

Reo-Bankowned Properties

From San Jose to Sacramento

JASSI GILL Broker/Owner

Ph:510-304-9292

Refinance Now

@ZERO COST

Call Sukhi Gill:510-207-9067

Jassi Gill

CA DRE Lic.#01180969

CA DRE#00966763

Ad Space Available

Call: 847-359-0746

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

\$25 2500 Minutes

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋ

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

800-914-1013 408-659-9400

Fifteenth Year of Publication ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 15, Issue 44, November 01, 2014 20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕਮਰ-ਕੱਸੇ

ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧਾਈ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਮੋਰਚਾ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਦੇ ਹਲਫ਼ਦਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕਰ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹੁਣ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੇ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿਤਾ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਛੇਤਾ ਛੇਤਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰ ਲਈ ਹੈ, ਪਰ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗੇ ਇਸ ਹੋਜ ਬਾਰੇ ਕਨਸੇਅਰ ਲੈਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਡਟ ਦੇ ਸਾਬ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਹੁਣ ਮੁੱਦੇ ਲੱਭਣ ਲੱਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਮੌਕਾ ਸਾਂਭਦੇ ਹੋਏ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਿੰਦਾ ਮਤਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮਤੇ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਬੈਠੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਦੰਗਿਆਂ ਬਾਰੇ ਨਿੰਦਾ ਮਤਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁਖਤਬ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 3000 ਸਿੱਖ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਦੰਗਾ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨੀ ਗਈ।

ਕੇਂਦਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਵੀਂ ਨਿਯਮਾਂਵਲੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਖਾਸਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਯਮਾਂਵਲੀ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਖਲ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 'ਤੇ ਵੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਾਸਤੇ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਨਵੇਂ ਫ਼ੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਰਹੀ ਹੈ

ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਪੈਨਲ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਰਵਾਇਤ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕਿਸੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਨਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਮਿਆਦ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੋ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣ ਪੰਜ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕਰਵਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਰ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਬਦਲ ਜਾਇਆ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਡਾਵਾਂਡੋਲ

ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਵੀਂ ਨਿਯਮਾਂਵਲੀ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨਿਯਮਾਂਵਲੀ ਦਾ ਹਰਿਆਣਾ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਪੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਅਜੇ 'ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ' ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਵੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਅਜੇ ਵੱਖਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਖੀ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਹਰਿਆਣਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

REAL ESTATE & HOME LOANS

ਅਨਟੀਕਾ, ਟਰੇਸੀ, ਲੈਬਰੇਖ, ਸਟਾਕਟਨ, ਲੰਡਾਈ, ਪੇਟਰਸਨ, ਲਵਿੰਗਸਟਨ, ਮਰਸਡ, ਮਡੇਰਾ, ਮੋਡੇਸਟੋ, ਟਰਲੋਕ ਆਦਿ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ।

✓ Low Interest Rate
✓ 3.5% Down Payment
✓ Free Credit Report
✓ Free Pre-Approval

ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਾਰਗਦੇਸ਼ ਕੰਪਨੀ ਹੈ।

ਸੇਕਰ ਰੂਰੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਿਫਟ ਨਹੀਂ ਦੇ ਪਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਵੀ ਫੋਰਕਲੋਜਰ ਤੋਂ ਬਚੋ। ਸ਼ਿਫਟ ਤੇ ਸਿਫਟ Shortsale Certified ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਾਰ Realtor ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ Buy ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਜਾਣ ਰੂਰਾਭਾ ਕੰਮ ਨਾ ਘਰਾਬ ਕਰ ਦੇਵੇ।

Successful Shortsale ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ!

AMAN HUNDAL Century 21
Broker / Associate
209.918.6464
ahundal@c21mm.com

Raja SWEETS & CATERING

ਹਰ ਮੌਕੇ ਜਿਵੇਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਵਿਆਹ ਬਾਦੀ ਜਾਂ ਪਰਟੀ ਲਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

Items Serving:

- All kinds of Sweets
- Snacks & Food
- Chaat & Tikki Stall
- Pani Puri Stall
- Bhel Puri / Pav Bhaji
- Falooda Kaffi

Catering Services:

- Wedding Ceremonies
- Receptions
- Birthday Parties
- Religious Gatherings
- Corporate Events
- Picnics / Bar-b-que

Additional Services:

- Warmers
- Chaffing Dishes
- China & Silverware
- Linon Rental
- Waiters & Bartenders

Follow us on: f t

Toll Free 1-866-FOR-RAJA
www.rajasweets.com
msbains@rajasweets.com

Fresh Sweets, Snacks & Food
Catering with Portable Tandoor for up to 10000 guests
Lunch - Dinner - Take Out - Banquets

Raja Sweets & Indian Cuisine 31023 Alvarado Blvd., Union City CA 94587 Ph. (510) 480-8198 Fax (510) 480-9111

Indian Cuisine & Bar 1275 W. Wilton Ave., Hayward CA 94545 Ph. (510) 354-5989 Fax (510) 354-5945

Call Makhan Bains or Ravinder Singh For Your Next Party
1-866-FOR-RAJA(367-7252)
www.RajaSweets.com

Law Office of Manpreet S. Gahra

>ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
>ਫੈਮਿਲੀ ਲਾਅ
>ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ

Criminal Defense (DUI, simple battery, domestic violence, immigration post-conviction relief)

Berkeley Office
2161 Shattuck Ave., 304, Berkeley
Ph:510-841-4582 Fax:510-217-6847

Sacramento Office
Call For Appointment
Ph:916-924-1617
Email: manpreet@gahralaw.com

Manpreet S. Gahra
Attorney At Law

ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਝੜਪਾਂ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ: ਇਥੋਂ ਚਾਰ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪਿੰਡ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਖੇ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਅਤੇ ਨੂਰਮਹਿਲ ਆਧਾਰਤ ਦਿਵਸ ਜਥੇਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪਾਂ ਵਿਚ 30 ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ 20 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਉਥੇ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲੇ ਵਿਚ 10 ਦੇ ਕਰੀਬ ਨੂਰਮਹਿਲੀਏ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਸਮੇਤ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਅੰਦਰ ਥਾਂ-ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਵਾਰਦਾਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਅੰਦਰ ਦਿਵਸ ਜਥੇਤੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਤਿਸੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨ ਮੌਕੇ ਉਪਰ ਆ ਪੁੱਜੇ। ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ 'ਚ ਅਜੇ ਸਥਿਤੀ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਤਲਵਾਰਾਂ, ਡਾਂਗਾਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਇੰਨੀ ਹੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਦੂਰਮਹਿਲੀਏ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅੱਧੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਝੜਪ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਨੂਰਮਹਿਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਦੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ

ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਇਕ ਸਿੱਖ ਜੋ ਝੜਪ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਮੇਤ 20 ਜਣੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੁਪਰਸਪੈਸ਼ਲਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਥੋਂ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੋਰਟਿਸ ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਸ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਢਲੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਦ ਵਿਚ ਨੂਰਮਹਿਲੀਏ ਪੈਰੋਕਾਰ ਭਗਤ, ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ, ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ 10 ਜਣੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਭੇਰੇ ਦੀਆਂ ਪੈਰੋਕਾਰ ਔਰਤ-ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਕੋਠਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬਨੇਰੇ

ਦੀਆਂ ਇੱਠਾਂ ਉਖਾੜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਉਪਰ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਲਾਗਿਓਂ ਆਏ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਰਤਾ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਨਾ ਹੋਈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਹਿੰਸਕ ਝੜਪ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਧਾੜਾਂ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ। ਨੂਰਮਹਿਲੀਏ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਿਆ। ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਬਣਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨੂਰ ਮਹਿਲ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ਸ਼ੇਪੰਜ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਨਜੀਬ ਜੰਗ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਨਿਬੇੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਐਚ.ਐਲ. ਦੱਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ

ਬਾਰੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੇਰੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਝਾੜ-ਝੰਬ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ਾਸਨ ਸਦਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਬੈਂਚ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਉਪ ਰਾਜਪਾਲ ਨਜੀਬ ਜੰਗ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕੋਲ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਵਲੋਂ ਰੋ ਖੰਨਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਫਰੀਮਾਟ (ਬਿਊਰੋ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ 17ਵੇਂ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਰੋ ਖੰਨਾ ਦੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਾਰਟੀ (ਕਾਂਗਰਸ) ਵੱਲੋਂ।

ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰੋ ਖੰਨਾ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਜੁਲਮ ਲਈ ਸਹੀ ਸ਼ਬਦਾਬਲੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆ ਰਹੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਵੀਂ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਰੋ ਖੰਨਾ ਦੀ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਨਾਲ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

TRAVELOPOD.COM

Lowest fares to INDIA 'GUARANTEED'

SUBSCRIBE TO WIN
FREE AIR TICKET

BOOK BY PHONE
& SAVE UPTO
\$100

CALL FOR THE BEST UNPUBLISHED DEALS 1-855-436-0728

Fly to INDIA with fares starting from :

FROM NYC	:	\$690
FROM LAX	:	\$720
FROM SFO	:	\$720
FROM CHICAGO	:	\$690

Domestic & International Special
Deals available from ALL CITIES.

WHY BOOK WITH TRAVELOPOD?

Customer
Satisfaction

Best Fare Guarantee
on Dom & Int Flights

Excellent
Service

24x7 Live
Support

LUXURY HOLIDAY TOURS

Golden Triangle
with Rajasthan : \$580
Enchanting Kerala from : \$650

African Tours with
Safari from : \$750
Europe Tours from : \$790

STATEN SOLAR

AFFORDABLE ENERGY FOR EVERYONE

ਸੋਲਰ ਸਿਸਟਮ ਲਗਵਾਓ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਬਚਾਓ

Commercial, Agricultural and Residential

Choose between \$0 Down Lease or Lowest Cash Price

ਅਪਣੇ ਸਟੋਰ, ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਘਰ ਫਰੀ ਸੋਲਰ ਸਿਸਟਮ ਲਗਵਾਓ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਤੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਓ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਬਚਾਓ

Simran Deol

(Solar Engineer)
661-412-4728

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਅਪਣੇ ਸਟੋਰ, ਬਿਜਨਿਸ, ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਘਰ ਸੋਲਰ ਸਿਸਟਮ ਕਿਸੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਲਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੋਗੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ? ਤਕਨੀਕੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਾ ਕਰੋ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਫਰੀ, ਮਾਹਿਰਾਨਾ ਅਤੇ ਸਹੀ ਸਲਾਹ

7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੋਲਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਵਜੋਂ ਤਜਰਬਾ

20 ਸਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਫਰੀ ਮੈਂਟੀਨੈਂਸ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਅਤੇ ਇਸ਼ੋਰੋਂਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ।

Receive \$500 By Referring Friends.
www.Statensolar.comNo One Can Beat Our Price
Guaranteed!

- \$0 down Worry Free Lease
- Fixed Monthly Bill, No Increase
- Guaranteed Lowest Monthly Bill
- Or Buy the System for Lowest Price
- Top Quality Product
- 20 Year Performance Guarantee
- 25 Year Guarantee for Panels
- FREE Maintenance for 20 years
- No Need to Worry About Increasing Cost of Utility
- Professional Installation
- 24/7 Monitoring

NEW LOCATION
MEMPHIS

ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਮਕੈਨਿਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਫਰੀ

Hwy I-40 Exit 280, Hwy I-55 Exit 4

Next To

REPAIR

TIRES

WASH

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

@ 3657 Southland Dr. W. Memphis, AR-72301 Tel : 661-203-0433

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਹਿਸਾਬ ਆਡਿਟ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮਾਂਟ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਜਸਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਕੇ ਵੋਟ ਮੰਗੀ ਸੀ- ‘ਸਾਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਓ, ਅਸੀਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਕਾਊਂਟ ਆਡਿਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦੂਰ ਕਰਾਂਗੇ।’ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਜਾਣ-ਬੁਝ ਕੇ ਭੁਲ ਗਏ ਹਨ।

ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਊਂਟ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਆਡਿਟ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰਦੇ ਰਹੇ, ਹੁਣ ਸਾਫ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਡਿਟ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ ਕਿਉਂ? ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਆਡਿਟ ਕਰਵਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੱਜਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਹ ਕਦਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਵਲੋਂ: ਬੇਅ ਏਰੀਆ ਸਿੱਖ ਅਲਾਇੰਸ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ

ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਖਸਤਾ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤਲਬ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਖਾਸਕਰ ਕਲਾਸ ਰੂਮਾਂ ਦੇ ਅਸਰਥਿਅਤ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਆਸ਼ੁਤੋਸ਼ ਮੋਹੰਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਹਿਤ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਕੱਤਰ ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਹੋਈ ਤਰੱਕੀ ਬਾਰੇ ਖੁਦ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਰਥਿਅਤ ਸਕੂਲੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਢਾਹ-ਢੁਆਈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਲ-ਮੱਠ ਵਾਲੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਚ.ਸੀ. ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚਲੇ ਦੋ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਨਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ।

ਨਿਊ ਹੇਵਨ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਲਈ ਗਵੈਨ ਐਸਟਸ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਫਰੀਮਾਨਟ (ਬਿਊਰੋ): ਆਉਂਦੀ 4 ਨਵੰਬਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨਿਊ ਹੇਵਨ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਹੋ ਰਹੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਗਵੈਨ ਐਸਟਸ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ।

ਬੀਬੀ ਗਵੈਨ ਐਸਟਸ ਐਲਾਮੀਡਾ ਕਾਉਂਟੀ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਲੰਮਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਗਵੈਨ ਐਸਟਸ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਗਵੈਨ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗਵੈਨ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਗਵੈਨ ਐਸਟਸ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਗਵੈਨ ਨੇ ਵੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਉਪਰੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਨਸੀ ਤਵਾਜ਼ਨ ਹੋਰ ਵਿਗੜਿਆ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਲਿੰਗਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਰਕਰਦਗੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਰਾਬ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਮੰਚ ਦੇ ਲਿੰਗਕ ਪਾਤਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ-2014 ਵਿਚ 142 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 114ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ, ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਜਿਹੇ ਪੈਮਾਨਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਔਸਤ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 13 ਅੰਕ ਹੇਠਾਂ ਖਿਸਕ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਆਲਮੀ ਦਰਜੇ 'ਤੇ 101ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲੀ, ਕਮਾਈ, ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ ਅਤੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਲਿੰਗਕ ਅਨੁਪਾਤ ਪੱਖੋਂ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛਾਂਹਖਿੱਚੂ 20 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀ ਹੈ। ਉਂਜ, ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 20 ਚੋਟੀ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਆਰਥਿਕ ਮੰਚ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੂਚਕ ਅੰਕ 2006 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ

ਇਸ ਨੂੰ ਲਿੰਗਕ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਮਾਪਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਗਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚੋਖਟੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ, ਸਿਆਸੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਪੈਮਾਨਿਆਂ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਲਿੰਗਕ ਪਾਤਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ 134ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮਹਿਲਾ ਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਅਨੁਪਾਤ 0.36 ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਕਮਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਤਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਆਮਦਨ 1980 ਡਾਲਰ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ 8087 ਡਾਲਰ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ 126ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ ਪੱਖੋਂ ਮਹਿਲਾ-ਪੁਰਸ਼ ਅਨੁਪਾਤ 0.68 ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਅਰਮੀਨੀਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਾਲਾ ਮੁਲਕ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤ

ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਭਾਰਤ 15ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਮਹਿਲਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਇਕ ਮੁਲਕ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕਾਮੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਧੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਬਜਟ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵਧੇਰੇ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

Matrimonial

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ, ਉਮਰ 25 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-6", ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਡਿਪਲੋਮਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਲਾ ਰਹੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ। ਸੰਪਰਕ: 317-250-2428 44-47

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੰਘਾ, ਉਮਰ 24 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6'-1", ਯੂ ਐਸ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਉੱਚੀ ਜੌਬ ਕਰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਰਸ ਜਾਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 209-634-7584 ਜਾਂ 209-262-7200 42-45

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਪੰਜਾਬ (ਇੰਡੀਆ) ਤੋਂ ਟੂਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਈ ਐਮ.ਏ., ਬੀ ਐਡ ਪਾਸ, ਉਮਰ 38 ਸਾਲ, 5'-2", ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ, ਬਿਨਾ ਬੱਚੇ ਤੋਂ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦੇ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 347-545-8099 44-47

ਜੱਟ ਸਿੱਖ 24 ਸਾਲ, 5'-5", ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੀ ਬੀ ਏ, ਐਮ.ਐਸ-ਸੀ ਅਤੇ ਐਮ ਸੀ ਏ ਲੜਕੀ ਲਈ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਜਾਂ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਮਾ ਤੇ ਦੋ ਮਾਸੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ ਜੋ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 219-671-3442

Khatri Sikh girl, 28yrs, 5'-5", US citizen, Pharmacist in Santa Fe (New Mexico), seeking highly educated (medicine or engineering), well settled in US, non-smoker, non-drinker, non-trimmer 28-30yrs, 5'-7" to 6'-2" boy. Contact, Ph: 505-216-1644 or E-mail: hvij@aol.com 41-44

LAW OFFICE OF NIRWAN & ASSOCIATES

SACRAMENTO

1104 Corporate Way
Sacramento, CA 95831

CALL US TODAY

Tel: 916-832-3144
Fax: 925-264-5078
www.nirwanlaw.com

Jagdeep S. Nirwan

- IMMIGRATION LAW
- TAX LAW
- TAX PREPARATION
- BUSINESS INCORPORATION
- BUSINESS LITIGATION

Gas Stations For Sale or Lease

in Oshkosh, WI

ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ ਹਨ

ਤਿੰਨ ਨੇਮ-ਬਰਾਂਡ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਓਸ਼ਕੋਸ਼ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸੇਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।

ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ

ਸੈਮ, ਫੋਨ: 920-427-9376 44-47

FARMERS

ਆਟੋ, ਘਰ, ਬਿਜਨਸ, ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ, ਸਹੀ ਰਾਏ ਨਾਲ ਸਹੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਕਵਰੇਜ ਲਓ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋ ਜਾਓ

***Auto *Home *Life *Umbrella**

***Business Work Comp.**

Duabba Insurance Agency

2450 Peralta Blvd Suite 120, Fremont CA 94536
Phone: 510-797-7989 Fax: 510-794-7398
visit us@ farmers.com

ਪਾਲਿਸੀ (ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ, ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ) ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਦਫਤਰ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ।

Gurcharan Singh Mann
Insurance Agent
License # 0C 70672

TRI-VALLEY SIKH CENTER (TVSC) GURDWARA LIVERMORE CA

Ph: 925-364-4125
trivalleysikhcenter@gmail.com

ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ/ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਟਰਾਈ ਵੈਲੀ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਲਿਵਰਮੋਰ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਲਈ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ/ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜੀ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਰੋਲ ਮਾਡਲ ਬਣੇ।

ਆਪਣੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਭੇਜੋ:

Jarnail Singh Ghumman
3059 Montevideo Dr., San Ramon, CA 94583
Ph. (925)-895-2671
ghumman5000@yahoo.com

Punjabi Radio USA

Uniting Punjabi's All Over

Listen on :
Radio Sets (CA, WA, NV)
Dial in
832-551-5029 or 605-475-6868
Android & iPhone App

www.PunjabiRadioUSA.com
Ph: 408-272-5200

24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਸੁਣੋ

Punjab TimesEstablished in 2000
15th Year in PublicationPublished every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018**Ph:847-359-0746**
Fax:847-705-9388Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com**Editor:**

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

California:

Shiara Dhindsa

Photographer

661-703-6664

Bay Area

Charanjit Singh Pannu

408-608-4961

Sacramento

Gurbarinder Singh Raja

916-533-2678

Distributed in:California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 95 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ**ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਇੱਕੀ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਬਣਿਆ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਚਰਚਿਤ ਆਗੂ ਰਾਮਸ਼ੰਕਰ ਕਬੇਰੀਆ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਬੇਰੀਆ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਕਬੇਰੀਆ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਗਰਾ ਤੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿਚ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਲੰਬਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਕਬੇਰੀਆ 'ਤੇ 21 ਮਾਮਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਲੋਕ ਸਭਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਲਾਇਆ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਰਨਗੇ। ਨਵੀਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਪੈਨਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੁਝਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਪੈਨਲ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖਰਚਾ ਸਕੱਤਰ ਦੇ ਆਧਾਰਤ ਸਰਚ ਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਬਣੀ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹਲਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹਨ। ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੋੜਕੇ ਕਾਰਨ 2011 ਵਿਚ ਹੋਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ 2011 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਤੰਬਰ 2016 ਵਿਚ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1925 ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ।

ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕਮਰ-ਕੱਸੇ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ, ਬਿਹਾਰ ਸਮੇਤ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਬਲਕਿ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਦੇ ਵੀ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾਈ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਰੱਖਿਅਕ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣਾਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ ਖੇਤਰੀ ਮੁੱਦੇ ਵਿਸਰ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਜਨਤਾ ਦਾ ਮੋਹ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭੰਗ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਭਾਜਪਾ ਧੜਾਧੜ ਹਥਿਆਉਣ ਦੇ ਰੋਅ ਵਿਚ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਸਾਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਲ 2012 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸੋਨੇ ਤੇ ਨੀਲਮ ਨਾਲ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪਵਿੱਤਰ ਬੀੜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 58 ਦੁਰਲੱਭ ਬੀੜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਭਵਨ ਵਿਚ ਕੁਲ 61 ਬੀੜਾਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਬੀੜਾਂ ਸੋਨੇ ਤੇ ਨੀਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਲਿਖਤ ਤਿੰਨ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਬੀੜ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਦੂਜੀ ਬੀੜ 1906 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬੀਬੀ ਜਸਵੰਤ ਕੌਰ ਪੁੱਤਰੀ ਸੋਢੀ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਤੇ ਤੀਜੀ ਬੀੜ 1882 ਸਫ਼ਿਆਂ ਦੀ ਕਾਂਗੜਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰੀ ਰਹੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੀੜਾਂ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੋਨੇ ਤੇ ਨੀਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਕਾ ਵਿਚ ਸਿਆਹੀ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕਰੋੜਾਂ (ਅਨਮੋਲ) ਵਿਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀੜਾਂ ਦੀ ਲਿਖਾਈ ਵਿਚ 24 ਕੈਰਟ ਸੋਨਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸਲੀ ਨੀਲਮ ਵੀ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਸੋਨੇ ਦੀ

ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਦਰਜ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਕਮਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਹਲਕਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ੍ਰੀ ਕਬੇਰੀਆ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਦਲਿਤ ਵੋਟ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਲਿਤ ਵਸੋਂ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਕਬੇਰੀਆ ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਰਣਨੀਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਦੁਰਲੱਭ ਬੀੜਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਭਵਨ ਪੁੱਜੀਆਂ

ਚਮਕ ਅੱਜ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਛੋਟੋਆਂ ਵੀ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ 58 ਬੀੜਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ 34 ਹੱਥ ਲਿਖਤ 'ਬਿਨਾਂ ਪਦ ਛੇਦ' ਤੋਂ, ਛੋਟੇ ਕਾਪੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬੀੜਾਂ-3, ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਰਥ-4, ਗੁਰਮੁਖੀ ਛਾਪਾ -5, ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ (ਉਰਦੂ) ਛਾਪਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ-9, ਦੇਵਨਾਗਰੀ (ਹਿੰਦੀ) ਛਾਪਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ-4, ਛੋਟੀ ਬੀੜ (ਮਾਈਕਰੋ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ 2 ਬੀੜਾਂ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੂਰੀ ਗੁਰ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਭਾਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਡਾ. ਸਰਬਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਕਰਤਾਰਪੁਰੀ ਬੀੜ (1604 ਤੋਂ 1700 ਈ. ਤੱਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬਿਨਾਂ ਪਦ ਛੇਦ ਤੋਂ ਬੀੜਾਂ), ਦਮਦਮੀ ਬੀੜਾਂ (ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਤੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਬਿਨਾਂ ਪਦ ਛੇਦ ਬੀੜਾਂ) ਤੇ ਖਾਰੀ ਬੀੜਾਂ (ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਪਹਿਲੀ ਬੀੜ ਦੀ ਜਿਲਦ ਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਖਾਰੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਤਿਬਾਂ (ਲਿਖਾਰੀਆਂ) ਤੋਂ ਉਤਾਰਾ ਕਰਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਪਦ ਛੇਦ ਦੀਆਂ ਬੀੜਾਂ) ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਮਕਬੂਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ

ਆਬਰਨ (ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ): ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੰਦਿਆਂ ਧਾਰਮਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ (ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ) ਪਹਿਨ ਕੇ ਸਕੂਲ ਆਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਿਆਨ ਫਾਸਟਰ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਹਿਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸਕੂਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਜਹਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਖੌਫ਼

ਓਟਾਵਾ: ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤਰਥੱਲੀ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਈਕਲ ਜ਼ੇਹਾਫ ਬਿਬੀਯੋ (32) ਤੇ ਮਾਰਟਿਨ ਕੋਟੂਰ ਰੋਲਿਊ (25) ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸਲਾਮੀ ਜਹਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਖੋਰੂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮੀ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵਾਰਦਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਸਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਉਧਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਮੁੜ ਤੋਂ ਕੰਮਕਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਕਰਮੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਰਜੈਂਟ ਕੇਵਿਨ ਵਿੱਕਰਸ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਵਿੱਕਰਸ ਵੱਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਕਰਕੇ ਇਕ ਹਮਲਾਵਰ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਰਪਰ ਨੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਖੌਫ਼ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪਾਉਣਾ ਸੀ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ 401 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਸੇ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨਾ ਯਾਦ ਨਾ ਰਿਹਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਤੇ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਸਣੇ 400 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਾਸਿਆਂ ਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ 26 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਸਦਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਸਨ। ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 26 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ 401 ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਸਾਸਿਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਸਾਸਿਆਂ ਦੇ ਐਲਾਨ ਬਾਰੇ ਨੇਮ 2004 ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਅਸਾਸੇ ਐਲਾਨਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਜਾਂ ਲੱਗੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੇ ਬਦਲਣ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ 'ਅੱਛੇ ਦਿਨਾਂ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੋਂ ਗਰਦ ਝਾੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਮਕਦੇ ਆ ਰਹੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖੋਜ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦਮ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ-ਸਫ਼ਾਈ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਉਧਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਮੋਸ਼ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ

ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਪਏ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਚੋਣ ਅਮਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਿਭਾਗ, ਉਦਯੋਗ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਆਦਿ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਜੋ ਰੱਦੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖੋਜ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਉਮਰ 65 ਸਾਲ ਤੱਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਨੂੰ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਰੁਖ਼ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸੱਦਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦਰਅਸਲ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੇਵਰ ਬਦਲੇ ਤਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਾਨੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਇਹ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ 4 ਜੀਅ ਮਰੇ ਮਿਲੇ

ਲੰਡਨ: ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਬਰੈਡਫੋਰਡ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਜੀਅ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਮਰੇ ਹੋਏ ਮਿਲੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੱਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲਾਂ ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਜਤਿੰਦਰ ਲਾਡ (49), ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਕਸ਼ਾ (44) ਅਤੇ ਦੋ ਬੇਟੀਆਂ ਤ੍ਰਿਸ਼ਾ (19) ਤੇ ਨਿਸ਼ਾ (16) ਸਨ। ਜਤਿੰਦਰ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਲਟਕਦਾ ਮਿਲਿਆ।

ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਬੇਏਰੀਏ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ 650-630-8588

42-44

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746

ਕੈਨਸਸ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਸੈਫ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੈਨਸਸ ਸਿਟੀ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਸੈਫ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 913-277-7794

43-44

Prince's Barber Shop

37477 Fremont Blvd, suite C, Fremont, CA 94536

Men & Children's Hair Cut

- *Threading
- *Men's Facials
- *Custom Designing
- *Line-ups
- *Custom Text
- *Hair Coler
- *Shave &
- *Head Massage

ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 13 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ

Business hours:
Mon thru Thursday 9am to 8pm
Friday, Sat- Sunday- 9am to 7pm
(Tuesday Closed)

Cell: (510)-677-9942

Shop: (510)-505-9605

www.princebarbershop.com

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733

Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

Golden State Realty

Sacramento Office: 9912 Kapalua Ln., Elk Grove, CA 95624

Tel: 916-612-5773

Courtesy of Sales Manager
Traci Lill, Meadows at Galt

The Poppy ~ Plan 1 4 Bedrooms, 2 & half Baths, Two-Car Garage					
Address	Lot#	Lot Size	Elevation	Options In Home	Price
722 Elk Hills Drive	22	7076	B	\$10,662	\$326,652
714 Elk Hills Drive	24	6672	C	\$2,750	\$318,740

The Poppy ~ Plan 2 4 Bedrooms, 3 Baths, Three-Car Tandem Garage					
Address	Lot#	Lot Size	Elevation	Options In Home	Price
718 Elk Hills Drive	23	6667	C	\$7,115	\$330,105
710 Elk Hills Drive	25	6688	A	\$2,200	Sold

The Poppy ~ Plan 3 4 Bedrooms, 3 Baths, Three-Car Tandem Garage					
Address	Lot#	Lot Size	Elevation	Options In Home	Price
938 Fermoy Way	30	7559	A	\$8,300	\$341,290
942 Fermoy Way	31	7167	C	\$7,300	\$340,290

The Poppy ~ Plan 4 6 Bedrooms, 3 & half Baths, Three-Car Garage					
Address	Lot#	Lot Size	Elevation	Options In Home	Price
950 Fermoy Way	33	7220	A	\$16,980	\$376,970
926 Fermoy Way	17	6615	C	\$3,725	\$366,715
934 Fermoy Way	29	6500	B	\$3,475	\$366,465

Sohanpreet (Sam) Chahal
CA Lic. 01504071
Realtor/Notary Public
email: samchahal@hotmail.com

Call: Sohanpreet 'Sam' Chahal

@916-612-5773

Serving from Bay Area to Sacramento

Seller/Builder reserves the right to modify elevations, floor plans, specifications, materials, maps and prices without notice or obligation. All renderings, floor plans and maps are artist conceptions and may not reflect actual depiction. Prices will vary depending upon lot size, exterior elevations and pre-selected optional features. All square footage measurements, elevations, lot sizes, floor plans and room dimensions are approximate. Subject to Prior Sale. This advertisement is for illustration purpose only and not a part of a legal contract. Co-Op policy posted in Sale Office. Homes offered by The Meadows Galt 27, LLC. Built by Beck, Stockton CA. 6.13.14

ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਆਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਹਾਲੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਲੀ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬੋੜੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਬੱਝੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਅਣ-ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਦੇ ਪਲਾਟਾਂ ਲਈ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. 'ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਮੀ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਰੋਕ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਉਥੇ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਤਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਤਹਿਸੀਲਦਾਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਨੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਲਾਟ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਲਿਆਓ। ਹਾਊਸਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਏ. ਵੇਣੂਪ੍ਰਸਾਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਰਜਿਸਟਰੀਆਂ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੋਵੇਗੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੀ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਲੈਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਇਕ ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਲੈ ਲੈਣ। ਉਧਰ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ

7000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਹਾਸਲ ਕਰਨੇ ਹਨ।

ਪੁੱਛਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਲੱਖਾਂ ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬਕਾਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਆਖਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਮਾਲੀਆ 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਲੈਣ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਪਲਾਟ ਮਾਲਕ ਹੀ ਮੋਹਰੀ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਲੈਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਫੀਸ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਕਲੋਨੀਆਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਲਾਟ ਵੇਚ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪਲਾਟ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਨ.ਓ.ਸੀ. ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ 'ਬਾਜਵਾ ਹਟਾਓ' ਮੁਹਿੰਮ ਛੇਤੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਈ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਾਰਡ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਸੂਬਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ 'ਬਾਜਵਾ ਹਟਾਓ' ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵੰਡ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੰਜ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਛਾਏ 'ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਸੰਕਟ' ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਸਕਣ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਬੰਟੀ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਗੌਦੀ, ਰਾਕੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਨੋਦ ਭਾਟਲਾ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਵਨ ਦੀਵਾਨ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਕਰਕੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ

ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ਦੀਵਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਟਿਡ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਉਹ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਫਤਹਿ ਬਾਜਵਾ ਬਣ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਫਤਹਿ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੱਗੜ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਵੱਦੀ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੰਟੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ

ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਬਾਜਵਾ ਵਰਕਿੰਗ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ. ਬਾਜਵਾ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਪਾਰਟੀ 2017 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਆਗੂ ਚੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ, ਬਲਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪਸੰਦ ਹੋਵੇ। ਬਾਜਵਾ 'ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਵੀ 234 ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਏਕੇ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਸੂਬਾਈ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚਲੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਕਾਂਡ: ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖੱਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ

ਜਲੰਧਰ: ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਲਾਲ ਖੱਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਇੰਜਨੀਅਰ ਮਨਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਸਪੁਰਾ ਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਘੋਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਾਰਚ 2011 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹੁੱਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਰੀਕਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 30

ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਗਰਗ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਾਂਬੱਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਖੱਟਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਚਿੱਲੜ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ 'ਨਵੰਬਰ 1984' ਦੇ ਸਾਕੇ ਨੂੰ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਸਕੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਐਲਾਨੇ।

ਮਾਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਛੇੜ ਦਿਵਸ ਦੀ ਮਨਿਆਈ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬੀ.ਐਸ.ਐਫ. ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦੀ ਚੈਕ ਪੋਸਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਮਨਿਆਈ ਇਸ ਵਾਰ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਛੇੜ ਦਿਵਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮਨਿਆਈ ਦੇਣਗੇ। ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ

ਦਫਤਰ ਸਕੱਤਰ ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪਾਰਟੀ ਕਾਰਕੁਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਿਆਈ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਸਰਹੱਦੀ ਚੈਕੀ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸ. ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਬੰਦੀ ਛੇੜ ਦਿਵਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਿਆਈ ਦੇਣ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਿਆਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਕੁਝਤਣ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਗਾੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਨੇ ਭੱਠਿਆਂ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਿਠਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਮਾਤੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਭੱਠਾ ਉਦਯੋਗ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮਾਂ ਕਰਕੇ ਕੁਲ 2700 ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਭੱਠਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਦਕਿ 10 ਫੀਸਦੀ ਭੱਠੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 315 ਭੱਠਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਖਲਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਬਰਿੱਕ ਕਿਲਨ ਆਨਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ' ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੋਗਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਦੀਨਾਨਗਰ ਤੇ ਦਸੂਹਾ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਭੱਠੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। 'ਲੁਧਿਆਣਾ ਬਰਿੱਕ ਕਿਲਨ ਆਨਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ' ਨੇ ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਕਾਮਰਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਾਈਨਿੰਗ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਬਰਿੱਕ ਅਰਥ ਦੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਕਾਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੰਭੀਰ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 90 ਫੀਸਦੀ ਭੱਠੇ ਬੰਦ

ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਾਈਨਿੰਗ ਵੱਲੋਂ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਤਰ 'ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ' ਵਿਚ ਦੋ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਬਰਿੱਕ

ਕਿਲਨ ਆਨਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਦੀਵਾਨ ਚੰਦ ਗੋਇਲ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੇਗੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੁਲ 2700 ਭੱਠਿਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 90

ਫੀਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਭੱਠੇ ਬੰਦ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਐਨਵਾਇਰਮੈਂਟ ਐਂਡ ਫੋਰੈਸਟਸ ਵੱਲੋਂ 24 ਜੂਨ 2013 ਨੂੰ ਬਰਿੱਕ ਅਰਥ ਲਈ ਵੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਤੇ ਪਰਮਿਟ ਲੈਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਟਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਇਕ ਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦੀ ਪੁਟਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵੀ ਹੁਣ ਬੀ-2

ਕੈਟਾਗਰੀ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬੀ-1 ਵਰਗ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਗਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਬੀ-2 ਕੈਟਾਗਰੀ ਉਪਰ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭੱਠੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਿਨਾਰੇ ਪੁੱਜ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਉਣਗੇ।

ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਚਾਂਦੀ

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਬਰਿੱਕ ਅਰਥ ਦੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਕਾਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲਏ ਬਗੈਰ ਹੀ ਬਰਿੱਕ ਅਰਥ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਦੇ ਗਲਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਮਾਈਨਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ 17 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲ ਰੂਲਜ਼ 2013 ਅਨੁਸਾਰ ਭੱਠਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਰਮਿਟ ਬਰਿੱਕ ਅਰਥ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੱਠੇ ਨੂੰ ਬਰਿੱਕ ਅਰਥ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਤਾਤਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਪਰਮਿਟ/ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਬਰਿੱਕ ਅਰਥ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਈਨਰ ਮਿਨਰਲ ਰੂਲਜ਼ 2013 ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਤਹਿਤ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੁਰਦ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮੱਲਿਆ ਆਈ.ਐਸ. ਜਹਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ

ਸੁਰਕ (ਤੁਰਕੀ): ਆਈ.ਐਸ. ਜਹਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰਦ ਔਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਫੀ ਅਣਹੋਈ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰਦ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਕੁਰਦ ਬਾਗੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਲੜਾਕੂ ਯੂਨਿਟਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਫ਼ਰੀ ਵਧ ਕੇ ਹੁਣ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਕੁਰਦ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਇਕ ਰੱਖਿਆ ਅਹਿਲਕਾਰ ਨਾਸਰ ਅਲ ਮਨਸੂਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਆਈ.ਐਸ. ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸੀਰੀਆ ਬਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਗਰਾਨ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਈ.ਐਸ. ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਤੁਰਕੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਲਾਗੇ ਲੜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਾਬੂ

ਕੀਤੇ ਨੌਂ ਕੁਰਦ ਬਾਗੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਤੁਰਕੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫ਼ਸ਼ਨ ਕੋਬਾਨੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਕੁਰਦ

ਸੀਰਿਆਈ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਬਾਨੀ ਦੇ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਡਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੋਬਾਨੀ ਉਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੇ ਜਹਾਦੀਆਂ ਨੇ ਤੁਰਕੀਬਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

28 ਸਾਲਾ ਅਫ਼ਸ਼ਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਆਈ.ਐਸ. ਜਹਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ (ਜਹਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਦਮੀ) ਕਾਰਨ ਮੇਰੇ ਕਈ ਜਾਣਕਾਰ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਡਟਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਨਾ ਲੜੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਲੜੇਗਾ? ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੁਰਕੀ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਬੀ, ਪੱਛਮੀ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਆਈ.ਐਸ. ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ

ਸੀਰੀਆ ਦੇ ਕੁਰਦ ਬਾਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੁਰਕੀਬਨ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪਿੱਛੋਂ ਤੁਰਕੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਅਫ਼ਸ਼ਨ ਕੋਬਾਨੀ ਮਿਸ਼ਰਤ ਯੂਨਿਟ ਦੀ ਕਮਾਂਡਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਫੌਜੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਕੁਰਦ ਮਹਿਲਾ ਲੜਾਕੂ ਹੋਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਤੁਰਕੀ ਖਿਲਾਫ ਗੁਰੀਲਾ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਰਦ ਬਾਗੀ ਤੁਰਕੀ, ਸੀਰੀਆ, ਇਰਾਕ ਤੇ ਇਰਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦ ਕੁਰਦਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਕੁਰਦ ਬਾਗੀ ਗਰੁੱਪ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਜੋ ਪੁਰਸ਼-ਮਹਿਲਾ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਜਾਸੂਸ ਸੀ ਨੇਤਾ ਜੀ ਤੇ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ

ਲੰਡਨ: ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਨੇਤਾਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਰਹੇ ਤੇ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਏਸੀਐਨ ਨਾਂਬਿਆਰ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਜਾਸੂਸ ਸਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਂਬਿਆਰ 1924 ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਬਰਲਿਨ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਧੜੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ 1929 ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਮਾਸਕੋ ਵੀ ਗਏ।

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਰਾਲੇਖ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਾਂਬਿਆਰ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਵਜੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਲਿਨ ਵਿਚ ਪਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਬੋਸ ਜਦੋਂ ਜਪਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲਣ ਲਈ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਵਧੇ ਤਾਂ ਨਾਂਬਿਆਰ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਫਰੀ ਇੰਡੀਆ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦਾ ਜਰਮਨ ਆਧਾਰਤ ਅਗੂ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੁਰਾਲੇਖ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਦਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

1944 ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਜਾਸੂਸ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਂਬਿਆਰ ਨੂੰ ਜੂਨ 1945 ਵਿਚ ਆਸਟਰੀਆ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨਾਂਬਿਆਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾਂਬਿਆਰ ਨੇ ਬਰਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਕਾਉਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸਕੈਂਡੀਨੇਵੀਆ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਸਫ਼ੀਰ ਵੀ ਰਹੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੇ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਬਣੇ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਤਾਇਨਾਤੀ ਸਨਅਤੀ ਖੁਫੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਂਬਿਆਰ ਦੇ ਸੋਵੀਅਤ ਜਾਸੂਸ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ 1959 ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਬਾਗੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੋਵੀਅਤ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਜੀਆਰਯੂ ਦਾ 1920 ਤੋਂ ਏਜੰਟ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨੇਤਾਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਦੀਆਂ ਜਰਮਨੀ ਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਦਰਜ ਹਨ। ਜਨਤਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਂਬਿਆਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬੋਸ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਰਮਨ ਪਣਡੁੱਬੀ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਫਾਈਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਡਬਲਿਉ ਸਮਿਥ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਨੋਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਂਬਿਆਰ ਦੇ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਨਾਲ ਨੇਤਲੇ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤੀ ਡਿਪਲੋਮੈਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਾਂਬਿਆਰ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੰਤਰ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰਾਜੀਵ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਲਿਨੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਹੱਤਿਆ ਕੇਸ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਐਸ. ਨਲਿਨੀ ਦੀ ਉਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਲਿਨੀ ਨੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਧਾਰਾ 435 (1) ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

Are You Tired Of All Treatments? Try Homeopathic Natural Medicines (HNM)

Gurdeep Singh Sandhu

Homeopathic Practitioner/Consultant
DHMS-Gold Medalist, BAMS, MDEh.- India
1188 E Santa Clara St., San Jose, CA 95116

Well Experienced as:

Director, Principal, Professor and Chief Medical Officer
in Medical Colleges and Hospitals of Punjab (India)
Practice Under State of California Act SB 577

Ph:(408) 687-1899

(408) 729-6691

Fax:(408)292-6200

Toll Free: 1-877-OK-HOME (1-877-654-6636)

Homeopathic
natural
medicines
supply

Gurdeep Singh Sandhu

EX Member:

The California Homeopathic Society
National Center For Homeopathy- USA

Email: Homeomdicine@yahoo.com

Website: www.Homeopathyatoz.com

ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਜਥੇਬੰਦੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਜਹਾਦੀ ਗੁੱਟ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਨੇ ਜਿਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਰਾਕ ਤੇ ਸੀਰੀਆ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਖੋਫ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਰੀ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਧੜਾ ਤੇਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ, ਫਿਰੋਤੀ ਤੇ ਅਗਵਾ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਤੋਂ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਖੁਫੀਆ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਪ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੋਰੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਕਬਜ਼ਾਏ ਗਏ ਤੇਲ ਦੇ ਖੂਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਤੇਲ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਰਾਹੀਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 10 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੁਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਰੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲੰਮੀ ਲੜਾਈ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਾਂ-ਦੇ ਹੱਥ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਾਰਨੇਗੀ ਐਂਡਾਊਮੈਂਟ ਫਾਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੀਸ ਵਿਖੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਰਵਨ ਮੁਆਸ਼ਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਤੇ ਪੈਸੇ ਪੱਖੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ।

ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਵਾਂਗ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਦਾਨੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ। ਕੋਰੈਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੇਲ ਖੂਹਾਂ

ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ

ਥਾਈਲੈਂਡ 'ਚ ਚੌਕਸੀ

ਬੈਂਕਾਕ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰਾ ਦੇ ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮਿਲੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਥਾਈਲੈਂਡ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਟਾਪੂ ਫੁਕੋਟ ਵਿਚ ਚੌਕਸੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਕਮਾਂਡ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਜੈਤੂਪੋਰਨ ਕਲਾਮਪਸੂਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਥਾਈਲੈਂਡ ਅਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਦੇ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

WEST COAST
A Complete Auto Repair Shop

AUTO REPAIR
Foreign & Domestic Cars/Trucks

"Your shield against the hazards of the road"

- Oil Change \$19.95 + Disposal Fee
- Free towing within 5 mile radius
- Brake inspection FREE if work done here

All Work Guarantee

TUNE UP • BRAKES • AIR CONDITIONING • TRANSMISSION • ENGINE • FUEL INJECTORS • OIL CHANGE

400 MOWRY AVE., FREMONT • 510-791-2600 • MON-SAT - 8:30 - 6PM

ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਭਲਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਸਕੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਕੀਮਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਬੰਧਤ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਲਾਮਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤਹਿਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਗਰੀਬਾਂ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕ ਅਪਰੈਲ 2008 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਮੁਫਤ ਸਿਹਤ ਬੀਮੇ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸਿਹਤ ਬੀਮੇ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਪਨੀਆਂ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਬੀਮੇ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਸਿਰਫ

ਕੌਮੀ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ 'ਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘਾਲਾਮਾਲਾ

ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਭਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਪੈਸੇ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਲਾਭ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 137 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ

ਗਏ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 12 ਅਗਸਤ 2014 ਤੱਕ ਗਰੀਬਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ 43 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਲੇਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਸਾਲ 2012-13 ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਮਾ

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਅੱਧਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਨਾ ਪੁੱਜਾ

ਕੌਮੀ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਗਸਤ 2014 ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 42 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਵਿਚ ਗਰੀਬਾਂ ਨੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੀ ਕਲੇਮ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 42 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚੋਂ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ 24 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਲ 2012-13 ਵਿਚ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ 82 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੌਰਾਨ ਗਰੀਬਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ 19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੀ ਕਲੇਮ ਲਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 2013-14 ਵਿਚ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਵਜੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 22 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਲੇਮ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲਏ ਗਏ। ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 36985740 ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸਿਹਤ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਵਜੋਂ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਕਲੇਮ ਵਜੋਂ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਵਿਚ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਨਾਫੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬਪੱਖੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਨ ਦੌਰਾਨ ਜੰਗ-ਏ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਹਿਤ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਚੁੰਮਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਨੂੰ 'ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ' ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਅਤਿ ਘਿਣਾਉਣੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰੀ ਚੰਦ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਨਵੀਂ-ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਦਿਆਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੀਤੀ 8 ਜੂਨ 2013 ਨੂੰ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਰੋਹੀਆਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 20 ਮਿਲੀਅਨ ਪੌਂਡ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਖੁਦ ਖਟਕਤ ਕਲਾਂ ਆਉਣ ਤੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਜ਼ਟਰ ਬੁੱਕ ਵਿਚ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ ਦਰਜ ਕਰਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਉਂਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਮੁਆਫੀ ਨਾ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁੱਦਾ ਨਜ਼ਿਠਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 2007 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਤਾਬ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ-ਦ ਇੰਟਰਨਲ ਰੇਬਲ' (ਲੇਖਕ ਮਲਵਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੜੇਚ) ਵਿਚ ਵੀ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਜੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਦੇਹਰਾਦੂਨ: ਇਥੇ ਆਦਰਸ਼ ਨਗਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 21 ਸਾਲਾ ਨੌਜਵਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਜੀਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ 65 ਸਾਲਾ ਪਿਤਾ ਜੈ ਸਿੰਘ, 60 ਸਾਲਾ ਮਾਤਾ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੋਦ ਲਈ ਧੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ, ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਘਟਨਾ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਝਗੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੈ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰਾਂ।

ਨੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਤੈਅ ਤਰੀਕ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 23 ਮਾਰਚ, 1931 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਤਕਰੀਬਨ 7 ਵਜੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਲਾਸ਼ਾਂ

ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਬੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਨੇੜੇ ਹੁਸੈਨੀਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਸਤਲੁਜ ਕੰਢੇ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਬੜੀ ਹੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਛਿੜਕ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਨਸਾਫ ਮਾਰਚ: ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਾਰਚ ਕਰਦਿਆਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਬੁਲਾਰੇ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀਆਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਜੋ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਯਾਦ-ਪੱਤਰ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀਆਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਘਰਸ਼ੀਲ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਇਕ ਪਲੇਟ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆ

ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਇਸ 'ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਰੈਲੀ' ਵਿਚ ਨਾਗਾਲੈਂਡ, ਮਨੀਪੁਰ,

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਬੀਤੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਉਣਗੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉੱਤੇ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਉਣ ਤੇ ਇੱਕਜੁਟਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਆਗੂ ਇਸ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨਗੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਕੁੱਟਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਰੋਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਤਾਪਿੰਡ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਵੀਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਬਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦੋ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੱਕ 'ਹੱਕ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼' ਮਾਰਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਖੰਨਾ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਤਿੰਨ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਤਤਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣ 'ਆਧਾਰ' ਬਾਰੇ ਯੂ-ਟਰਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 'ਆਧਾਰ' ਯੋਜਨਾ ਬਾਰੇ ਯੂ-ਟਰਨ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੁਣ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰਫ਼ਦਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਆਧਾਰ ਸਕੀਮ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੀ. ਚਿੰਦਬਰਮ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਡਟਵਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਛਾਣ ਅਥਾਰਿਟੀ (ਯੂ.ਆਈ.ਡੀ.ਏ.ਆਈ.) ਦੇ ਡੇਟਾਬੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਦੇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਛਾਣ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਰੀਆਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਇਕ ਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ

ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਪਛਾਣ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਨਿਤਾਣੇ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਲੋਕ ਬੈਂਕਿੰਗ ਤੇ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਯੋਗ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਧਾਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਰਾਡ ਤੇ ਜਾਅਲੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਖਤਰਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਧਾਰ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਪਛਾਣ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇਗੀ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨਾਖਤ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਰੋਕਾਰ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਆਪਣੇ

ਹਾਲੀਆ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਆਧਾਰ ਦੇ ਲਾਭ ਕਈ ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ

ਖਾਤਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨੰਬਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਆਰਬੀਆਈ ਦੇ 'ਆਪਣੇ ਖਪਤਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣੇ' ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਤੰਦੂਰੀਏ ਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਆਇਓਵਾ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 515-291-1961

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

India \$545
London \$250

EARLY BIRD SALE!!!!

ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 2

ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ

ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ (ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ): ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਦੇ 2 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਮੌਕੇ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਸਤੀਸ਼ ਗੁਲਾਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਇਤਿਹਾਸਕ, ਧਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪਾਠਕ 124 ਨੰਬਰ ਸਟਾਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਲਾਟੀ ਨਾਲ ਫੋਨ 754-265-8959 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੋਹੜੀ ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਯੂਥਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਪੰਥਕ ਬੁਲਾਰਾ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ।
(ਵੇਰਵਾ: ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ)

ਤੰਦੂਰੀਏ, ਹੈਲਪਰ, ਵੇਟਰ ਤੇ ਡਿਸ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਟਲਾਂਟਾ, ਜਾਰਜੀਆ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੰਦੂਰੀਏ, ਵੇਟਰ, ਹੈਲਪਰ ਤੇ ਡਿਸ ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜੋੜੇ (ਪਤੀ-ਪਤਨੀ) ਨੂੰ ਪਹਿਲ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ

ਫੋਨ: 757-240-9348

40 ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ-ਓਕਲਹੋਮਾ

ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਟਰੱਕਾਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਮਕੈਨਿਕਾਂ ਅਤੇ ਹੈਲਪਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 832-512-7172

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼, ਲੈਬਰੋਪ

ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਇੱਕੋ ਛੱਤ ਥੱਲੇ

SAME DAY

ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ
ਸਾਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ

DPF Cleaning ਅਤੇ Baking
ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

STOCKTON ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ

ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ALIGNMENT SHOP

• 3 Axle Alignment \$199
• Trailer Alignment \$150

Special Price for Truck Wash
Grand Opening

• 8 Drive Tires For \$3300
Kelly KDA

• Two Steer Tire Michelin \$1150
Including Balancing (22.5 LP)

ਗਲੋਬਲ ਮਲਟੀ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਦੀ
ਨਵੀਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨ STOCKTON ਵਿਚ
HIGHWAY 4 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਦੀਕ
1950 E Miner Ave.
Stockton, CA 95205

Ph: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

www.gfbontime.com, raj@gfbontime.com

REPAIR SHOP

ਟਰੱਕ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਾਇਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ Oil Change, Brakes, Engine Work, Tune Up, Transmission & Clutch ਆਦਿ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ Truck Alignment ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 50 ਟਰੱਕਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ-ਭੁੱਲ੍ਹੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਟਰੱਕ-ਟਰੇਲਰ Wash ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।

TEL: 209.547.9210

FAX: 209.547.9211

REGISTRATION SERVICES

ਟਰੱਕਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਮਿਟ ਜਿਵੇਂ IFTA, CA#, MCP, 2290, ICC, BOC III, NM & Kentucky Permit, DOT Fuel Tax, Corporation Filling ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟਾਂ Same Day Service ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਪਲੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ DOT Compliance, DOT Audit ਵਿਚ ਵੀ ਟਰੱਕਿੰਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

TEL: 209.982.9996

FAX: 209.982.9997

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ 2014

84: ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ...

ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਇਹ ਚਰਚਾ ਚੱਲੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਵਕਤ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਐਨ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਆਗੂ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਹੀ ਅਦਾਲਤੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ; ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣੀਆਂ; ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਈਆਂ ਤੇ ਗਈਆਂ; ਪਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਨਹੀਂ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਇਉਂ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਏਜੰਡਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਭਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਮਾਨਵੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਕਦੀ ਉਭਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਰਾਈਟਸ (ਪੀ.ਯੂ.ਡੀ.ਆਰ.) ਅਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਫਾਰ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ (ਪੀ.ਯੂ.ਸੀ.ਐਲ.) ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਫਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਹੂ ਆਰ ਦਿ ਗਿਲਟੀ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਦੋਸ਼ੀ ਕੌਣ' ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ (ਏ.ਐਫ.ਡੀ.ਆਰ.) ਨੇ ਛਾਪਿਆ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਉੱਤੇ ਉੱਗਲ ਧਰੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਚੈਲੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ; ਸਗੋਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਗੋਲਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਕਸਰ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਗਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਅਜਿਹੇ ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਮੈਟਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਸਲਾ ਇਸ ਮੈਟਰ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬੋਲੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਸ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹੁਣ ਜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਤੋਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰ ਕੇ, ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਨੇ ਰਾਜੀਵ-ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਕੇ ਦਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਸੂਤਾ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਹੀ 'ਮਤੇ' ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਂਜ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਮਸਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਏਜੰਡੇ ਦੇ ਰਾਹ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਸਮੁੱਚਾ ਢਾਂਚਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 84 ਵਰਗੇ ਕਾਰੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਪਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਰੂਰ ਢਾਂਚੇ ਬਾਰੇ ਕਦੀ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਦਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਲੋਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਅਕਸਰ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਉਹ ਢਾਂਚਾ ਹੈ ਜਿਥੇ 'ਤਕੜੇ ਦਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ' ਹੈ। ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਾਲੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਥਾਈਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ, ਅਬੂਝਮਾੜ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਓਵਾਦੀ ਗਰਦਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਚੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਗਾਰੇ ਉੱਤੇ ਚੋਟ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਲਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਲੋਕਾਈ ਫਿਲਹਾਲ ਸ਼ਿਰਕਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਾਮਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਾਫਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਹੰਗਾਲ ਕੇ ਇਕ ਸਮਝ ਤਾਂ ਬਣਾਈ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਹਰ ਉਹ ਜਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕੱਲਿਆਂ-ਇਕੱਲਿਆਂ ਜੂਝਦਿਆਂ ਬਥੇਰੇ ਸਾਲ ਤੇ ਦਹਾਕੇ ਲੰਘ ਗਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਰਲ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਕਤਲੇਆਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਹ ਜ਼ੁਬਾਨ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਾਈ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ। ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਹਰ ਫਰਕ ਪਿਛਾਂਹ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸ ਸਾਮਰਾਜ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਡਾਹਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਕਦੀ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਿਪਦਾ। ਅੱਜ ਵਾਲਾ ਸਾਮਰਾਜ ਵੀ ਭਾਵੇਂ ਜਿਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਫੈਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਾਂਗ ਇਹ ਵੀ ਅਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਗਲਾ ਕਦਮ, ਨਵੰਬਰ 1984 ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਕਲੇਸ਼!

ਇਕ ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਦੂਸਰਾ ਵੱਲ ਪੱਛੋਂ, ਜੁਦਾ ਜੁਦਾ ਸੀ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪੱਥ ਮੀਆਂ।
ਭਾਵੇਂ ਇੱਟ ਤੋਂ ਘੜੇ ਦਾ ਮੇਲ ਹੈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਦੋਹਾਂ ਨੇ 'ਕੱਠ ਮੀਆਂ।
ਪਾਲੇਟਿਕਸ ਨੇ 'ਟੱਬਰ' ਵਿਚ ਪਾੜ ਪਾ'ਤਾ, ਰੱਖੇ ਕੌਣ ਹੁਣ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਮੀਆਂ।
ਬੁਰੇ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇ ਬਾਪੂ, ਜਿਹਦਾ ਪੁੱਤ ਵੀ ਹੋਣੇ ਉਲੱਥ ਮੀਆਂ।
ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਨਿਭਣੀਆਂ ਯਾਰੀਆਂ ਦੇਖਿਓ ਜੀ ਕਰਦੀ ਚੁਰ-ਚੁਰਾ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਥ ਮੀਆਂ।
ਪਤਨੀ 'ਪਾਵਰ-ਫੁਲ' ਹੋਈ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ, ਪਤੀ ਮਾਰਦਾ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮੀਆਂ!

ਧਰਮ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਤੇ ਸਿਆਸਤ

1850 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਠੁਕਰਾਅ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1857 ਅਤੇ 1883 ਵਿਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਕਿ 'ਇਹ ਸਥਾਨ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ', ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

13ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸੰਤ ਨਾਮਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ- ਹਿੰਦੂਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਣਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਗਿਆਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਸਿਆਣਾ ਹੈ:

ਹਿੰਦੂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਤੁਰਕ ਕਾਣਾ,
ਦੇ ਹੁੰ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸਿਆਣਾ।

ਸੰਤ ਨਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਹੋ ਕੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ਉਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਣਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਗਿਆਨੀ ਸਿਆਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਚੰਗੇ-ਬੁਰੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸਮਝੇ-ਬੁੱਝੇ, ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਹੋ ਕੇ ਚਲਦੇ ਜਾਣਾ ਅਗਿਆਨ ਹੈ।

ਡਾ. ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 91-93139-32888

ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਚੱਲਣ, ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਅਤੇ ਮਤ-ਭਿੰਨਤਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਰਬ-ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ 27 ਦਸੰਬਰ 1893 ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਲੋੜ ਅੱਜ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।"

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਗੱਲ ਬੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਇਹ ਆਸ ਕਰੇ ਕਿ ਇਕ ਹੀ ਮਤ ਦੂਜੇ ਮਤਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰ ਕੇ ਜੇਤੂ ਬਣੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਉਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਈ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਆਸ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਸ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਇਹ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ- ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਝੰਡੇ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਇਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ 'ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣੋ, ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰੋ; ਰੱਖਿਅਕ ਬਣੋ, ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਨਾ ਬਣੋ; ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਹੇ, ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਦੂਰ ਹੋਣ।'।

ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਇਕ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਸਦਭਾਵ ਅਤੇ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਦੁਰਭਾਵ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸ਼ ਨਾਲ ਭਰੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਇਸੇ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਉਜੜ ਗਏ। ਵਰਤਮਾਨ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿਚ ਸਭਿਆਤਾਵਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਚਰਚਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਤਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ

ਲਗਭਗ 7 ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਭਾਰਤ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 1940 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਹੋਏ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮੂਲਵਾਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। 1925 ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.) ਨੇ 'ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ' ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਦੇਸ਼ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 1946 ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ

ਸਨਮੁੱਖ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ 'ਆਜ਼ਾਦ ਪੰਜਾਬ' ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਸੀ।

ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੋਟ ਲਗਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗੌਰਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਰਬ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਕੁਝ ਬੜਬੋਲੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ?

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸ 'ਤੇ ਤੱਤਕਾਲੀਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਕੇ.ਆਰ. ਮਲਕਾਨੀ (ਹੁਣ ਮਰਹੂਮ) ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਇੰਡੀਆ ਫਸਟ' ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਪਰ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੂਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲ ਸੀ,

ਸਵਾਮੀ
ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ

ਇਹ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਨੂੰ 'ਕਲਟ' ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੇ ਜਿਸ ਉਦਾਤ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਗੱਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਯਾਤਰਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲਾ ਢਾਂਚਾ ਕਹਿਣਾ ਵਧੇਰੇ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਸਦਾ ਮਤਭੇਦ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਡੇਗਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਵਿਚ ਮਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲੋਕ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਹੋਏ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਨੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਕੇ ਲਿਆਏਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਬਾਗੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਲਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਨਖਾਸ ਨਾਮੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਇਕ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਫਤੀ ਬਿਨਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਜੋ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਲੈਣ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਮੌਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਥਾਂ

'ਤੇ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਉਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

1850 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਰਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਨੂਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਠੁਕਰਾਅ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1857 ਅਤੇ 1883 ਵਿਚ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਗਏ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਕੇ ਕਿ 'ਇਹ ਸਥਾਨ ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ', ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਅਦਾਲਤੀ ਲੜਾਈ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਮਸਜਿਦ ਸਮਰਥਕ ਭੀੜ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ (ਸਰਬਉਚ ਅਦਾਲਤ) ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਪਰ ਉਥੋਂ ਵੀ 2 ਮਈ 1940 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਅਦਾਲਤੀ ਲੜਾਈ ਪੂਰੇ 90 ਸਾਲ ਚੱਲੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਤਤਕਾਲੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੌਕਸੀ ਕਾਰਨ ਬਚਾਅ ਰਿਹਾ।

ਆਖਰ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਆਸਥਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਡੇਗਿਆਂ ਕਈ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰਾ ਕੇਸ ਅੱਜ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਸਜਿਦ ਸਮਰਥਕ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲਾ ਸਵੀਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਾਹੂਬਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੋਣ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹਿੰਦੂਤਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਗੱਲ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਉਤਨਾ ਹੀ ਤਤਪਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ 80 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਭ ਧਰਮਾਂ, ਮੱਤਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਭਾਰਤ-ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ-ਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ-ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਮਾਨ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਪਰ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਵੱਲ ਮੁੜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਵਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ? ਸੰਪੂਰਨ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਭਾਰਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖਵਾਦ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਗਹਿਰੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਥੇ ਅਜਿਹੇ ਤੱਤ ਹਨ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਖ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਅਸੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਟੱਟ ਅੰਗ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਤਵ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ ਕਿਥੋਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਹੈ?

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ

ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਜਾਣਨਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਲੱਭਣਾ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਸ਼ਾਸਕ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦਿੰਦੇ। ਸੀਸ ਤਲੀ 'ਤੇ ਟਿਕਾ ਕੇ ਪੱਗ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪੱਗ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰਨਾ, ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਨਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਹੋ ਵੀ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਹੀ ਹੈ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਮਾਈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਵਡਮੁੱਲੀ ਕਮਾਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਰੋੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਸੀਂ ਆਪ ਗੁਆ ਲਈ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਕਮਾਈ ਹੀ ਹੈ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਮਾਈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਉਂਦੇ, ਤਾਂ ਸਮਝੋ ਵਡਮੁੱਲੀ ਕਮਾਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਰੋੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਸੀਂ ਆਪ ਗੁਆ ਲਈ ਹੈ।

ਇਕ ਗੱਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ-ਰਹਿਤ ਸਮਾਜ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਕੌਮਾਂ ਬਹੁਤ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੁੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਇਰਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਨਿਰੋਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਕਈ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਨ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਚਿੰਤਕਾਂ ਸੇਖ ਸਾਅਦੀ, ਹਾਫਿਜ਼, ਫਰਦੌਸੀ, ਗਾਲਿਬ, ਖਜ਼ਾਮ, ਸਮੇਤ ਅਨੇਕਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਨ। ਸੋਚ ਕੇ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਵੀ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਕਬੀਰ, ਫਰੀਦ, ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਕਾਦਰ ਯਾਰ ਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ। ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮੇਰਾ ਦਾਗਿਸਤਾਨ' ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਦ-ਦੁਆ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਜਾਹ... ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ, ਤੇ ਜੇ ਦੁਆ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਜਿੰਨੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇ'। ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਅਮਰ ਹਨ, ਕੀ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਮਰਨ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਮੁੱਢਲੀ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਦੇ ਕਾਢੂ ਸੀ.ਕੇ. ਔਗਡਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਸੋਧ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਨੀ ਛੋਟੀ ਹੀ ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਇੰਨੇ ਸਾਧਨ ਹਨ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਾਉਣੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ ਸੌਖੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕੰਮ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਪਕ ਲਹਿਰ ਉਠਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਇਕਦਮ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਖੜ੍ਹਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਬੜਾ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਲਿਪੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਜੋ ਹੈ ਭਾਈ
ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਖੇ ਜਾਈ
ਔਰ ਜੋ ਵਿਦਯਾ ਜਹਿ ਤਹਿ ਹੋਈ
ਅਵਰਨ ਤੋਂ ਭੀ ਲੈਵੇ ਸੋਈ।
ਬੋਲੀ ਦੀ ਬੌਤੀ ਜਗਦੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਬੋਲ ਅਖੀਰੀ ਬੋਲੀ ਲਈ,
ਬੋਲੀ ਆਪਣੀ ਤੇ 'ਕੰਗ'
ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਬੋਲੇ ਜਦੋਂ ਬੰਦਾ ਤਾਂ ਪਛਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਤੂੰ ਵੀ ਨਾ ਜੇ ਬੋਲੇ ਬੋਲੀ
ਬੋਲੇ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ
ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਸੋਹਣਿਆ
ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ।

ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਜਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਸਲ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਕ ਦੇਵੀ ਤੇ ਸਰਸਵਤੀ ਦੇਵੀ ਕਹਿ ਕੇ ਵਡਿਆਇਆ ਹੈ, ਅਰਾਧਿਆ ਹੈ। ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਕੌਮ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ, ਭਾਸ਼ਾ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਕੌਮੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਵੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਮਨ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੀ ਗੈਲਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਇਕ-ਅਧ ਕਵਿਤਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਪੁਨਰ-ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਗੈਲਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਮਈ ਯਤਨ ਹੋਏ। ਦੂਜੇ ਬੰਨੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸ਼ਾਸਨ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਂਦਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲਈ ਵਰਦ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ

ਫੋਨ: 559-917-4890

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਤਾ ਭਾਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ। ਵਰਦ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਫਿਰ ਤੁਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਅਧਿਆਪਕ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ, ਮਸਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਦਿੱਲੀ-ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਅਟਕ-ਨੌਸ਼ਹਿਰਾ ਤੱਕ ਅਤੇ ਬਹਾਬਲਪੁਰ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰੇ ਤੱਕ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਸੀ। 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ

ਵਿਚ ਗਿੱਧੇ, ਭੰਗੜੇ, ਗੱਤਕਾ, ਖੇਡਾਂ ਆਦਿ ਸਰੀਰਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਲਗਭਗ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ 'ਸ਼ਰਾਬ ਸਭਿਆਚਾਰ' (ਡਰਿੰਕ ਕਲਚਰ) ਤੁਤੀ ਵਾਲੇ ਕੁੱਪ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ 'ਕਿਤਾਬ ਸਭਿਆਚਾਰ' (ਬੁੱਕ ਕਲਚਰ) ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਨਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ, ਨਾ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤਾਂ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬੋਤਲ, ਢੋਲਕ ਤੇ ਗੋਲਕ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਸੁੰਗੜ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਉਸ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਲਾਹੇ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਗਹਿਰੀ ਤੇ ਗੂੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਹ ਹੋਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਣਾ- ਘਰ ਘਰ ਮੀਆਂ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਬੋਲੀ ਅਵੁਰ ਤੁਮਾਰੀ॥ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ

ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕਾ ਮਹਾਂਦੇਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਆਖਦੀ ਹੈ, "ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣਾ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਜੀਣਾ, ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਪੁਨੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਤੇ ਅਰਥ ਦਾ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਨੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਥ ਜਾਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।" ਇਸੇ ਲਈ ਪਾਣਿਨੀ ਦਾ ਵੀ ਕਥਨ ਹੈ, "ਆਤਮਾ ਬੁੱਧੀ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਆਕਲਨ ਕਰ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।" ਮਾਂ ਦੀ ਲੋਰੀ ਦੀ ਪੁਨੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਅੰਦਰ ਅਜੇ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ। ਇਹੀ ਪੁਨੀ ਬੱਚੇ ਅੰਦਰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਤੋਤਲੇ ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਕਹਿ, 'ਭਾਅ ਨਾ ਜਾ, ਭਾਅ ਆ ਜਾ'। ਬੱਚਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ

ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ, ਬਹੁਤ ਰਸਮਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਹੱਦ ਕੱਟੜ ਹਨ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਲਕੁਲ ਕੱਟੜ ਨਹੀਂ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਕੱਟੜ ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਦਿਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਬੋਲੀ ਵੀ। ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵੰਡ ਜਦੋਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹੀ ਪੁੱਛ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਦੇਣੀਏ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰਵਾਰ ਹੈ; ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਕਿ ਚੇਤਨ ਤੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਗੋਰਾ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਕਹਿ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਆਪਣਾ ਬੱਚਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕੇ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਕੋਈ ਕਾਰਿਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਬੋਲੀ ਵਾਲਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਬੋਲੀ ਸਿੱਖ ਲੈਣਗੇ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪਦਾਰਥਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਵਸੇ, ਉਥੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਕੇ ਚੰਗੀ ਰੋਟੀ, ਚੰਗਾ ਕੱਪੜਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਮਕਾਨ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਨੇ; ਤੇ ਬੱਸ ਇਥੇ ਹੀ ਬਰੇਕਾਂ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਤੇ ਵਿਖਾਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਥੇ ਸੰਜੀਦਾ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੋਂ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਵਸਦੇ ਨੇ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਭੌਤਿਕ ਪਛਾਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਤੇ ਕਈ-ਕਈ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ, ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋਤ ਮੇਲੇ, ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ, ਤੀਆਂ ਆਦਿ

ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੇ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਨੇ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਲਿਪੀ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਹੀ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਗਦੇ ਨੇ; ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਨੇ; ਉਸ ਵਰਗੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਘਰਾਂ ਵਿਚ, ਕਮੀਜ਼ਾਂ, ਕਾਰਾਂ, ਟਰੱਕਾਂ, ਟਰੈਕਟਰਾਂ, ਮੋਟਰਸਾਈਕਲਾਂ, ਡੌਲਿਆਂ ਉਤੇ ਖੁਣਵਾ/ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਸੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਹੀ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਲਿਪੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਫਿਰਕਮੰਦ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ 1923-24 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ ਪਰਚਾ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਜੋ 28 ਫਰਵਰੀ 1933 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਕੱਤਰ ਭੀਮਸੈਨ ਵਿਦਿਆਲੰਕਾਰ ਨੇ 'ਹਿੰਦੀ ਸੰਦੇਸ਼' ਨਾਮੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲਈ ਉਸ ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੋਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਚੈਤਨਾ ਉਸ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਹਿਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।" ਵਿਡੋਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

ਦੁਹਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਮਗਰੋ-ਮਗਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਮਰ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹ ਬੱਚਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪੁਨੀਆਤਮਕ ਅਰਥ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਤੇ ਭਾਵ-ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇਗਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਪੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤਰੰਗਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਅਰਥ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੁਨੀਆਤਮ ਅਰਥ ਖੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਰਥ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸਮਝ ਆਵੇਗਾ। ਫਲਸਰੂਪ, ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਆਮ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀਣਾ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਝਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਬੰਦਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੋ ਕੇ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲੇਗਾ; ਜਦਕਿ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਜਪਾਨੀ, ਚੀਨੀ, ਕੋਰੀਅਨ, ਆਇਰਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਸ ਵਿਚ 'ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ' ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਝਿਜਕਦੇ ਹਨ; ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇੰਡੋ-ਜਰਮਨ ਗਰੁਪ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਮੁੱਲਵਾਨ ਸਾਹਿਤ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ, ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਗਿਆਨੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਰਥ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੋਰੇ ਤਾਂ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਟੀ.ਵੀ. ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।

ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਕਸਬੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਬਿਜਨੈਸਮੈਨ ਲੈਡਲਾਰਡ ਮਿੰਤਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਹਰੇ-ਕਚੂਰ ਘਾਹ ਵਾਲੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸਭੇ ਫੜੀ ਬੈਠੇ ਸਾਂ। ਹਫ਼ਤੇ ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਰੁਟੀਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਬੈਠਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਦੋਸਤ ਦੇ ਘਰੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਸਦਕਾ, ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਮੇਰਾ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਨੌਕਰ ਟਰੇਅ ਵਿਚ ਦੋ ਕੱਪ ਚਾਹ ਤੇ ਬਿਸਕੁਟ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਭਰਦੇ, ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ 'ਤੇ ਤਬਸਰਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਸਾਥੋਂ ਬੈਠੇ ਜਿਹੇ ਹਟਵੇਂ, ਵੱਡੇ ਗੇਟ ਲਾਗੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਡਰਾਈਵਰ ਕੱਪੜੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਕ ਕਾਰ ਦੋਸਤ ਦੀ, ਦੋ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟਿਆਂ ਦੀਆਂ। ਸਵੇਰ ਦੇ ਨੌਂ-ਦਸ ਕੁ ਵਜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਿਜਨੈਸ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੋਠੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵੱਲ ਵਧਿਆ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰ ਲਿਆ। ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਤੇ ਛਿੜਕੀ ਸੈਟ ਦੀ ਮਨਮੋਹਕ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਝੁਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ ਗੱਡੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਬ ਸਹਿਤ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਝੁਕਦਿਆਂ 'ਅੱਕਲ ਜੀ ਸਾਂ' ਸਰੀ ਅਕਾਲ' ਆਖਿਆ। ਬਾਪ ਕੋਲੋਂ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਹਦਾਇਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ 'ਚ ਬਹਿ ਕੇ ਉਥੋਂ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ ਕੋਠੀ ਦੇ ਉਸੇ ਬੂਹੇ 'ਚੋਂ ਦੋਸਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਲੜਕਾ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖੇ ਬਗੈਰ, ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਟਾਈ ਸੰਵਾਰਦਾ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰੇਡ ਕਰਦੇ ਫੌਜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਧੌਣ ਅਕੜਾਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੁਨ ਵਿਚ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਲ ਦੀ ਪਲ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਸਿੱਧਾ-ਸਪਾਟ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਆਪਣੇ ਮੁੰਡੇ 'ਤੇ ਗੱਡ ਲਈ। ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋਏ ਮਿੰਤਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ-ਮੋਹਰੇ ਤੋਂ ਭਾਪਦਿਆਂ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਦੂਜੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਲੜਕੇ ਨੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਵੀ 'ਹਾਏ-ਹੈਲੋ' ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੀਜੇ ਪਾੜੇ ਉਸ ਦਾ ਲਗਦਾ ਹੀ ਕੀ ਸਾਂ!

ਉਹੀ ਗੱਲ ਹੋਈ। ਕਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਦੇ 'ਠੱਪ-ਠੱਪ' ਕਰ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ, ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਨੇ ਐਨਕਾਂ ਲਾਹ ਕੇ

ਜੋਬਨ ਧਨ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕੈ ਮਦ ਮੈ

ਅੱਖਾਂ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ ਮੇਰੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਕਰ ਲਈ, “ਦੇਖ ਲਿਆ ਤੁਸੀਂ?” ਗੇਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨਿਕਲਦੀ ਚਮ-ਚਮ ਕਰਦੀ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਕਾਰ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਦੋਸਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੇਰੇ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਧੌਣ ਵਿਚ ਪਿਉ ਦੀ ਦੌਲਤ ਦਾ ਕਿੱਲਾ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ। ਉਹੀ ਹੰਕਾਰ ਦਾ ਕਿੱਲਾ, ਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਝੁਕਣ ਦਿੰਦਾ, ਨਾ ਲਿਫਟ ਦਿੰਦਾ; ਉਸੇ ਕਮਬਖ਼ਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਬ-ਅਦਾਬ ਭੁਲਾਇਆ ਹੋਇਆ।” ਪਛਤਾਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਿਲੇ-ਜੁਲੇ ਅਹਿਸਾਸ ਵਾਲੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਿਆਉਂਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੋਰ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਬੋਲ ਗਿਆ, “...ਜੇ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਹੁਣ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ...ਜੇ ਉਹ ਗੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਭਰਦਾ।”

ਢੁਕਦੀ ਤਾਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਦੇਖ ਕੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਹ ਪੰਕਤੀ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿੱਤੀ, ਮਾਇਆਧਾਰੀ ਅਤਿ ਅੰਨਾ ਬੋਲਾ॥

ਸਬਦ ਨ ਸੁਣਈ ਬਹੁ ਰੋਲ ਘਬੋਲਾ॥

ਜਦੋਂ ਕੁ ਇਕ ਗਾਣਾ 'ਆਕੜ ਆ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਐ' ਬੜਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਕੋਈ ਬੁਲਾਰਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦੋ ਕੁ ਮੁੱਠਾਂ ਦੇ ਆਟੇ ਨਾਲ ਮਾਵਾ ਲਾਈਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਆਕੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਕਈ-ਕਈ ਮੁੱਠਾਂ ਰੋਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਖਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਤਾਈਉਂ ਨਹੀਂ ਪਿੱਛਾ ਛੱਡਦੀ ਆਕੜ? ਹਰ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਆਕੜ ਪਿੱਛੇ ਆਟੇ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਘੜੀ ਪਲ ਦਾ ਮਨਪ੍ਰਚਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਕਈ ਆਕੜਾਂ ਐਸੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਮਾਂਡੀ ਚਾੜ੍ਹੀ ਪੱਗ ਦੀ ਅਕੜਾਂਦ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਨ-ਸੰਪਦਾ ਦੀ ਆਕੜ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜੋਬਨ-ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦਾ ਗੁਰੂਰ ਅਤੇ ਕੋਈ 'ਬਿਨੁ ਗੁਣ ਗਰਬੁ ਕਰੰਤ' ਦੇ ਵਾਕ ਮੁਤਾਬਕ ਆਕੜ ਖੋਰਾ 'ਅਸਲ ਖਰ' ਬਣਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਜੋਬਨ-ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਆਕੜ ਹੋਏ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੌਡੂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਔਰਤ ਜਾਤ ਦੀ ਹੇਠੀ ਅਤੇ ਮਰਦ ਜਾਤ ਦੀ ਫੋਕੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਘੜੀ ਹੋਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ...ਕੋਈ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਗੱਭਰੂ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਚੀਂ-ਚੀਂ ਕਰਦੀ ਜੁੱਤੀ ਅਤੇ ਖੜਕਦਾ ਚਾਦਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮਸਤੀ 'ਚ ਆਏ ਦੀ

ਇਕ ਕੂਹਣੀ ਕਿਤੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਵੱਜ ਗਈ। ਡੰਗੋਰੀ ਵਾਲਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਚਾਰਾ ਲੜਖਤਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਗਲੀ ਨਾਲ ਦੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਕੰਧ ਵਿਚ ਜਾ ਵੱਜਾ। ਜ਼ਰਾ ਸੰਭਲ ਕੇ, ਉਸ ਨੇ ਉਡਣ ਵਾਂਗ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਗੱਭਰੂ ਨੂੰ ਖਿੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਕਾਕਾ ਤੈਥੋਂ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ?”

“ਓ ਬੁਝਿਆ...ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੀਂਹਦਾ...” ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਮਰੋੜਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੜੇ ਗੁਰੂਰ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “...ਇਹ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਲਗਰਾਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਤੁਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹੱਡ ਲੈ ਕੇ ਐਵੇਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਡਿਗਦੇ-ਢਹਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਓ!...ਅਰਾਮ ਨਾਲ ਘਰੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿ ਹੁੰਦਾ ਤੁਹਾਥੋਂ?” ਮੂੰਹ-ਜ਼ੋਰ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਹੰਕਾਰ ਭਰੀ

‘ਨਸੀਹਤ’ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਪੂ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ: ਹਰ ਅਦਾ ਮਸਤਾਨਾ ਸਰ ਸੇ ਪਾਂਵ ਤੱਕ ਛਾਈ ਹੁਈ। ਉਫ਼ ਤਿਰੀ ਕਾਫ਼ਿਰ ਜਵਾਨੀ ਜੋਸ਼ ਪਰ ਆਈ ਹੁਈ।

ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆ, ਉਹ ਨਵਾਂ ਵਿਆਹਿਆ ਗੱਭਰੂ ਕਬੀਲਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਟੱਬਰ ਪਾਲਣ ਲਈ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆ ਗਿਆ ‘ਆਨੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ’ ਉਤੇ! ਸੁੱਕੀਆਂ ਬਾਚੀਆਂ, ਕਰੰਗ ਜਿਹਾ ਸਰੀਰ, ਅੱਧੋਰਾਣੇ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨੀ, ਟੁੱਟੇ ਜਿਹੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਅੱਗੜ-ਪਿੱਛਤ ਨਿਆਣੇ ਲੱਦੀ ਉਹ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਜੁੜੀ ਬੈਠੀ ਢਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, “ਦੱਸ ਕੇ ਜਾਵੀਂ ਬਈ ਜਵਾਨਾ, ਤੇਰੀਆਂ ਉਹ ਫੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜੁਆਨੀ ਵਾਲੀਆਂ ‘ਲਗਰਾਂ’ ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ?”

ਖੜ-ਸੁੱਕ ਹੋਏ ਪਏ ‘ਜਵਾਨ’ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਅਹੁੜਿਆ, ਨਿਆਣਾ ਕੁੱਛਤ ਚੁੱਕੀ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਵੱਲ ਸੈਨਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਔਰ ਬੱਕਰੀ ਚਰ ਗਈ ਸਾਰੀਆਂ ਲਗਰਾਂ।”

ਧੌਣ ਵਿਚ ਕਿੱਲਾ ਭਾਵੇਂ ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਧਨ-ਸੰਪਦਾ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਵਡਿਆਈ ਦਾ- ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮੱਤ-ਬੁੱਧ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਹੰਕਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੁਕਸਾਨ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਐਸਾ ਹੁਕਮਰਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੀ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ ਪਰਜਾ 'ਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮੋਂ-ਤਸੱਦਦ ਨਾ ਕਰੇ-ਕਰਾਏ ਹੋਣ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਖਿੱਤੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸੌ ਵਿਚੋਂ ਨੱਬੇ-ਪਚਾਨਵੇਂ ਸਫਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਨੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੇ ਹੰਕਾਰੀ ਕਿੱਲੇ ਨਾਲ ਆਕੜੀਆਂ ਧੌਣਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ ਜਾਂ ਵਸਦੇ-ਰਸਦੇ ਘਰ ਉਜਾੜਨ ਤੋਂ ਭੈਅ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਬੇਕਿਰਕ ਹੋ ਕੇ ਖੂਨ ਦੀ ਹੋਲੀ ਖੇਡ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਇਹ ਲੋਕ,

ਤਮਾਮ ਸ਼ਹਰ ਬ-ਯੱਕ ਵਕਤ

ਜਲ ਗਏ ਕੈਸੇ?

ਮੁਹਾਫਿਜ਼ੋਂ (ਰਾਖਿਆਂ ਦੇ) ਦਿਲੋਂ ਮੈਂ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਡਿਟੂਰ ਬਾ, ਕਯਾ ਬਾ!

ਸੋਚ ਕੇ ਦੇਖੋ! ਬਾਬਰ ਦਾ ਇਹ ਗੱਦੀ-ਗੁਰੂਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 'ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨੀ' ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਕੈਦਖਾਨੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ। ਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜਹਾਂਗੀਰ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਜਿਹੇ ਹੰਕਾਰੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਅਤੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਆਵਾ ਲਾਇਆ।

ਤਾਬੇ-ਤਖ਼ਤ ਦੀ ਇਸ ਅਤਿ ਖਤਰਨਾਕ ਹੰਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧੌਣ ਨੂੰ ਆਕੜਖੋਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਅਲਾਮਤਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਚੂਰ ਹੋਇਆ ਇਨਸਾਨ, ਖੁਦ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ-ਮਕੌੜੇ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸੁਹੱਪਣ ਨੇ ਹੀ ਕਹਿਰਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲਾਂ ਜਿਹੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਜਾਂ ਲੰਮੇ-ਚੌੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅੰਬਰੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਧਰਤੀ ਪੈਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਸੱਜਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ 'ਕਲਾ' ਹੀ ਸਰਬੋਤਮ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਤਮਾਮ ਕਲਾਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਗਿਰਦਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੀ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਕੋਈ 'ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਜੋੜਨ' ਦਾ ਵਲ ਆ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੀ 'ਵੇਦ ਵਿਆਸ' ਬਣ ਬਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਉਪਰ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਮਗਰੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂਰ ਤੌਤਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਪਾਗਲ ਕਿਹਾ ਹੈ,

ਜੋਬਨ ਧਨ ਪ੍ਰਭਤਾ ਕੈ ਮਦ ਮੈ
ਅਹਿਨਿਸਿ ਰਹੈ ਦਿਵਾਨਾ॥

ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਦੀਆਂ ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਦਾਕਾਰੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ- ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੋਹਾਂ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਹਬ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਦਾਕਾਰ ਰੰਗ-ਮੰਚ, ਅਨੀਤਾ ਸ਼ਬਦੀਸ਼ ਦਾ ਸੁਚੇਤਕ ਮੰਚ, ਸੰਗੀਤਾ ਗੁਪਤਾ ਦਾ ਰੂਪਕ ਕਲਾ ਮੰਚ, ਅਰੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਕੂਲ ਆਫ ਡਰਾਮਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਿਖਰਾਂ ਵਲ ਲਿਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਟੋਲੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਮੁੰਬਈ ਕਲਕੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹਿੰਦੀ ਨਾਟਕ ਲਿਆ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਰੰਗ ਦੇਣ 'ਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਘੇ ਰੰਗ ਕਰਮੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਰਗੀ ਅਮੀਰ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਰੰਗ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਗਿਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਇੱਕੜ-ਦੁੱਕੜ ਨਾਟਕ ਟੋਲੀਆਂ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲਹਿਰਾਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਸਿੱਧੂ ਦਮਦਮੀ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਰੋਜ਼ਾ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਨਵਾਂ

ਰੰਗ ਭਰਨ ਲਈ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਡਾ. ਸਾਹਬ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਨਾਟਕ 'ਜ਼ਖਮੀ ਖੰਭਾ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼' ਲੈ ਕੇ ਨਕੋਦਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਨਾਟਕੀ ਅਦਾਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ 'ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ

ਮੰਡੀ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਚ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਮਨਾਈ ਗਈ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਗਿਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਉਸ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਬਰਨਾਲਾ ਵਾਲੇ ਜਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜਿਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਖਰਾਬ ਮੌਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਰਾਤ ਭਰ ਬੈਠੇ ਰਹੇ 'ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ' ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੰਡੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੁਚੇਤਕ ਮੰਚ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ 'ਇੱਕੋ ਮਿਟੀ ਦੇ ਬੁੱਤ' ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਪੇਸ਼ ਹੋਈ 'ਦਿੱਤ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ' ਵਰਗਾ ਹੀ ਸੀ।

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੇ ਸਾਗਿਰਦ ਕੇਵਲ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਟੀਮ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਣ ਲਈਏ ਤਾਂ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵਿਭਾਗ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਦਾਸ

ਮਰਹੂਮ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ

ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਇਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੋਡੇ ਲਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ-ਬਿਨੁ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਗਰਮ ਰੁੱਤ ਦੀਆਂ ਅਦਾਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਦਾਣਾ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਮਾਤੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਹੂੰਝਾ ਫੇਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਸ਼ੁਹਰਤ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਨੋਬਲ ਸਨਮਾਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਆਨਰੇਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੰਡਨ ਦੇ ਅਤਿਅੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਜਾਰਜ ਓਸਬਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰਿਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਪੱਖ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਨੋਬਲ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਗੁਣਾ 60 ਸਾਲਾ ਕੈਲਾਸ਼ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨਾਲ ਪਿਆ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਆ ਰਹੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਾਂਝ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਮਾਨਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫਜ਼ਾਈ ਨੂੰ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਫਾਕਿਰ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤੁਕਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਾਰਸ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਮਨਜਿੰਦਰ ਧਨੋਆ)

ਪੱਥਰ ਦੇ ਭਗਵਾਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਜਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਕੌਣ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤੱਤੀ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹਿੰਦਾ ਏ, ਸਭ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਲੇ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਏ।

ਮਾਮਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਏ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ

ਗੰਗਾ ਗਈਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਵੀ ਕਦੇ ਮੁੜੀਆਂ?

ਗੱਲ ਇਹ ਕੋਈ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਰਗੀਆਂ ਪਾਲਣ ਦੇ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਆਪਣੇ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਧਾਂਦਲੀ ਹੁੰਦੀ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮਰਾਂ ਨੇ ਫੜ ਲਈ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਧੰਦੇ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਅੰਦਰ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਾਣ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਕਈ ਵਾਰ 'ਕੁੱਤੀ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ'। ਇੱਕ ਗੋਰਾ-ਚਿੱਟਾ ਲੰਮਾ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਮਾਈਕ ਖੋਹ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਪੰਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਠੀਕ, ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁੱਤੀਆਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕੁੱਤੇ ਪਾਲਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਚੋਰ ਕੁਝ ਖਾਣ ਲਈ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਉਹ ਪੂਛ ਜ਼ਰੂਰ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਜਾਗ ਕੇ ਲਲਕਾਰਾ ਮਾਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਕੁੱਤਾ ਚੋਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਣੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਜਾਗਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਅਫਸਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਮੇਰੀ ਕੁੱਤੀ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਕੁੱਤੀ ਵਰਗੇ ਕਹਿ ਕੇ ਪੰਨ ਮੇਰੀ ਕੁੱਤੀ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਬਹੁਤ ਹਾਸਾ ਪਿਆ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਉਤੇ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਕਈ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਲੈਕ-ਮਾਰਕੀਟੀਏ ਕਾਬੂ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਰੌਲੇ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਪੈਸਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਖਾਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੈਸਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਿਆਉਣ ਬਾਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਇਹ ਪੈਸਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ-ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਚੋਰ-ਮਘੋਰੇ ਕਦੇ ਵੀ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁਣਗੇ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਿਦੇਸ਼ ਪਿਆ ਹੋਣ ਦਾ ਰੋਲਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ 'ਮਿਸਟਰ ਕਲੀਨ' ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਕਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮੋਟਾ ਮਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਈ ਤੇ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਆਗੂ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਖਰੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰੂਸ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ

ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਮਦੇਵ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਧਰਨਾ ਲਾਵੇਗਾ ਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਉਠ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਬਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਾਲ ਖਤੀ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਧਰਨਾ ਨਾ ਚੁੱਕਣ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਡਾਂਗਾਂ ਖਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਘੁੰਡ ਦੇ ਓਹਲੇ ਹੇਠ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗਾ ਕਾਬੂ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਥਾ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਰਨ-ਵਰਤ ਦਾ ਸਾਂਗ ਕਰ ਕੇ ਯੋਗੀ ਫਿਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਇਹ ਮੁਹਿੰਮ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਚੋਣ ਤੱਕ ਚੱਲੀ, ਚੋਣ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਰਾਜ ਖੋਹ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬਦਲੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਯੋਗੀ

ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਕੋਈ ਰਾਮਦੇਵ ਵਰਗਾ ਯੋਗ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਵੱਟੋ-ਵੱਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਚਸਕੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੈਲਲਿਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਉਹ ਕੇਸ ਇਸੇ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੈਲਲਿਤਾ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 4 ਸਾਲ ਕੈਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ

ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਉਤੇ ਰੂਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਵਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਸਿਰਫ ਚੁੱਝ-ਚਰਚਾ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ।

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਾ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਤੇ ਜਨ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਕਾਰਨ ਕਾਫੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਤੇ ਕੁਝ ਲਮਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਦਮ ਯੋਗੀ ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਨੇ ਇੱਕ ਮੋਰਚਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਆ ਕਾਲਾ ਧਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਉਤਰਿਆ, ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਅੱਗੋਂ ਰਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਮਦੇਵ ਰਾਮ-ਲੀਲਾ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠਾ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਧਰਨਾ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਾਧੂਆਂ ਤੇ ਸਾਧਵੀਆਂ ਦਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਘੇਰਾ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਧਰਨਾ ਨਾ ਚੁੱਕ ਸਕਿਆ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਨੋਟ ਪ੍ਰੈਸ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ

ਵੀ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਕਿੰਨੇ ਬਦਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚੱਲਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸਮਝ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਉਤਲੇ ਸਦਨ, ਰਾਜ ਸਭਾ, ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੀ ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਧਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦੱਸਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਬਦਲੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਦਾ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਲੀਡਰ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਕੇਸ ਹਾਲੇ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੁਣ ਜੇਤਲੀ ਮੂਹਰੇ ਖੜਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾਂ ਦੱਸ ਦਿਓ, ਤੇ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲਲਕਾਰਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੱਸ ਦਿਆਂਗੇ, ਹੁਣ ਦੱਸਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ? ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਜੇ ਉਹ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਕਿਉਂ

ਹੈ? ਚਿੰਤਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਸੰਤੋਸ਼ ਹੋਗਡੇ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕਾ ਵਿਚ ਲੋਕਾਯੁਕਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਚੋਰਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹਨ। ਜੇ ਫਾਈਲ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦਾ ਪੈਰ ਮਿਧਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭੰਡਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਹੁਣ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਤੁਰਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਚਾਬੀ ਫੜਾਈ ਹੈ, ਉਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਇਸ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਭਾਜਪਾ ਲਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ।

ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੰਦਾ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਵੀ ਹੁਣ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਦੇ ਮਗਰ ਪਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਵਾਮੀ ਕੋਈ ਰਾਮਦੇਵ ਵਰਗਾ ਯੋਗ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਖਰਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਵੱਟੋ-ਵੱਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਚਸਕੇ ਪਾਲਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੈਲਲਿਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਉਹ ਕੇਸ ਇਸੇ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੈਲਲਿਤਾ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਕੈਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਇਹੋ ਪਿਆ ਫਿਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਇਸੇ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੁਕਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਸ ਸਵਾਮੀ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਤੋਂ ਵੀ ਤ੍ਰਹਿਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਚਰਚਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਭਖੀ ਪਈ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਇੱਕ ਖਬਰ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤੀ ਖਾਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿਤਾ

ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਆਪਣੇ ਖਾਤੇ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ। ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਅਨੂ ਟੰਡਨ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਦੀ ਦੌਲਤ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਅਨੂ ਟੰਡਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੰਡਨ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਰੌਲਾ ਪੈਂਦੇ ਸਾਰ ਅਨੂ ਟੰਡਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਸੇ-ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਖਾਲੀ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਕੁ ਦਮਤੇ ਖੜਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਖਾਤੇ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ ਵਾਲੇ ਘਬਰਾ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣਾ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਖਾਤੇ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਕਿਸੇ ਖਾਤੇਦਾਰ ਨੇ ਉਥੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਥੋਂ ਕੋਈ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਬਕਸੇ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਲੱਦ ਕੇ ਕੱਢਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਿਵੇਂ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਪੁਰਾਣੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੋੜਨ ਤੋਂ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਲਿਖਦੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨਵੇਂ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁਣ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੈਂਕ ਦੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਏਜੰਟ ਘਰ ਆ ਕੇ ਨਵੇਂ ਖਾਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਪ ਭਰ ਲਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਖਾਤਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਕੋਡ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਖਾਤਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੋਈ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੇ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੂਰੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗਾ, ਸਾਰਾ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਭਲਾ ਕਿਉਂ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ? ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹਰਜ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਸਰਦਾਰ ਦੀ ਕੁੱਤੀ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਉਦੋਂ ਦਾ ਅਖਾਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਹੋ ਗੁਨਾਹ ਦੋਬਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁਹਾਵਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਸਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ 'ਗੰਗਾ ਗਈਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਕਦੀ ਮੁੜੀਆਂ ਨਹੀਂ', ਤੇ ਕਦੀ ਮੁੜੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਤਾਂ ਇਹੋ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਲਓ
ਅਤੇ 50 ਮਿੰਟ ਮੁਫਤ ਲਓ

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM

\$25 ਵਿਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)

ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ
ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ

ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ, ਜਿੰਨੀ ਕਾਲ ਕਰੋਗੇ ਓਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ।
ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਫੋਨ 'ਤੇ ਲੰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ।

24/7 Customer Service Available

Same rate for lanline and mobile.

ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 1-888-652-6268

732-983-4332/4333

ਫਰਿਜ਼ਨੇ ਦੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਇਕੱਠ

ਫਰਿਜ਼ਨੇ (ਬਿਊਰੋ): ਪ੍ਰਸ਼ਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਵਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਸਰੀ, ਨੀਲੀਆਂ, ਹਰੀਆਂ, ਪੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਅਤੇ ਦੁਪੱਟਿਆਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਲੰਘਿਆ, ਉਹ ਥਾਂਵਾਂ ਖਾਲਸਾਈ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਜੀ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ ਹੀ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਤੇ ਗੂੰਜਦੇ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਟਾਲ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਤਕਾ ਗਰੁਪਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ 'ਤੇ ਸਜੇ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਬੈਨਰਾਂ/ਝਾਕੀਆਂ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੀ ਵੇਖਿਆਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਸੀ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਗਾਰਾ, ਫਿਰ ਅਮੈਰੀਕਨ ਝੰਡਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦਾ ਝੰਡਾ ਅਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਫਤੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਜੇ ਫਲੋਟ ਉਪਰ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਧਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਮਿਥੇ ਪੈਂਡੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਫੋਲਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੈਨਜ਼ਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਪੁੱਜਾ ਜਿਥੇ ਲਗਭਗ ਦੋ

ਘੰਟੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਗਤਕਾ ਦਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵੀ ਵੇਖਣ ਯੋਗ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਲਈ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਲੰਗਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ।

ਪੈਨਜ਼ਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸਜੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਕਰਕੇ

ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਫੋਲਰ ਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਡੈਨੀਅਲ ਪਾਰਾ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ. ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸੰਗਤ

ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤਰ, ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਔਜਲਾ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਫਲ ਦੇ ਕਵੀਸਰੀ ਜਥੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਲਾਤ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਬੰਨਿਆ। ਭਾਈ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਡੇਰਾ ਪਠਾਣਾਂ, ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਲੀਲ ਕਲਾਂ ਤੇ ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਕਵੀਸਰੀ ਜਥੇ ਨੇ 1984 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖਾਤਕੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੋਰੇ ਸਿੰਘਾਂ-ਭਾਈ ਕੀਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਯੋਧਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਵੱਲੋਂ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਰੰਗ ਦੇ ਨਿਰੋਲ ਪਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਸੰਪਨ ਹੋਇਆ। ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਕੁਝ ਥਕਾਵਟ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬ ਟੀ.ਵੀ. ਵੱਲੋਂ ਧਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਛੀਕੇ ਮੀਡੀਆ ਗਰੁਪ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੀਤ ਗਿੱਲ ਮੋਗਾ ਵੀਡੀਓ, ਕੇ.ਬੀ. ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਡੇਅਰ ਐਂਡ ਨਾਈਟ ਸਟੂਡੀਓ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਕੈਮਰਾਬੱਧ ਕੀਤਾ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਖੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਗਏ। ਉਪਰੰਤ ਸਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਥੇ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਰਾਗੀ-ਵਾਡੀ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਫਰਿਜ਼ਨੇ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਡਾਂਸ (ਜੀ ਐਚ ਜੀ) ਅਕੈਡਮੀ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਖੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ

ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੁਲ 16 ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ

ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਰਸਭਿੰਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਕੀਰਤਨ

ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਸਰਾ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਲਗੀਧਰ ਸਾਹਿਬ-ਸੈਲਮਾ, ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜਥਾ-ਪੋਰਟਰਵਿਲ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਹਿਲਾ, ਮੰਗਲ ਕੌਰ ਨੇ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਸੁਖਮਨੀ ਕੌਰ ਨੇ ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰਲੀਨ ਕੌਰ, ਸਹਿਜਲੀਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਵੀਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਭਾਸ਼ਣ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਕੁਲ 27 ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬਿਸਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਪਹਿਲੇ, ਸਹਿਜਲੀਨ ਕੌਰ ਦੂਸਰੇ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਕੌਰ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ

ਰਹੇ। ਕੀਰਤਨ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 800 ਡਾਲਰ, ਦੂਸਰਾ ਇਨਾਮ 600 ਡਾਲਰ ਅਤੇ ਤੀਸਰਾ ਇਨਾਮ 400 ਡਾਲਰ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ ਤੇ ਤੀਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 200, 150 ਅਤੇ 100 ਡਾਲਰ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਕਰਨਾਲ ਵਾਲੇ, ਡਾ. ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸਨ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਗੁੱਡੀ ਸਿੰਘੂ, ਗੁੱਡੀ ਰਾਣੂ, ਸ਼ਗਨਦੀਪ ਵੜੈਚ, ਤਰਨਜੀਤ ਕਲੇਰ ਅਤੇ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲੀ। ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਨਕਦ ਇਨਾਮ, ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਬੈਗ ਪੈਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਗੁਰੂਘਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਗੁਰੂਘਰ ਪੈਸੇਫਿਕ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ-ਕ੍ਰਦੱਜ, ਗੁਰੂਘਰ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਆਫ ਪੈਸੇਫਿਕ ਕੋਸਟ-ਸੈਲਮਾ, ਗੁਰੂਘਰ ਕਲਗੀਧਰ-ਸੈਲਮਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਾਨਕਸਰ, ਗੁਰੂਘਰ ਸਲਮਾਕੀਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਉਚੇਚਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੀਬੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸੱਗੂ, ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਤੇ ਬੀਬੀ ਤਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਕਲੇਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਮੋਗਾ ਵੀਡੀਓ ਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫਰੀਮੰਟ ਵਿਖੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ।

ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਸਮਰਥਨ

ਫਰੀਮਾਟ (ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ): ਏ ਸੀ ਟਰਾਂਜਿਟ ਲਈ ਬੋਰਡ ਆਫ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਫਰੀਮਾਟ, ਨਿਊਵਾਰਕ ਤੋਂ ਦੱਖਣੀ ਹੋਵਰਡ ਦੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸੀ ਪੀ ਏ ਅਮਰੀਕ ਲਾਖਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਨਾਮੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਮਾਊਟੋਨ ਮਾਈਕ ਪੀਜ਼ਾ

ਵਿਖੇ ਵੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕੱਠ ਹੋਏ। ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਵੀਅਤਨਾਮੀ ਮੰਦਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ।

ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਪੋਲਿੰਗ ਬੁਥ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਉਥੇ ਲੱਗੇ ਵੋਟ ਬਾਕਸ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਨੂੰ ਐਵਾਰਡ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਰਨਣਯੋਗ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਵਕੀਲ ਅਨੂ ਪਿਸ਼ਾਵਰੀਆ ਨੂੰ 'ਟੇਕ ਐਕਸ਼ਨ ਅਗੇਸਟ ਡੋਮੇਸਟਿਕ ਵਾਇਲੈਂਸ ਐਵਾਰਡ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਵਾਰਡ ਹਰ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜੋ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨੂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੈਂਕੜੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ।

WEBSITE: DHOLRADIO.ORG

Dhol Radio

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

Request Song

Listen On Phone

Live Calls: USA 1-951-824-6365

Canada 1-604-210-1955

Skype: DHOLRADIO.ORG

1PM to 3PM

9:30PM To 11:30PM (IST)

Listen By Call: USA 702-489-0211

UK 44-20-3519-1210

Music 24/7

Application
for android
and iPhone-
Dhol Radio

Jammu Chiropractic

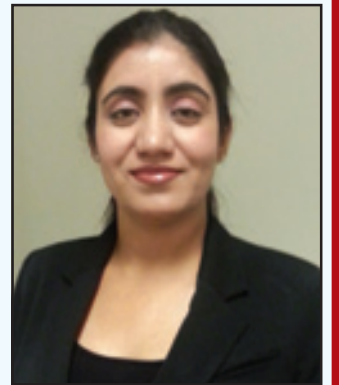
ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਕਮਰ, ਗਰਦਨ, ਗੋਡਿਆਂ, ਸਿਰ ਦਰਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਜਾਂ ਪੱਠਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੇ ਸਤਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਦਰਦ ਤੋਂ
ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

We Accept Personal Injury
(PI) Cases

Medicare & Most
Private Insurances
Accepted

Contact: Dr. Baljit Jammu

Doctor of Chiropractic

Ph: 510-940-8236

1090 La Playa Dr., Hayward CA 94545

Call *Sukhpal* 1-661-586-5080

HIGH DEFINITION Surveillance

Protect Your Business With

VISTA HD Solution

For Commercial & Residential

Watch
Your
Business
From
Any
SMART
PHONE

2
Year
Warranty

We Install any where in California

Digital Quality & Economical Prices

17 Years in Surveillance Business

Trained & Professional Technical Staff

BRIGHTEN UP & GROW

Your Business With New Trend

Hotel/Motel
Rate

SIGN

FULL COLOR

LED

Display

Massage

BOARD

DEALERS
Wanted
in
USA

available
LED
Gas Canopy
&
Parking Lot
Lights

GAS PRICE CHANGER for GAS STATIONS

We
Install
Anywhere
in
California
RF Remote

We Ship anywhere in USA

electric
SIGN
COMPANY

For More information

Call *Sukhpal*

1-661-586-1106

Email: esigncompany@gmail.com

ਖੂਬ ਭਰਿਆ ਇੰਡੋ-ਯੂ.ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਗਦਰੀ ਮੇਲਾ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਇੰਡੋ-ਯੂ.ਐਸ. ਹੈਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵੱਲੋਂ ਲੰਘੀ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਰੋਇਡਿੰਗ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਮਨਾਏ

ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਹਿਮੀ ਗਰੁਪ ਵੱਲੋਂ 'ਰੂਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ' ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਨੇ

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਟੀਚੇ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਰੰਗੀਨ ਸੇਵੀਨਰ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਲੇ

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਹੈਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਕੀਤਾ।

ਗਏ ਸਾਲਾਨਾ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰਭੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਜਦਾ ਕਰਨ

ਭਗਤੀ ਦਾ ਮਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਂਚਲ ਹੋਅਰ ਵੱਲੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਿਮਰਨ ਹੋਅਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ

ਜਿੱਥੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕੀਤੇ, ਉਥੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ 'ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਗਦਰ ਦੀ ਲੋੜ'

ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ, ਉਥੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ- ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਰਾਏ, ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਕਾਹਲੋਂ, ਰਾਜ ਬਰਾੜ ਵੈਰੋਕੇ, ਰਣਜੀਤ ਗਿੱਲ,

ਲਈ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਮੇਲੇ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਗਰੁਪ ਦੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਐਡੀਟਰ ਅਤੇ ਉਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਕੰਵਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸ਼ਮਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਲਵੀ ਕੁਲਾਰ ਅਤੇ ਬਰਾੜ ਵੱਲੋਂ

ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਗਿੱਧੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਧਮਾਲਾ ਪਾਇਆ। ਅਸ਼ੋਕ ਟਾਂਗਰੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਨਾਟਕ 'ਸ਼ਹੀਦੇ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ' ਖੇਡਿਆ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ।

ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਸ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ- ਡਾ. ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੰਨ, ਡਾ. ਨਿੰਦੀ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰਾ ਮੂਵਮੈਂਟ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ 4.0 ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਰੇਡ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਦੇ ਕੇ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮਨਜੀਤ ਕੁਲਾਰ, ਨਿਰਮਲ ਗਿੱਲ, ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ, ਪੁਸ਼ਪਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਮਨਪੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਤਵੰਤ ਵਿਰਕ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਨ, ਅਵਤਾਰ ਗਿੱਲ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਕਰਨਲ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਬਰਾੜ ਖੋਟੇ, ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਰਾਣਾ ਚਾਹਲ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਗੁੱਡੀ ਸਿੰਧੂ, ਡਾ. ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਧੂ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੰਗ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਦਿਲਜੀਤ ਰਿਆੜ, ਸੁੱਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਰਜਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ਨ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ, ਗੁਰਭੈ ਬਰਾੜ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਗਾਇਕ ਸਤਵਿੰਦਰ ਬਿੰਟੀ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੋਹੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਬਰਾੜ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਿੰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਹਲ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਨੇ

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਸ਼ਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਚੀਂਡਸਾ ਓਮਨੀ ਵੀਡੀਓ, ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ

ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਉਸਤਾਦ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵੱਲੋਂ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਚੈਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਚੈਕ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਜਸਦੇਵ ਯਮਲਾ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ 14ਵੇਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਵੀ ਜਸਦੇਵ ਯਮਲਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜਿਸ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਉਹ ਬੈਠ ਆਪਣੇ

ਸਾਗਿਰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂਬਰ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਫਰੀਵੇ 99 ਉਪਰ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲਾਏ ਬੋਰਡ ਉਪਰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਗਏ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੌਧਰ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਬਰਾੜ, ਗੈਰੀ ਢੇਸੀ, ਮਾਸਟਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਰਣਮੇਘ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਮਨਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁਣ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੋਂ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਖਰੀਦੇਗਾ ਭਾਰਤ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਜਵੇਲਿਨ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਇਜ਼ਰਾਇਲ ਤੋਂ 8,356 ਸਪਾਈਕ ਐਂਟੀ ਟੈਂਕ ਗਾਇਡਡ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਤੇ 321 ਲਾਂਚਰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ, ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਰਾਫੇਲ ਐਡਵਾਂਸਡ ਡੀਫੈਂਸ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਫਰਮ ਤੋਂ ਇਹ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਖਰੀਦੇਗਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 70 ਫੀਸਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ELECT KEWAL SINGH for AC TRANSIT

Fremont
Newark
South
Hayward
Ward 5

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਵੋਟ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਜਾਂ ਵੋਟ ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

- *Keep transit safe, affordable, and reliable
- *More accessible service for seniors and people with disabilities
- *Improve transit connections to jobs and schools
- *Maintain fiscal responsibility and a balanced budget
- *Supports a Buy America policy for AC Transit
- *Will spend Measure BB dollars in the local economy
- *Will get a fair share of funds for the Tri-Cities
- *Listen to the community and achieve results
- *Reduce traffic
- *Protect our seniors, youth, and people with disabilities by keeping transit affordable and reliable
- *Expand BART throughout Alameda County
- *Fill potholes and fix local streets and roads

VOTE YES!
BB
BETTER BART | BETTER BUS | BETTER ROADS

"I would be honored to serve as your AC Transit Director. I will make sure that the people who need public transit most—seniors, students and people with disabilities can live their lives with dignity. I humbly ask for your vote this Nov. 4th, and that you vote for Measure BB to improve our roads and public transit."

Paid for by Singh for AC Transit Board 2014 FPPC #1369152 39171 Delano Ct., Fremont, CA 94538

ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰੇਗੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ

ਲਖਨਊ: ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਇਕਾਈ ਨੇ 10 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਕਦ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੀ ਵੱਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ।

ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਨਿਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਵੱਲੋਂ ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਸਮਾਰੋਹ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

M.K. Nijjar DDS Ruchi Nijjar DDS

Laser Dentistry
*No shots, No Drill,
No Pain.*
Family Dentistry
Cosmetic Dentistry

*Esthetic Crowns, Bridges &
Dentures Teeth Whitening * Oral
Surgery Root Canal Treatments*
*Treatments & Prevention of Gum
Diseases New Patients &
Children Welcome*

510-794-7058

WWW.DRNIJJAR.COM

(Across From Washington Hospital & Bart)
1895 Mowry Ave. Ste 104 Fremont

ਪੰਜਾਬ ਟਰੱਕ ਵਾਸ਼ ਐਂਡ ਰਿਪੇਅਰ

Punjab Truck Wash & Repair 2301 Simpson Street, Kingsburg, CA 93631

ਫਰੀਵੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕ- 99 ਨਾਰਥ ਤੋਂ ਐਗਜ਼ਿਟ 112, 99 ਸਾਊਥ ਤੋਂ ਐਗਜ਼ਿਟ 114

Truck Trailer
Wash \$55

*ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰ *ਬਰੇਕ
*ਆਇਲ ਚੇਂਜ *ਰੀਅਰਐਂਡ
*ਸਸਪੈਂਸ਼ਨ *ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨ
*ਕਲੱਚ *ਵੈਲਡਿੰਗ

Oil Change Special \$179.99
Labour \$55 per hour
**All major and
minor repairs.**

ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਕੰਮ
ਵਾਜਬ ਰੇਟ

Free Parking

Steering Tires
American
(set of two)
\$799.99

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖ, ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 559-897-2323, ਸੈਲ: 209-923-1110

ਕਲਾ ਦਾ ਤੋਹਫਾ

ਹੀਬਾ ਸ਼ਾਹ

ਹੀਬਾ ਸ਼ਾਹ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ-ਕਹਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਮ ਉੱਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਟਿਕਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਕਾਰ ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜੇਠੀ ਧੀ ਹੈ। ਉੱਜ, ਹੀਬਾ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਜਾਨਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਕਲਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਅਤੇ ਗਲੈਮਰ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸ਼ੌਂਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਿਰਫ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਜਾਂ ਪੈਸੇ ਖਾਤਰ ਬੀਏਟਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਨਹੀਂ ਆਖ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸੋਚ ਉੱਤੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਮਾਣ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਥ

ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ ਕੰਡਾਲਾ

ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਹੀਬਾ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਦੋਂ ਅਦਾਕਾਰਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਉਦੋਂ 6ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨਾਟਕ 'ਹਾਈਜੈਕ' ਵਿਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਜਰਨੈਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣੀ ਸੀ। ਬੁੱਢੀ ਦੇ ਇਸ ਰੋਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਮਿਲੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਮੰਟੋ ਇਸਮਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ' ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਦਾ ਆਧਾਰ ਉਰਦੂ ਲੇਖਕ ਸਾਅਦਤ ਹਸਨ ਮੰਟੋ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਬੂ' ਅਤੇ ਇਸਮਤ ਚਗਤਾਈ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਲਿਹਾਫ' ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਉਹ ਉਹੀ ਵਕਤ ਫਿਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

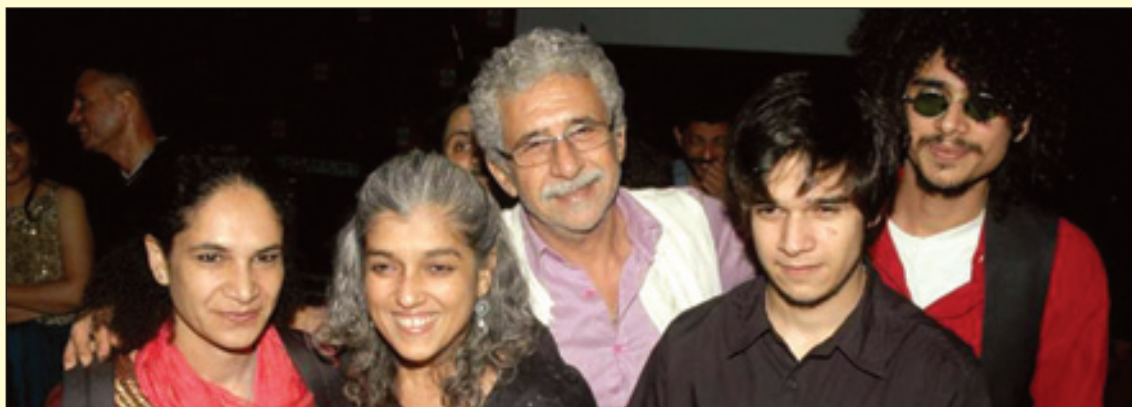

ਹੀਬਾ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਰੰਗਕਰਮੀ ਜਿਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਹੀਬਾ ਨੇ ਇਬਸਨ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ।

ਹੀਬਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਐਨ ਸੱਚ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਹੀਬਾ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਕ ਅਰਥ 'ਔਲਾ ਦਾ ਤੋਹਫਾ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੀਏਟਰ ਲਈ ਉਹ ਔਲਾ ਦਾ

'ਕਲਾ ਦਾ ਤੋਹਫਾ' ਹੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬੀਏਟਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਉਸ ਦੇ ਅੱਬਾ ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੀਬਾ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੰਜੀਵ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਕਿਊ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ 2014 ਵਿਚ ਲੱਦਾਖ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਪਲਿੱਟ ਫਿਲਮ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ- "ਇਸ ਫਿਲਮ ਸਬੰਧੀ ਸੰਜੀਵ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਇਸੇ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਖਿਆਲ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਇਆ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਵੀ ਬੜੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਲੱਗੀ। ਬਸ, ਮੈਂ ਝੱਟ ਸੰਜੀਵ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ।" ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਨਾ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ ਬਾਰੇ ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਜੀਵ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਵੱਲ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਫਿਲਮ ਮੇਲਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਉੱਜ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੈ।

ਹੀਬਾ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਲਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਾਟਕ 'ਬਾਲਿਕਾ ਵਧੂ' ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ 'ਦਾਦੀਸਾ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਨਿਭਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਰੋਲ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਬਾਰੇ ਉਹ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਕੁਝ ਟੀ.ਵੀ. ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨੇ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਹ ਹਾਸੇ-ਹਾਸੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਰੋਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੂੰ ਪੈਸੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਬੀਏਟਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਹੀਬਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ (ਮਤਰੇਈ) ਰਤਨਾ ਪਾਠਕ ਸ਼ਾਹ, ਅੱਬਾ ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਇਮਾਦ ਤੇ ਵਿਵਾਨ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 8 ਨਵੰਬਰ 2014 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-141

ਤਸਵੀਰ: ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਲਾ ਕੇ ਕਾਲੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਮੰਮੀ, ਲੱਗਾਂ ਹੋਰ ਪਿਆਰੀ।
ਕੱਢ ਕੇ ਤੇਰੀ ਲੈ ਲਈ ਚੁੰਨੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ ਅਲਮਾਰੀ।
ਪਾਪਾ ਕਹਿੰਦੇ ਬਚਪਨ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਦੁਬਾਰਾ।
ਪਰ ਤੂੰ ਛੇਤੀ ਘਰ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਾ, ਲਾ ਜਾਨੀਂ ਏਂ ਲਾਰਾ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-139

ਕਿਲਾ ਰਾਏਪੁਰ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਦੰਗਲ
ਦੇਖੋ ਕਿੰਨ ਨੱਚਦੀ ਏ ਘੋੜੀ।
ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ ਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ
ਧੁੜ ਉਡਾਉਂਦੀ ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ।
ਚੈੱਤੇ ਸੀਨੇ ਤੇ ਜੋਰ ਪੱਟਾਂ ਦਾ
ਚਰਚਾ ਹੋਵੇ ਚਹੁ ਕੁੰਟਾਂ ਤੋੜੀ।
ਸ਼ਾਲਾ! ਜਵਾਨੀ ਰਹੋ ਜਲਵੇ ਦਿਖਾਂਦੀ
ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗੇ ਪੰਜਾਬ ਤਾਈਂ ਕੋੜੀ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ
ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।
ਫੋਨ: 408-912-3438

ਪੰਜਾਬੀ ਬੜੇ ਨੇ ਰੰਗ ਰੰਗੀਲੇ
ਖੇਡਣ ਮੱਲ੍ਹਣ ਭੰਗੜੇ ਪਾਵਣ।

ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੀਲ ਨੇ ਲੈਂਦੇ
ਘੋੜੀਆਂ ਤਾਈਂ ਨੱਚਣ ਲਾਵਣ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਢੋਲ ਉੱਤੇ ਨੱਚਦੀ ਘੋੜੀ ਨੇ
ਵਿਚ ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਹੋਈ ਚਰਚਾ
ਪੂਰਾ ਪਿੰਡ ਵੇਖਣ ਆਇਆ।
ਪੈਰੀਂ ਘੁੰਗਰੂ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਫੁੱਲ
ਰੂਪ ਘੋੜੀ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ।
ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਦਿਖਾਏ ਕਰਤੱਬ
ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਟਾਇਆ।
-ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ
ਸਟਾਕਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਠੇਕੇ ਉੱਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਜ਼ਮੀਨਾਂ
ਜੱਟ ਹੋ ਗਏ ਵਿਹਲੇ।
ਪਾਲੇ ਸ਼ੌਂਕ ਵੱਖਰੇ ਹੁਣ
ਵਿਚ ਮੇਲੇ, ਨਾਲ ਘੋੜੀ ਖੇਲੇ।
ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਏ ਨਚਾ ਕੇ ਘੋੜੀ
ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਾਟੋ ਕਿੱਕਰ।
ਇੰਜੇ ਨਚਾਉਂਦਾ ਸੀ ਘੋੜੀ
ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਬਿੱਕਰ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 718-690-8403

The Anu Attorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraordinary ability
*Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration & Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students, Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਹਿੰਦੀ ਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿਚ
ਗੱਲ ਕਰੋ

ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ
ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ

Contact numbers:

Seattle, WA

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com

www.anuattorney.com

FAMILY LAW

*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS

*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

*Bankruptcy Consultation & Filing

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538

801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101

Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends &
Evening
Appointments
Available

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 575-576-4111, 575-815-8536

ਅਪੀਲ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ

ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ

4 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਚੋਣ ਲਈ ਬੇਅ ਏਰੀਆ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੀ 4 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਸ. ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਓ।

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਜਾਣ ਲਈ ਰਾਈਡ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਫੋਨ: 510-760-6693 ਜਾਂ 510-303-4135

ਵਲੋਂ: ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਬੇਅ ਏਰੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਕਮਾਊ ਪ੍ਰਤਾਂ' ਉਤੇ ਮੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਮਾਊ ਪ੍ਰਤ ਮੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਐਤਕੀ ਮੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣੇ ਹਨ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਤਾਰਨੀ ਔਖੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਠੇਕੇਦਾਰ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਤਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਆਬਕਾਰੀ ਟੀਚਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਨੋਬਤ ਬਣਨ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 4020 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਮਾਲੀ ਵਰ੍ਹੇ ਲਈ 4800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। 2012-13 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ 3410 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ ਸਨ। ਨਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਮਾਰਨੇ ਪਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਤਾਰ ਸਕੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਠੇਕੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ ਕਿਸ਼ਤ ਤਾਰੀ।

ਆਬਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸ਼ਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਬਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਸੰਗਤ ਮੰਡੀ ਦੇ ਤਿੰਨ, ਗੋਨਿਆਣਾ ਦੇ ਅੱਠ ਤੇ ਰਾਮਾਂ ਮੰਡੀ ਦੇ ਚਾਰ ਠੇਕੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 65

ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਤਾਰਨੀ ਹੋਈ ਔਖੀ

ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਭਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮੰਡੀ ਦੇ ਅੱਠ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਐਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕਿਸ਼ਤ ਭਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੇਕੇ ਸੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ। ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਸ੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਗਿੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸ਼ਤ ਤਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਠੇਕੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 17.76 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਰੀਬ

25 ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲੇ ਲਾਉਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਦਿਤੂਬਾ, ਚੀਮਾ, ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਤੇ ਲਹਿਰਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਤਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਹਾਇਕ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਸੰਗਰੂਰ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਕਿਸ਼ਤ ਨਾ ਭਰੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੇਕੇ ਬੰਦ ਕਰਨੇ ਪਏ। ਹੁਣ ਕਿਸ਼ਤ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੀਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ 327 ਕਰੋੜ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ

ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚੋਂ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 327 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਆਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਬਕਾਰੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਰੀਕ ਤੱਕ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸ਼ਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮਿੰਨਤ ਤਰਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਤਕੀ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਘਾਟੇ ਝੱਲਣੇ ਪੈਣਗੇ।

ਵਧੀਕ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੀਲਮ ਚੌਧਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਚ ਠੇਕੇ ਸੀਲ ਕਰਨੇ ਪਏ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ (ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ) ਸਰੂਪ ਚੰਦ ਸਿੰਗਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਮੰਦੀ ਦਾ ਅਸਰ ਐਤਕੀ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਿਸ਼ਤ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ 140 ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਰਨ ਇਹ 100 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਟ ਵੱਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਕਰ ਤੇ ਆਬਕਾਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਲਾਂ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰ ਰੈਵੇਨਿਊ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜੈਤੋ ਸਰਕਲ ਦੇ ਰੈਵੇਨਿਊ ਵਿਚ ਡੇਢ ਗੁਣਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੈਤੋ ਸਰਕਲ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅਪਲਾਈ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸਰਕਲਾਂ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ

ਠੇਕੇਦਾਰ ਟੁੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤ 8.70 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਆਰਥਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਹਾਲਾਤ ਅਤਿ ਮਾੜੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2014-15 ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਬਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ 43 ਕਰੋੜ ਪਰੁਫ਼ ਲੀਟਰ ਸ਼ਰਾਬ ਵੇਚਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਡੋਬਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਨਅਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਿਨਾਰੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੇ ਦੋਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ, ਨਿੱਜੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਿਟਿੰਗ ਕਾਰਡ ਛਪਵਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੀਵਾਲੀ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸ. ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਕਾਰਡ ਛਪਵਾਏ, ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਛਾਪੇ ਗਏ। ਸ. ਸਰਨਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 35 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਰਡ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸ. ਸਿਰਸਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ 35 ਲੱਖ

ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ 32 ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਸ. ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਇਸ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਉਣ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਲਿਖਤੀ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ. ਸਿਰਸਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਕਾਰਡ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛਪਵਾਏ ਗਏ ਬਲਕਿ ਸ. ਸਰਨਾ ਸੌਂਤੀ ਸਿਆਸਤ ਅਧੀਨ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਡਾਕ ਵੰਡਵਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਵਲੈਤੋਂ ਆਏ ਧਰਮ ਗੁਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਲੀ ਵੇਈਂ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਅੱਠ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਲੀ ਵੇਈਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਵੇਈਂ ਦੀ ਕਰਵਾਈ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਜਿਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨਦੀ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੀਤਾ ਇਹ ਕੰਮ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਹੈ। ਇਸ 20 ਮੈਂਬਰੀ ਵਫ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੇ ਇਕ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿਚ ਅੱਠ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2015

ਤੱਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਉਣ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ, ਮਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ

ਪੂਰਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ, ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਕੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਇਸ ਤੋਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਟੀਚਾ 2015 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਹੁੰਦਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਯੂ.ਐਨ.ਓ. ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸੰਤ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਲੀ ਵੇਈਂ ਦੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੁਨੀਆ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜ ਜੁਲਾਈ 2017 ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ 350ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਮੌਕੇ ਪਟਨਾ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਉਥੇ ਦੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਲੀ ਵੇਈਂ 'ਤੇ ਨਿੱਘਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਈਂ ਕੰਢੇ ਇਕ ਬੂਟਾ ਵੀ ਲਾਇਆ। ਵਫ਼ਦ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਾਲੀ ਵੇਈਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫ਼ਿਲਮ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਵੇਈਂ ਬਾਰੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 95 ਫੀਸਦੀ ਪੇਂਡੂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਕਰਜ਼ਈ

ਪਟਿਆਲਾ: ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 95 ਫੀਸਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਕਰਜ਼ਈ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ ਭੋਗਦੇ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਖੇਤੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਕੰਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਘੱਟ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋਖਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਖਲਾਈ ਤੋਂ ਵੀ ਵਾਂਝੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗਾ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹਿੰਦਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਸਿਰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਇਕ ਹੀ ਕਮਰਾ ਰਸੋਈ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਮਿਲਿਆ, ਨਹਾਉਣ-ਧੋਣ ਲਈ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਸਲਖ਼ਾਨੇ ਛੱਤ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਬਾਹਰ ਖਾਲੀ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪਖਾਨੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ।

ਇਹ ਤੱਥ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅਰਥ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਡਾ. ਧਰਮਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਦੇ ਥੀਸਿਸ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਖੋਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ

ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਪੱਲੇ

ਸੰਗਰੂਰ) ਵਿਚੋਂ 31 ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ 498 ਔਰਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਤੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਭੋਜਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਾਰ ਲੋੜ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਆਪ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਪਿੱਠ ਤੇ ਜੋੜ ਆਦਿ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਈ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ

ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਕੁਝ ਠੀਕ ਜਾਪਿਆ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ 43363.25 ਰੁਪਏ, ਸੰਗਰੂਰ 38935.93 ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ

41263.24 ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਦਿਹਾੜੀ ਦਾ ਰੁਪਿਆ ਮਜ਼ਦੂਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਉਪਭੋਗ ਖਰਚ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਗੈਰ-ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਾਧਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਵਿਆਜ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਦਾ ਭਾਰ ਹੌਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਹਿੱਸਾ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਲਈ ਖਰਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਮਰਦ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰਾਂ 80ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਗਰੀਬੀ ਹਟਾਓ, ਧਨ ਤੇ ਆਮਦਨ ਦੀ ਸਮਾਨ ਵੰਡ ਕਰਨ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਵਰਗ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਮੰਗ ਉਠੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਆਟਾ ਦਾਲ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

Elect

Gwen Estes

New Haven School Board

November 4th, 2014

Advocate for our Kids
Proven Leadership & Service
Experienced Voice

Gwen

KIDS

for

"What we do to prepare our children for success
both in and out of the classroom
is all that really matters."

ਲਹਿੰਦੇ-ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹਾਕਾਂ ‘ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ’

ਰੰਗ-ਮੰਚ ਚਰਚਾ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ

‘ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ’ ਵੱਲੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਜੋ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਹਰ ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਕਲਾ ਨੂੰ ਜਾਣਨ-ਪਛਾਣਨ ਵਾਲਾ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਵਾਕਿਫ਼ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਇਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਅਗਲਾ ਨਾਟਕ ‘ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ’ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੰਗਕਰਮੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅੱਠ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਲੋਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਫਾਰਮਿੰਗ ਥੀਏਟਰ, ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਖੇਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗੀ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਪਾਲੀ ਧਨੋਲਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਕਿਰਦਾਰ- ਬਲਦੀਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੀ ਆਮਦ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਚੜ੍ਹਦੇ ਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ, ਚਾਅ-ਮਲਾਰ, ਚੱਜ-ਆਚਾਰ, ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਅਰਮਾਨ ਸਭ ਇਕ ਹੀ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਬੁਣਤੀ ਬੁਣਦੇ ਹਾਂ:

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲੈ ਕੇ ਓਰੇਕਲ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਕਲਾ ਵੱਲ ਮੁੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ‘ਜੈਨਕੋ’ ਦਾ ਉਹ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕਲਾ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਉਹਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਲਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਆਰਟ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਜੋ ਕੇ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਥੀਏਟਰ ਵੱਲ ਉਸ ਨੇ 2008 ਵਿਚ ਕਰਵਟ ਲਈ ਜਦੋਂ ‘ਬੋਲ ਸਰੀਕਾਂ ਦੇ’ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਥੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਚਾਵਾਂ

ਦੀ ਨਵੀਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲਵੀ ਸਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਉਲਰ ਪਿਆ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਕੰਡਿਆਲੇ ਰਾਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਦੀ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉੱਜ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੱਤ-ਗੰਦਲ ਵੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਹੱਥ ਦੀ ਸਫਾਈ ਨਾਲ ਬੇਈਮਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਦੀ ਮੈਲ ਉਤਾਰਦੇ ਹਨ। ‘ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ’ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਚੱਕੀ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮੇਗੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਰਾਂ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਨੋਆ

ਮੋਨਿਕਾ ਉਪਲ

ਰਮਨੀਤ

ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਸ ਤੇ ਪਰਵਾਸ ਦਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਸੋਬੇ ਵਾਲਾ ਸੰਤਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਆਪਣਾ ਪਿਛੋਕੜ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਲੱਭਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਾਕੇ ਵੀ ਜੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਤੋਂ ਸਫਰ ਅਰੰਭ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਹੀ ਹਨ। ਔਕੜਾਂ ਭਰਿਆ ਪਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ ਉਹ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਵਿਖਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਵਿਚ

ਲਹਿੰਦੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘਰ-ਘਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸਮੋਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਨਾਟਕ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਦੀ ਪਤਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਨੋਆ, ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਨਿਰੂਪਾ ਰਾਏ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਮਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕਾਲਜ ਵੇਲੇ ਗਿੱਧਿਆਂ ਦੀ ਰਾਣੀ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਕਪਤਾਨ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਅੰਤਰ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਟੀਮ ਕਈ ਵਾਰ ਅਵੱਲ ਰਹੀ

ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਮਿੱਟੀ ਰੁਦਨ ਕਰੇ’, ‘ਸਰਦਲ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ’, ‘ਗਦਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ’, ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ’, ‘ਪੱਤਣਾਂ’ ਤੇ ਰੋਣ ਖੜ੍ਹੀਆਂ’ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਨਾਟਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਈ। ‘ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ’ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਅਜਮੇਰ ਕੌਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਂ ਹੀ ਬਣੀ ਹੈ। ਉਹ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ’ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖਾਸ, ਸਗੋਂ ਰੰਗ-ਮੰਚ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਤਮ ਤੇ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚੋਂ ਆਈ ਕੁੜੀ ਮੋਨਿਕਾ

ਉਪਲ ਵੀ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਅਤਿ ਅਹਿਮ ਕੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗੀ। ਮੋਨਿਕਾ ‘ਦਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਲਈ ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ, ਯੋਗਤਾ ਪੱਖੋਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਮਾਸ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਡਿਗਰੀ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਉਹ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ‘ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ’ ਦੀ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹਰ ਕਾਰਜ ਵਿਚ

ਸਰਗਰਮ ਰਹੀ ਹੈ। ‘ਇੰਡੀਆ ਵੈਸਟ’ ਤੇ ‘ਇੰਡੀਆ ਪੋਸਟ’ ਦੋਹਾਂ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਪਰਚਿਆਂ ਦੀ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟਰ ਹੈ ਤੇ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ‘ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ’ ਦੇ ਹਿੱਟ ਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਭੂਲੇ ਵਿਰਸੇ ਗੀਤ’ ਦੀ ਮੁੱਖ ਹੋਸਟ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਸਕੱਤਰ ਉਹ ‘ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਰੰਗ’ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੋਨਿਕਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਆਈ ਹੈ।

ਜੈਪੁਰ ਵਿਚ ਜਨਮੀ ਕੁੜੀ ਰਮਨੀਤ ਚੌਧਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਸੀ, ਪਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਮਨੀਤ ਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਨਾਟਕ ‘ਪੱਤਣਾਂ’ ਤੇ ਰੋਣ ਖੜ੍ਹੀਆਂ’ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣਿਆਂ ਵੇਖਿਆ/ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮੰਨ ਜਾਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ 100 ਫੀਸਦੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ 97-98ਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਟ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ ਉਚਾਰਨ ਉਹ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤੋ ਦੇ ਰੋਲ ਵਿਚ ਗਰਮ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕਤਾਕੇਦਾਰ ਸੰਵਾਦ ਨਾਟਕ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹਦੇ ਹਰ ਸੰਵਾਦ ‘ਤੇ ਤਾੜੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਰੋਲ ਉਹਨੇ ‘ਸਰਦਲ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ’ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਜੀਤੋਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨੌਕਰੀ ਉਹ ਬਾਇਓ-ਟੈਕ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕਰ ਕੇ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਰਿਸਰਚ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਸੋਨੂੰ ਰਾਣਾ ਦਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਹੈ। ਨਾਟਕ ‘ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ’ ਵਿਚ ਉਹਦੀਆਂ ਦੋ ਸਮਾਂਤਰ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਬਲਦੀਸ਼ਾਂ ਬਣ ਕੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੀ ਬੀਵੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰੂਪ ਸੁਖੀ ਬਣ ਕੇ ਨਿਖਾਰੇਗੀ। ਇਹ ਸੁਨੱਖੀ ਕੁੜੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਟਕ ਦੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਲਾਇਕੀ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭੁਗਤਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਹੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਘੱਟ ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੇਕਾਗ੍ਰਸਤ ਨਾ ਐਲਾਨਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਵੇਲੇ ਪਈ ਸੋਕੇ ਦੀ ਮਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੁਣ ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ‘ਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਝੱਲਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋਕੇ ਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦਾ ਬੀਜ 1000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸਬਸਿਡੀ ‘ਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਸੇਕਾਗ੍ਰਸਤ ਨਾ ਐਲਾਨਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਕਾਗ੍ਰਸਤ ਐਲਾਨਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਹਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇਗੀ ਜੋ ਸੇਕਾਗ੍ਰਸਤ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਸਨ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੋਕਾ ਐਲਾਨਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ

ਦੇ ਬੀਜ ‘ਤੇ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਸਬਸਿਡੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਬੀਜ ‘ਤੇ 700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਐਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਸ਼ਨ ਤੇ ਕੌਮੀ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ‘ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 37.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਕਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ‘ਤੇ 700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵਿਚੋਂ 12 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਘਾਟਾ ਸਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸੋਕਾ ਐਲਾਨਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਕੱਟ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਕਿਸਾਨ ਭੁਗਤਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਣਕ ਦਾ ਬੀਜ ਦੇਣ ਲਈ 2325 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ

ਦਾ ਭਾਅ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬੀਜ ‘ਤੇ 700 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 1625 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ 1325 ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਣਕ ਦਾ 3.75 ਲੱਖ ਕੁਇੰਟਲ ਬੀਜ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੌਮੀ ਐਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਬੀਜ ਸਬਸਿਡੀ ਲਈ 17.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਕੌਮੀ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ 2013 ਦੌਰਾਨ ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ‘ਤੇ 500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਸਬਸਿਡੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਘੱਟ ਪੈਣ ਤੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਬੇਮੌਸਮੇ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ‘ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਕੇ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਬਣੀ।

ਪਾਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਆਇਆ 132 ਕਰੋੜ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਬਿੱਲ

ਗੋਰਾਣਾ: ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਇਕ ਪਾਨ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ ਨੂੰ ਅਕਤੂਬਰ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਿੱਲ 132.29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਇਆ ਹੈ। ਰਾਜੇਸ਼ ਚੋਟਾਲਾ ਸੋਨੀਪਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਗੋਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਾਨ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਬਲਬ ਤੇ ਪੰਖਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਹ ਬਿੱਲ 900 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਹਰਿਆਣਾ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਨਿਗਮ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਰਾਜੇਸ਼ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਬਿਜਲੀ ਵੰਡ ਨਿਗਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਤਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੇਸ਼ ਦਾ 14 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਦਾ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਬਿੱਲ 232 ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 1668 ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਵੀਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਆਨਲਾਈਨ ਬਿੱਲਿੰਗ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਕਾਰਨ ਖਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਯੂਨਿਟਾਂ 19 ਕਰੋੜ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਦਾ ਦਮ ਨਿਕਲਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਰ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ‘ਸਰਫਾ ਮੁਹਿੰਮ’ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 31 ਲੱਖ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧਾ ਕੇ 172 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਦੋ ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਕਣਕ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਕਣਕ ਇਕ ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਭਾਵ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਦਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਮ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਫਲੈਗਸ਼ਿਪ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਕਣਕ ਦੇ ਭਾਅ ਦੁੱਗਣੇ ਤੇ ਦਾਲ ਦੇ ਭਾਅ ਡੇਢ ਗੁਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਗਰੀਬ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਣਕ ਇਕ ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਦੀ ਥਾਂ ਦੋ ਰੁਪਏ ਕਿੱਲੋ ਤੇ ਦਾਲ 20 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੱਲੋ ਦੀ ਥਾਂ 30 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੱਲੋ ਮਿਲਿਆ ਕਰੇਗੀ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਏ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਵੰਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਣਕ ਤੇ ਦਾਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਭੋਜਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੇ 31 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਣਕ-ਦਾਲ ਦੇ ਭਾਅ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਕੀਮਤਾਂ ਧਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਵਧਾਉਣੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਦੇ 6000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰੇ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਾਧਾ ਕਰ ਰਹੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੀਮਤਾਂ ਵਧਾਉਣ ਨਾਲ 172 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚਾ ਸਕੇਗੀ।

ਸਰਕਾਰ ਕਣਕ ਤੋਂ 87 ਕਰੋੜ ਤੇ ਦਾਲ ਤੋਂ 85 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚਾ ਲਏਗੀ। ਅਜੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੋਹਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਣਕ ਦਾ ਭਾਅ ਘਟਾ ਕੇ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਉਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਕਣਕ ਵੰਡਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੂਨ-ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਕਣਕ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੰਡ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦਸੰਬਰ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਭਾਅ (ਦੋ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੱਲੋ) ਲਏ ਜਾ ਸਕਣ। ਦਾਲ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਵੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਜੂਨ-ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਵੰਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਸਤੰਬਰ-ਦਸੰਬਰ ਲਈ ਇਹ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੀ ਦਾਲ ਖਰੀਦਣਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 30 ਰੁਪਏ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ ਭਾਅ ‘ਤੇ ਇਹ ਮਿਲੇਗੀ।

ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਫੰਡ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ: ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਰਕਮ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 37.50 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਰਕਮ ਨਾ ਵਧਾਈ ਤਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦਾ ਲਾਭ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਣਕ ‘ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਵਿਚ 300 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਇੰਟਲ ਦਾ ਕੱਟ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੋਰ ਫੰਡ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਸਬਸਿਡੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਣਕ ਦੇ ਬੀਜ ‘ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਘਟਾਉਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ 500 ਕਰੋੜ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਤਾਲੀ ਵਜਾ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਯੋਗਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਲੀਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਲਿਆ ਸਿੱਠਾ ਖਰਬੂਜਾ ਵੀ ਕਰੇਲੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਗੁਜ਼ਰ ਚੱਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਇਕ ਦਿਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨਾਲ ਪੈਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ ਜਾਂ ਘਰ ਦੇ ਪਤੇ 'ਤੇ ਆਉਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੇਰੰਗ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਿਆਣਾ ਹੋਵੇਗਾ! ਲੋਕ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਫੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਹਰਕਤਾਂ, ਹਉਮੈ ਅੱਗਾ ਘੇਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਜ਼ਾਲਮ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੀੜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਤਰ-ਫੁਲੇਲ ਵੀ ਬਦਬੂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੀ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਵੱਲ ਪੂਛ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਬੁਲਿਟ ਪਰੂਫ ਜੈਕੇਟਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ। ਇਕ ਵਾਰ ਕੋਈ ਵਿਦਵਾਨ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਗਿਆ। ਭਿੜੇ ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਪਾਲਤੂ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਲਕ ਦੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਪਜਾਮਾ ਲੀਰਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਕੁੱਤਾ ਤਾਂ ਨਸਲੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ।” ਅੱਗਿਉਂ ਮਾਲਕ ਨੇ ਹੁੱਬ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, “ਜਨਾਬ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਕੇ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ।” ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਅਗਲਾ ਜਵਾਬ ਦੇਖੋ, “ਪਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਵੱਢਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ।” ਖਾਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਮਜ਼ਬਾਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉਪਰ ਨਾ ਉਠ ਸਕੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਐਸੇ ਯੁੱਗ ‘ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਅੰਦਰ ਹਰ ਕੋਈ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀਆਂ ਦੁਹਾਈਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਦਾਰ ਸਸਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ! ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਕਈ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁੱਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਣ ਰਹੇ ਨੇ, ਪਰ ਮਾਲਕ ਸਿਰਫ ਕੱਟ ਰਹੇ ਨੇ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕੀ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੋਣੇ ਤਾਂ ਹਟ ਗਏ ਸੀ, ਹੁਣ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਭਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਉਪਰ ਹੈਗਾ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਭੇਤ ਵੀ ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਹੀ ਜਾਣੇ, ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਹਾਲੇ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਫਿਰ ਇੰਦਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ...

“ਓ ਧੰਨਿਆ! ਕਿੱਦਾਂ ਅੱਜ ਉਦਾਸਿਆ ਜਿਹਾ ਫਿਰਦਾ, ਭਰਾ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਐ?” ਜਾਗਰ ਅਮਲੀ ਨੇ ਬੋਰੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦਿਆਂ ਬੋਹੜ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਕਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਚਲੋ ਸਾਲੇ...ਚੀਂ-ਚੀਂ ਲਾਈ ਐ।” “ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਜਾਗਰਾ, ਲੱਗ ਗਈ ਦੁਨੀਆਂ ਸਿਰੇ ‘ਤੇ। ਆ ਗਈ ਪਰਲੋ। ਪੈ ਗਏ ਪਟਾਕੇ।” ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਹਾਂ ਛੱਡ ‘ਤੀਆਂ। “ਧੰਨਿਆ, ਭਰਾ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਸੁੱਖ ਤਾਂ ਐ...ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ।” “ਭਰਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਛੱਡ ਯਾਰ, ਦੌਰਾ ਉਹਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ ਜੀਹਨੂੰ ਪੈਣਾ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਾਏ ਓਏ ਮੇਰਿਆ ਰੱਬਾ! ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੀਹਤੋਂ ਦੁਆਵਾਂ ਮੰਗਾਂ।” ਤੇ ਧੰਨਾ ਫਿਰ ਗੋਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

“ਜਾਗਰਾ ਇਹਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪਿਆਓ, ਧੁੱਪ ਵੀ ਸਾਲੀ ਅੱਜ ਫੇਰ ਕਤਿਲਾਂ ਕੱਢਦੀ ਹੈ, ਗਰਮੀ-ਗੁਰਮੀ ਖਾ ਗਿਆ ਧੰਨਾ।” ਮਾਸਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਆਉਂਦਿਆਂ ਝਾੜ ‘ਤਾ ਪੱਲੂ। “ਦੁਆਨੀ ਦੀ ਅਕਲ ਨਹੀਂ, ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਕਹਾਉਂਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ। ਹੋਰ ਲਾ’ਤੀ ਆਰ। ਤੂੰ ਨਾ ਮੇਰੇ ਅੱਲ੍ਹੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਛਿਲਣੇ ਹਟੀ।” “ਮਾਹਟਰਾ, ਭਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਪਿਆ। ਦੁਖੀ ਆ ਬਾਹਲਾ ਵਿਚਾਰਾ...ਪਰ ਗੱਲ ਤਾਂ ਦੱਸ ਧੰਨਿਆ, ਕੀ ਉਠਣੀ ਦੁੱਧ ਦੋਣੇ ਹਟ ਗਈ?”

“ਯਾਰ ਮੈਂ ਰਾਤੀਂ ਕਿਤੇ ਉਪਰ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ।”

“ਚੁਬਾਰੇ ‘ਤੇ?”

“ਫਿਟੇ-ਮੂੰਹ ਤੇਰੇ ਜਾਗਰਾ। ਭਲਾ ਕਿਤੇ ਤੂੰ ਛੰਨ ‘ਤੇ ਚੁਬਾਰਾ ਪਿਆ ਦੇਖਿਐ, ਮਸਾਂ ਦਿਨ ਕਟੀ ਕਰਦੇ ਆਂ...ਚੁਬਾਰੇ ਦੱਸਦੈ।”

“ਰਾਤੀਂ ਕਿਤੇ ਭਰਾ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਘੁੱਟਦਿਆਂ, ਅੱਖ ਲੱਗ ਗਈ। ਭੁੱਕੀ ਤਾਂ ਛੋਟੀ ਕੋਲੀ ਹੀ ਪੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਖ ਲਗਦੇ ਸਾਰ ਉਪਰ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ।”

“ਰੈ! ਕਮਲਾ ਦੁਖੀ ਭਰਾ ‘ਤੇ ਜਾ ਪਿਆ।”

“ਉਘ ਦੀਆਂ ਪਤਾਲ ਮਾਰੀ ਜਾਇਆ ਕਰ, ਪੂਰੀ ਨਾ ਸੁਣੀਂ ਤੂੰ ਮਾਹਟਰਾ।”

“ਚੱਲ ਅੱਗੇ ਫੇ।”

“ਅੱਛ! ਅੱਛ! ਐਂ ਕਹਿ ਪਈ ਸੁਫਨਾ ਆਇਆ ਸੀ।”

“ਸੁਫਨਾ ਦੱਸਦੈ, ਭਰਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਬਚਾ ਲਿਆ, ਉਪਰ ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਟੈਕ (ਅਟੈਕ) ਹੋ ਗਿਆ...ਬਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਬਣਿਆ ਹੋਊ ਉਹਦਾ।”

“ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਏਨਾ ਦੁਖੀ ਹੋਈਦਾ।”

“ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ, ਤੈਨੂੰ ਸੁਆਹ ਸੁਪਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਣੇ ਆਂ? ਜੇ ਆਉਂਦੇ ਵੀ ਹੋਏ ਤਾਂ ਤੀਵੀਂ ਦੇ, ਜਿਹੜੀ ਭੱਜ ਗਈ ਦੁਖੀ ਤੈਥੋਂ।”

“ਚੱਲ ਬਦਲੇ ਨਾ ਲੈ, ਗੱਲ ਦੱਸ ਕੀ ਹੋਈ। ਲਿਆ ਪੁੱਝ ਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ।”

ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹਬੇਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਘੁਮਾ ਕੇ ਧੰਨਾ ਬੋਲਿਆ, “ਵਿਚ ਨਾ ਬੋਲਿਓ ਕੰਜਰ ਦਿਓ, ਬੋਤਾ ਡੁੱਬਣ ਲਈ ਹਚਕੋਲੇ ਖਾਂਦਾ।”

“ਗੰਢਾ ਈ ਛਿਲੀ ਜਾਉ ਕਿ ਗਹਾਂ ਵੀ ਤੁਰੂੰ।”

“ਲੈ ਬਈ, ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਜਮਦੂਤ ਉਪਰ ਲੈ

ਕੇ ਪੁੱਜੇ, ਲੁਆਲਾ ਜਿਹਾ ਸੀ...ਮੂੰਹ-ਨੇਰਾ। ਮੂਹਰੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਆਲੇ ਖੜ੍ਹੇ, ਸਾਹਮਣੇ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੂਹਰਲੀ ਕੰਧ ਜਿੱਡਾ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੱਲੇ।”

“ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਛੇ’ ਰੋਣ ਆਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਆਏਂ ਫੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰਦਾ, ਜਿੰਦਾਂ ਕਿਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹੁੰਦਾ, ਪਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਆਏ ਆ ਜਲੰਧਰੋਂ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਆਲੇ।”

“ਓਏ ਜਾਗਰਾ, ਬੁਲੀ ਕੁੱਤੇ ਵਰਗਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਨਹੀਂ?”

“ਤੈਨੂੰ ਸਾਲਿਆ ਕਿਤੇ ਪਟਿਆਲੇ ਆਲਿਆਂ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਐ, ਬੁਲੀ ਦੱਸਦਾ...ਵੱਡਾ ਸੁਨੱਖਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ। ਚੱਲ ਅੱਗੇ...।”

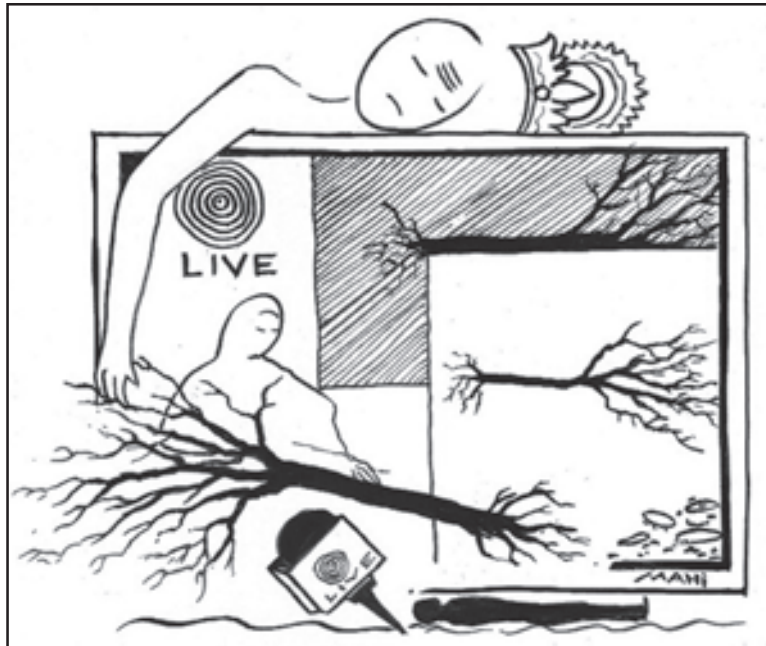
ਗਿਆ ਟੁੱਟ ਕੇ, ਆਂਹਦਾ, ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਨਰਕ ਦੀ ਆਖਰੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰੋ, ਇਹਦੇ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਆ ਹੋਠਾਂ।”

“ਲੀਡਰ ਹੋਣਾ?”

“ਛੀ...ਚੁੱਪ, ਹੁਣ ਆਪੇ ਜਾਣ ਲੈ। ਬੈਰ ਜੀ! ਭੇਜ ‘ਤਾ ਸਿਆਣਾ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ।”

“ਕਿੱਦਾਂ ਦਾ ਸੀ?”

“ਮੈਂ ਫੋਟੋ ਖਿੱਚੀ ਆ, ਹੋਊ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਮੇ ਬਾਹਮਣ ਵਰਗਾ। ਲੰਮੀ ਬੋਦੀ ਜਿਹੀ ਦਿਸੀ ਸੀ ਪਿੱਛੇ। ਬਈ ਮਿੱਟਾਂ-ਸਕਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਹੋਠਾਂ। ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਪਈ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ‘ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ, ਕੈਮਰਾ ਫਿੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸਿੱਧਾ ਮਾਝੇ...ਬਈ ਭਰਾਵੇ, ਕੀ ਦੇਖਾਂ...ਇਕ ਵਿਚਾਰੀ ਜਨਾਨੀ ਨੇ ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ

“ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਪਈ ਗੱਲ ਕੀ ਐ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਕਦੇ ਬੜਾਉਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜਿਆ। ਇਹ ਕੈਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਾਹਨੂੰ ਸੱਦੇ ਆ, ਕੀ ਪੁੱਛਣਾ ਮੈਥੋਂ? ਭਰਾਵੇ ਅੱਗਿਉਂ ਪੈ ਗਿਆ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦਾ ਪਿਆਦਾ। ਆਂਹਦਾ- ਓਹ ਵਿੰਗਿਆ ਜਿਹਿਆ, ਬਹਿ ਜਾ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ। ਲੈਨੇ ਆਂ ਤੇਰੀ ਸਾਰ। ਹਾਲੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਬਿਜੀ ਐ।”

“ਫੇ?”

“ਫੇ’ ਕੀ ਸੀ, ਬਹਿ ਗਿਆ ਖੁੱਜੇ ਲੱਗ ਕੇ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ‘ਤਾ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਬੜਾ ਰੋਲਾ ਪੈਂਦਾ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ, ਕਰੋ ਕੈਮਰੇ ਫਿੱਟ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ।”

“ਅੱਛ! ਉਪਰ ਵੀ ਧਰਮ ਰਾਜ ਕੋਲ ਕੈਮਰੇ ਹੈਗੇ ਆ?”

“ਨਾ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਜਾਗਰਾ! ‘ਕੱਲੇ-‘ਕੱਲੇ ਕੋਲ ਫੋਨ ਆ, ਹਾਅ ਜਿਹੜੀ ਬੁੱਕ-ਬੱਕ ਆਂਹਦੇ ਆ, ਉਹਦੀਆਂ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲਣ।”

“ਫੇਸਬੁੱਕ...।”

“ਹਾਂ ਹਾਂ...ਹਾਅ ਈ ਮਾਹਟਰਾ! ਧਰਮ ਰਾਜ ਆਂਹਦਾ, ਕੋਈ ਲਿਆਓ ਬੰਦਾ ਜੀਹਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਭੇਜੀਏ। ਦੱਸੋ ਹੇਠੋਂ ਸਭ ਕੁਝ।”

“ਤੂੰ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਓ।”

“ਕੁਪੱਤ ਕਰਾਉਣੀ ਸੀ...ਇਕ ਨੂੰ ਲਿਆਇਆ ਫੜ ਕੇ ਪਿਆਦਾ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਪੈ

ਹੋਇਆ, ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਆਲਾ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਮਾਰੇ ਕੱਸ-ਕੱਸ ਰੂਲ।”

“ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ ਕੁਛ, ਦੇਖੀ ਗਿਆ?”

“ਕਾਹਨੂੰ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਲੀੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ। ਅਖੇ, ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ...ਆਹ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ। ਅਬਲਾ ਨੂੰ ਕੁੱਟਦੇ ਆ, ਲਾਹਣਤ ਵਰਦੀ ਦੇ। ਰੋਂਦੇ ਜੁਆਕ ‘ਤੇ ਵੀ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਪੁੱਛ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਕਿਉਂ ਮਾਰਦਾ ਇਹਨੂੰ।”

“ਕੀ ਬੋਲਿਆ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਫੇ?”

“ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਇਹਨੇ ਕੱਲ੍ਹ ਐਬੇ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੈਨੀ ਲਾਹੀ ਐ, ਦੱਸਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕੀਹਨੂੰ-ਕੀਹਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ, ਇਹਦੀ ਤਾਂ ਆਏਂ ਛਿੱਲ ਲੱਥੂ। ਫੇਰ ਭਰਾਵਾ ਉਸ ਜਨਾਨੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਏ...।”

“ਉਹ ਕੀ ਆਂਹਦੀ ਸੀ?”

“ਉਹ ਤਾਂ ਭਰਾਵੇ ਰੋਈ ਜਾਵੇ...ਜਾਗਰਾ, ਮਸਾਂ ਚੁੱਪ ਕੀਤੀ...ਫਿਰ ਜੋ ਦੱਸੇ, ਸੁਣਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਆਂਹਦੀ, ਇਹ ਪੁਲਸੀਆ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਆ ਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਮੇਕ ਵੇਚਦਾ, ਨਾਲੇ ਪੀਂਦਾ। ਹੁਣ ਵੀ ਪੱਕੀ ਪੀਤੀ ਹੋਊ। ਪਰਸੋਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਰੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਜਾਨ

ਬਚਾਈ। ਇਹਨੇ ਮਾਰਿਆ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਉਹਨੂੰ ਬੇਹ ਪੈਣੇ ਨੂੰ ਮਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਭੁੱਖੀ ਆਂ, ਕੀ ਕਰਾਂ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲਾਹੀ ਕੋਈ ਚੈਨੀ-ਚੁਨੀ। ਲੁੱਚਾ ਬੂਠ ਬੋਲਦਾ। ਕੈਮਰੇ ਆਲਾ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ਛੇ’ ਬੀਬਾ! ਏਬੇ ਕੀ ਕਰਦੀ ਆਂ?”

“ਹਾਂ ਹਾਂ ਹਾਅ ਦੱਸ?”

“ਆਖੇ ਮੰਗਦੀ ਆਂ। ਸਹੁਰਾ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਦਿਓਰ ਵੀ ਇਹੀ ਸੁਆਹ ਪੀਂਦਾ ਅੱਗ ਲੱਗਣੀ ਸਮੇਕ। ਉਹ ਕੁੱਟਦਾ, ਕਹਿੰਦਾ, ਜਾਹ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾ, ਨਾਲੇ ਲਿਆ। ਉਹ ਵੀ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਰਲਿਆ ਹੋਇਐ, ਕੁੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਆਲੇ ਨਾਲ। ਬਈ ਜਾਗਰਾ! ਉਹਨੇ ਕਿਤੇ ਧਾਹ ਮਾਰੀ...ਆਂਹਦੀ, ਵੇ ਰੱਬਾ! ਲੁੱਟ ਲਈ ਤੇਰੀ ਲੰਕਾ ਚੋਰਾਂ ਨੇ। ਚੰਗੇ ਘਰ ਦੀ ਸੀ, ਮੰਗਣ ਲਾ’ਤੀ। ਉਤੋਂ ਆਹ ਕੁਟਾਪਾ! ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਡਾਢਿਆ ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂ? ਖੂਹ-ਖਾਤਾ ਗੰਦਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੁਆਕ ਰੂਲ ਜੂ...ਹਾਏ ਓਏ...ਸੁਣ ਕਿਤੇ ਮੇਰੀ। ਖਾ ਗਈ ਸਮੇਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੁੱਤ।”

“ਫੇਰ ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੁਛ ਬੋਲਿਆ?”

“ਉਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾ ਹੀ ਲੱਗਾ। ਮਣ-ਮਣ ਅੱਬਰੂ ਸੁੱਟੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗਰਾ। ਕੈਮਰੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਚੱਲ ਕਿਤੇ ਚੱਲ, ਕਰ ਫਿੱਟ ਕੈਮਰਾ।...ਤੁਰ ਪਿਆ ਵਿਚਾਰਾ।”

“ਅੱਗੇ ਫੇ’ ਸੁੱਖ ਰਹੀ?”

“ਸੁਣ...ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਚਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ ਪੈਂਦੇ ਦੇਖ।...ਕੈਮਰਾ ਘੁੰਮ ਗਿਆ ਇਕ ਹੋਰ ਘਰ ‘ਤੇ।”

“ਉਥੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ?”

“ਹੋਣਾ ਸੁਆਹ...ਜੋ ਘਰ-ਘਰ ਪੰਜਾਬ ਹੋਣ ਵਾਲੇ। ਉਸ ਘਰ ਮਕਾਣ ਆਈ ਹੋਈ...ਲਾਸ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਟੁੱਟੇ ਜਿਹੇ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਪਈ, ਸੱਜ ਵਿਆਹੀ ਚੂੜਾ ਭੰਨੇ...।”

“ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ?”

“ਕਾਲਜਾ ਫਟਦਾ ਸੀ ਜਾਗਰਾ ਵੇਖ ਕੇ।

ਵਿਚਾਰੀ ਦੇ ਹਾੜ੍ਹੇ ਨਾ ਸੁਣੇ ਜਾਣ। ਕਿਸੇ ਬੇਈਮਾਨ ਵਿਚੋਲੇ ਨੇ ਗਰੀਬ ਘਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਵੇਖ ਕੇ ਲਾ’ਤੀ ਵਿਚਾਰੀ ਨਸ਼ੇੜੀ ਦੇ ਲੜ। ਸਮੇਕ ਪੀਂਦਾ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਦੇ ਤਾਅਨੇ ਨਾ ਸੁਣੇ ਜਾਣ। ਆਖੇ...ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੰਜਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਵੇਟਾਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਐਤਕੀਂ ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪਾਰਟੀ ਆਲਿਆਂ ਦੀ ਮਦੈਤ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਰੜਕ ਪਿਆ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ। ਉਂ ਪੀਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤਾਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਾਲ ਕੱਟ ਜਾਣੇ ਸੀ, ਚੁਕਾ’ਤਾ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ, ਅਖੇ ਸਮੇਕ ਵੇਚਦਾ। ਅੱਠ ਦਿਨ ਰੱਖਿਆ ਅੰਦਰ। ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਹੱਡੀਂ ਰਾਧ ਪਾ’ਤੀ ਜਲ ਜਾਣਿਆਂ ਨੇ। ਮਰਿਆ ਕੱਲ੍ਹ ਘਰ ਸੁੱਟ ਗਏ। ਆਖੇ...ਰੱਬਾ! ਤੂੰ ਹੀ ਕਰ ਕੁਛ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰੂੰਗੀ? ਲਾਲ ਚੁੰਨੀ ਦਾ ਰੰਗ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਚਿੱਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ!...ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹਾਂ? ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਗਸੀ ਪੈ ਗਈ।”

“ਯਾਰ ਧੰਨਿਆ! ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ ਸਾਡਾ ਕਾਲਜਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੈ, ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕੁਛ ਬੋਲਿਆ?”

“ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਜਾਗਰਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਤੇਲੀਓ-ਤੇਲੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਲਾਸ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਘੁੱਟ ਹੀ ਭਰੇ ਹੋਣਗੇ, ਆਂਹਦਾ...ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਬੋਝੇ ਚਿਰ ਲਈ। ਹਾਲੇ ਬਟਨ ਦੱਬਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਇਕ ਔਰਤ ਨਿਕਲ ਕੇ

ਨੋਕ-ੜੋਕ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਧਰਮ ਰਾਜ ਮੂਹਰੇ। ਲੱਗ ਪਈ ਉਲਰ-ਉਲਰ ਬੋਲਣ।”

“ਆਹ ਧੰਨਿਆ...ਵਿਚੇ ਹੋਰ ਰੋਲਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ?”

“ਜਾਗਰਾ, ਬੀਬੀ ਨੇ ਤਾਂ ਚਲਾ’ਤੇ ਅਨਾਰ ਪੂਰੇ। ਟੁੱਟ-ਟੁੱਟ ਪਵੇ। ਆਖੇ...ਦੋ-ਦੋ ਸਾਨੂੰ ਹੋਰ ਫਾਹੇ। ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਅਨਰਬ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤ ਮਰਵਾ ਕੇ ਆਪ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਮਰ-ਮੁੱਕ ਕੇ ਆਈ ਆਂ...ਹਵਾ ਵਿਚ ਜਹਿਰ, ਰੱਬਾ...ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਹਿਰ, ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਜਹਿਰ, ਤੇਰੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਘੋਲ ‘ਤੀ ਘਰ-ਘਰ ਜਹਿਰ। ਤੇਰੇ ਜੇ ਐਨਕਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਦੀਹਦਾ ਨੂੰ...ਨਹੀਂ ਦੀਹਦਾ ਤਾਂ ਖੋਪੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲੈ। ਦੋ ਪੁੱਤ-ਮਾਂ ਹੁਣੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਪਰੁੰਨ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਮਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਦਾਂ ਵਿਚ ਹਲਕੇ ਹੋਏ ਇਹ ਹਾਕਮ ਲੋਤਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਚੱਲਦਾ, ਪਰਜਾ ਪਿੱਟ-ਸਿਆਪੇ ਕਰ ਰਹੀ ਐ। ਲਗਦੈ, ਤੇਰਾ ਵੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਚੱਲਣਾ ਚਾਰ ਦਿਨ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਠਦਾ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਕਰ ਕੁਛ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਗਾਵਤ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਲੋਕੀਂ ਤੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਐ। ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਹੇਠੋਂ ਸਭ ਬੇਈਮਾਨ, ਕਰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ। ਹੁਣ ਦੇਖ ਕੀ ਰਿਹੈ?...ਬਈ ਬੀਬੀ ਤਾਂ ਚੁੱਪ ਨਾ ਕਰੇ।”

“ਫਿਰ ਉਹਦਾ ਕੀ ਕੀਤਾ?”

“ਉਹਨੂੰ ਉਹਦੀਆਂ ਚਾਰ ਚੁਪੈਣਾਂ ਧੂਹ ਕੇ ਲੈ ਗਈਆਂ ਅੰਦਰ, ਜਿਵੇਂ ਹੇਠਾਂ ਮਾਸਟਰਨੀਆਂ, ਨਰਸਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਆਲੇ ਘੜੀਸਦੇ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ‘ਤੇ)

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਰੰਗ ‘ਚ ਭੰਗ

ਪੱਛਮ ‘ਚੋਂ ਸੂਰਜ ਫੇਰ ਚੜ੍ਹੇਗਾ ਜ਼ਰੂਰ, ਜਦੋਂ ਹਾਥੀ ਜਾਵੇ ਫਸ ਤੇ ਪੁਛ ਜਾਵੇ ਲੰਘ ਜੀ, ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਪੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਜੀ।

ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਨੱਖੀ ਹੋਵੇ ਕੋਠੇ ਜਿੰਡੀ ਧੀ ਜੀ, ਨਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਕਦੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਸੀ ਜੀ, ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ‘ਚ ਬੁਢੜੇ ਦੇ ਲੜ ਲਾ ਕੇ, ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਮਾਪੇ ਦੇਣ ਮੰਗ ਜੀ, ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਪੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਜੀ।

ਬੇਇਤਬਾਰਾ ਬੰਦਾ ਹੋਣ ਜਦੋਂ ਲੱਗ ਪਏ, ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਫੂਕੇ ਢੱਠੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪੱਗ ਪਏ, ਕਰੇ ਮਸ਼ਕੂਲ ਤੀਵੀਂ ਜੋਠ ਅਤੇ ਸਹੁਰੇ ਨਾਲ, ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਦੀ ਚੁੰਨੀ ਕਿੱਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗ ਜੀ, ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਪੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਜੀ।

ਮੂਰਖਾਂ ‘ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਿਆਣਾ ਜੇ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇ, ਬਾਂਦਰ ਦੇ ਹੱਥ ਕੱਢ ਭੱਝੀ ਵਿਚੋਂ ਤੀਲ ਦੇਵੇ, ਅੱਗ ਕਿਵੇਂ ਬੁਝੇਗੀ ਜੇ ਘੁੱਟਵੀਂ ਪਜਾਮੀ ਨਾਲ, ਤਿੱਲੇ ਵਾਲੀ ਜੁੱਤੀ ਪਾਈ ਹੋਵੇ ਪੂਰੀ ਤੰਗ ਜੀ, ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਪੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਜੀ।

ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹੁਣ ਵਾਲੀ ਉਤੋਂ ਪੂਰੀ ਬੱਤ ਹੋਵੇ, ਕੁੜਮਾਂ ‘ਚ ਬਹਿਣ ਦੀ ਨਾ ਟਕੇ ਜਿੰਨੀ ਮੱਤ ਹੋਵੇ, ਤੀਵੀਂ ਬਦਕਾਰ ਹੱਥ ਨਿੱਤ ਹੀ ਭਨਾਵੇ ‘ਭੋਰੇ’, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜੈਸੀ ਛਿੜੀ ਰਹੇ ਜੰਗ ਜੀ, ਫੇਰ ਉਦੋਂ ਪੈਣੀ ਹੁੰਦੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਭੰਗ ਜੀ।

—ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਸਿੱਖੀ ਕੀ ਸੀ ਤੇ ਕੀ ਹੈ-3

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਬੀਰ ਕੌਰ ਢੀਂਡਸਾ, ਮਾਸਟਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬੀ ਕਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਫਿਕਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਆਪਣੇ ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਸਮੁੱਚੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਐਤਕੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ-ਰੱਬੀ ਖਿਆਲ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਫੋਨ: 916-478-1640

ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਮੀ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸਮਝੇ ਬਗੈਰ ਸਿੱਖ ਮਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੱਖਰਾ ਸਮਾਜ (ਸਿੱਖ ਪੰਥ) ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਮਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਦਾ ਧਰਮ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਦੋ-ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਰਾਹ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣਾਉਣਾ, ਦੂਜਾ ਐਸੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਆਦਰਸ਼ਕ ਇਨਸਾਨ ਬਣੇ। ਅਨਿਆਂ ਭਰੇ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜਬਰ ਦੀ ਵੰਗਾਰ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਵੀਆਂ ਸਮਾਜੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭਲੀ-ਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰ ਹੋਣ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਜੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਅਸਲਾ ਸਿਆਸੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਰਮਨ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਕੈਸਰ ਵਿਲਹੈਮ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਲਹਿਰਾਂ ਦਰਅਸਲ ਸਿਆਸੀ ਲਹਿਰਾਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ

ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਅਵਰ ਨਾ ਕੋਊ॥

ਆਦਿ ਮਧਿ ਐਤਿ ਹੈ ਸੋਊ॥

(ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ਪੰਜਵਾਂ ਪੰਨਾ 1001)

ਨਾਨਕ ਏਕੋ ਰਵਿ ਰਹਿਆ

ਦੂਸਰ ਹੋਆ ਨ ਹੋਗੁ॥

(ਗਉੜੀ ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ, ਮਹਲਾ ਪੰਜਵਾਂ, ਪੰਨਾ 250)

ਹਿੰਦੂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਓਮ ਪਦ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਅ-ਮ ਰੂਪ ਤੋਂ ਓ-ਅ-ਮ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦੇਵਤੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸ਼। ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਦੀ ਨਾਭੀ ਵਿਚੋਂ ਕਮਲ ਦਾ ਫੁੱਲ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਫੁੱਲ ਵਿਚੋਂ 14 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਵਤਾਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮਾ: ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੇ ਜਨਮ ਬਾਰੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਸਫਾ 276 ਉੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਰਿਗ ਵੇਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਰਨਯ-ਗਰਭ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਆਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਬੰਮੂ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।’

ਮਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਨਯ-ਗਰਭ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਇਕ

ਸੁਨਹਿਰੀ ਆਂਡੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਭਾਗ ਸੂਰਜ ਲੋਕ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਹੋਈ।

ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਪਿਤਾ) ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹੀ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪੁਸ਼ਕਰ ਦੇ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ।

ਵਿਸ਼ਨੂੰ: ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਦਿਆਲੂ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਉਹ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਜਿਹੇ ਦੇਵਤੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰ ਕੇ, ਇਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖ ਕੇ, ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਆਪਣੀ ਤਸੱਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਹਰ ਬੁਝਤ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ-ਜਿਥੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ, ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ, ਬੁਝਤਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਸਦਾ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰ ਸਕੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨੂੰ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ‘ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ’ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਦਾਰਥ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ। ਉਸ ਦੀ ਪੂਜਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਨੌ ਨਿਧਾਂ, ਅਠਾਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਹਨ।

ਸ਼ਿਵ/ਮਹੇਸ਼: ਡਾ. ਫਰਾਇਡ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਤ ਦਾ ਭੈ ਉਤਨਾ ਹੀ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ। ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਡਰ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਇਸ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਕੌਣ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਫਤ ਕੌਣ ਭੇਜਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਦਿਆਲੂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦਾ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਤਕਤਾ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਦੇਵਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਸਨ! ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦਾ ਪਿਆਰ ਉਪਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਦਰ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਦੇਵਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸਿੰਧ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਦਰਾਵੜ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸੀ। ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਰੀਅਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ।

ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਮੌਤ ਹੈ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਤੇ ਮੁਢਲੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ (ਮੌਤ ਦਾ ਦੇਵਤਾ) ਸਾਡੇ ਘਰ ਨਾ ਆਵੇ। ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੋਪਰੀਆਂ ਦੀ ਮਾਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਗਲ ਵਿਚ ਪਹਿਨਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਖੋਪਰੀ ਜਿਸ ਵਿਚ (ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ) ਇਤਨਾ ਫਤੂਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕੀ ਹੈ? ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਪੂਜਾ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੈਵ ਮਤ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸ਼ੈਵ ਮਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੱਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 5000 ਸਾਲ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਅਰਧੰਗਨੀ ਦਾ ਨਾਂ ਪਾਰਵਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਈ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਭਿਆਨਕ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਕਾਲਕਾ ਮਾਈ ਲਈ ਆਮ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਵਤੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਇਕੱਠੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਥ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਮਹਿਜੋਦਤੋ ਐਂਡ ਇੰਡਸ ਸਿਵਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ’ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈਵ ਧਰਮ ਈਸਾ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭੇਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੇਦਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਲੋਕ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਨਿਸ਼ਚਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਬਹੁਦੇਵ-ਵਾਦ ਦੀ ਪੂਜਾ-ਅਰਚਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਇਕ-ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ ਦੀ, ਇਕ-ਰੱਬੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦੀ। ਕਾਦਰ ਤੋਂ ਕੁਦਰਤ ਤੱਕ ਅਪੜਨਾ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਭੰਡਿਆ ਹੈ। ਇਕ-ਰੱਬ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ- ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ॥ ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ॥ (ਪੰਨਾ 350) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਕ-ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ੧੬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਓਅਮ ਦਾ ਓਅੰਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ੧ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਜਾਂ ਕਹੋ, ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਰਚਨਹਾਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋਣਾ, ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚੋਂ ਏਕਤਾ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਣੀ, ਬਹੁਦੇਵ-ਵਾਦ ਹੈ। ਇਕ-ਰੱਬੀ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸਰਵ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਰੱਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੈ। ਇਕ-ਰੱਬੀ ਖਿਆਲ ਇਰਾਨ ਦੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਜ਼ਰਤੁਸ਼ਤ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਚੀਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਅਸਮਾਨੀ ਰੱਬ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਇਕ-ਰੱਬੀ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤੇ ਨਿਖਰਵਾਂ ਇਕ-ਰੱਬੀ ਖਿਆਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਯਹੋਵਾ ਦੇ ਨਾਉਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਪਨਾਇਆ। ਪੈਟੀਸਨ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ-ਰੱਬੀ ਖਿਆਲ ਬਹੁਤ ਸੁਥਰੀ ਤੇ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਇਕ-ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤਕ ਨਿਖਰ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਹਿੰਦੂ ਸੁਭਾਅ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਔਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੱਭਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹਿੰਦੂ ਪੂਜਾ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਇਕ-ਰੱਬੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤਲ ਅਲ-ਆਮਾਰਨਾਹ (ਅਲ-ਆਮਾਰਨਾ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ) ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਜਾਣ ਕੇ ਇਕ-ਰੱਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਜਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ-ਰੱਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਰੱਬ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਸੀ।

ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਾੜ ਦੀ ਟੀਸੀ ‘ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੰਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਪ ਪਿਛੋਂ ਪੁਜਾਰੀ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਕੱਢ ਕੇ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਭੰਡਿਆ ਹੈ। ਇਕ-ਰੱਬ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ- ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ॥ ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ॥ (ਪੰਨਾ 350) ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਕ-ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ੧੬ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਓਅਮ ਦਾ ਓਅੰਕਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ੧ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬੂਝੈ ਦੇਖੈ ਕਰੈ ਬਿਬੇਕ॥

ਆਪਹਿ ਏਕ ਆਪਹਿ ਅਨੇਕ॥

(ਸੁਖਮਨੀ ਮਹਲਾ ਪੰਜਵਾਂ, ਪੰਨਾ 279)

ਇਕ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਦ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਦਕਰਖਦਾ (ਵਿਸਥਾਰਦਾ) ਹੈ ਤਾਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਜਦੋਂ ਆਕਰਖਦਾ (ਸੰਗਤਦਾ) ਹੈ ਤਾਂ ਏਕ ਹੈ।

ਜਬ ਉਦਕਰਖ ਕਰਾ ਕਰਤਾਰਾ॥

ਪ੍ਰਜਾ ਧਰਤ ਤਬ ਦੇਹ ਅਪਾਰਾ॥

ਜਬ ਆਕਰਖ ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂੰ॥

ਤੁਮ ਮੈ ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਸਭਹੂੰ॥

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤਰਦੇ ਹੀ ਅਥਾਹ ਪੁਰਖੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ੈਅ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸਤ, ਅਥਵਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਸਤੂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਸਤ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਰੱਬ ਪ੍ਰਤਖ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ, ਸਬੂਤਾਂ ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਜਹ ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਤਹ ਸੋਈ॥

(ਪ੍ਰਭਾਤੀ ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ, ਪੰਨਾ 1343)

ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਤਿੰਨ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਾਲ ਰਹਿਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਉਹ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਨੇੜੇ ਹਰਿ ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਣਹੁ

ਏਕੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸਬਾਈ॥

ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਦੂਜਾ

ਨਾਨਕ ਏਕੁ ਸਮਾਈ

(ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ, ਪੰਨਾ 930)

ਉਹ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁਪਮਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਓਅੰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਕੁਝ ਛਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਨਾ; ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਹ ਛੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਉਗੇ ਕਿਥੇ? ਕਾਦਰ ਇਸ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸੰਨਿਆਸੀ-ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਇਕੱਠੇ। ਰਹਿਣਾ ਘਰ ਵਿਚ, ਪਰ ਰਹਿਣਾ ਇੰਜ ਜਿਵੇਂ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਨਾਨਕ ਜੀਵਤਿਆ ਮਰਿ ਰਹੀਐ

ਐਸਾ ਜੋਗੁ ਕਮਾਈਐ॥

(ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ, ਪੰਨਾ 730)

ਕਰਮ ਕਰਨਾ, ਪਰ ਕਰਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਨਾ ਹੋਣਾ। ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਵਿਚ ਮੋਦੀਖਾਨੇ ਬੈਠਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ‘ਤੇਰਾ ਤੇਰਾ ਕਰਦਾ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ।’

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਸਤੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਆਲ ਇਹ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰੱਬ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਅਵਿਸ਼ਟ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਨਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਹ ਆਮ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਦੁਬਿਧਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਕਾਵਾਦੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਸੇ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ, ਤਾਰੇ, ਆਕਾਸ਼, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਧਰਤੀ।

ਅਧਿਆਤਮਵਾਦੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਵੇਂ ਉਲੂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਕਾਰਨ, ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਕਲਾਂ ਉੱਤੇ ਅ-ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅ-ਗਿਆਨਤਾ ਤੇ ਅ-ਵਿਦਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰੀਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਆਤਮਾ ਮੇਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਲੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਨ ਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਬਤੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ

ਜਿਨੀ ਡਿਸੰਦੇ ਮਾ ਪਿਰੀ॥

(ਵਡਹੰਸ ਮਹਲਾ ਪੰਜਵਾਂ, ਪੰਨਾ 577)

ਗੀਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸਰੀਰਕ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਉਹ ਮਨ ਆਤਮਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਸਤਯ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿੜਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕੇਵਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਰੂਹਾਨੀ ਤਜਰਬਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ, ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰੱਬ ਅਥਾਹ ਸੁਮੰਦਰ ਹੈ, ਦਲੀਲ ਇਨਸਾਨੀ ਭਾਂਡਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨਾ ਸਰੀਰ, ਨਾ ਮਨ, ਨਾ ਇਸ ਦੇ ਘੜੇ ਸਬੂਤ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹਸਤੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਅਜਿਹੇ ਖਿਆਲ ਛਾਂਟੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਹਸਤੀ ਸਬੰਧੀ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕਿਆ ਭਵੀਐ ਸਚਿ ਸੂਚਾ ਹੋਇ॥

ਸਾਚ ਸਬਦ ਬਿਨੁ ਮੁਕਤਿ ਨ ਕੋਇ॥

(ਮਹਲਾ ਪਹਿਲਾ, ਪੰਨਾ 938)

ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ, ਸਾਡਾ ਆਪਾ, ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਬੂਤ ਹੈ- ਸਾਡੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਸਾਡੇ ਮਾਨਸਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੋਂਦ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਲੇਖਕ ਡੇਕਾਰਟ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, ‘ਕਾਜੀਟੋ ਐਰਮੋਸਮ’ ... ‘ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਕਈ ਮੈਂ ਹਾਂ।’ ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ‘ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮਾਸਮੀ’ ... ‘ਮੈਂ ਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ।’ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਤ ਏਕਵਾਦ ਸੀ। ਮਨੁੱਖੀ ਆਤਮਾ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਾਤੀ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਤ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਆਤਮਾਵਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅੰਗ ਹਨ। ਜੀਵ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਅਤੁਲ ਕਿਉ ਤੋਲਿਆ ਜਾਇ॥

ਦੂਜਾ ਹੋਇ ਤ ਸੋਝੀ ਪਾਇ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਤਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤਿ ਕਿਕੁ ਹੋਇ॥

(ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ਤੀਜਾ, ਪੰਨਾ 797)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜ਼ਰਾ ਨਿਖੇੜਾ ਕੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਉਦਕਰਖਿਆ (ਪ੍ਰਸਾਰਿਆ), ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਬਣੀਆਂ। ਇਹ ਜੀਵਾਤਮਾ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਸੋਮੇ (ਨਿਕਾਸ) ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਿੱਚ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਇਕ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸਬੂਤ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਨ ਸਦਾਚਾਰਕ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਦਾਨ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਸੋਮੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਮੰਗੇ। ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਮਨਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਕਈ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਉਲਟ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਹੀ ਵੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਹੀਂ ਵੀ। ਸਹੀ ਇਸ ਲਈ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਤੇ ਮਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦਾ ਬੰਧਾ ਹੈ। ਮਨ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਕੇ ਗਿਆਨ ਵਿਰੁਧ ਚੱਲਣਾ ਮੂਰਖਤਾ ਹੈ। ਗਲਤ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਰਕ-ਸੰਗਿਕਤਾ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤਰਕ-ਸੰਗਿਕਤਾ ਮਨਨ, ਭਾਵ ਮੰਨੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੰਨੇ ਮਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੱਚ ਦਾ ਜਗਿਆਸੂ ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਪਏ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਭਾਲ ਸਕਦਾ। ਲਗਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਟਪਲਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਅਲਪ-ਸੋਚੀ ਮਨਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦੀਰਘ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਵਿਦੇਕ ਮੁਖੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਬਹੁਤੇ ਗਿਆਨੀ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ
ਫੋਨ: 408-634-2310

ਕਹਿਣਗੇ, “ਹਾਂ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਲੜ ਲਾ ਕੇ।” ਇਸ ਗਾਡੀ-ਰਾਹ ਦਾ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਰਸਤਾ ਸਹੀ ਚਕਿਤਸਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਨਨ ਦੀ ਗਿਆਨ ਜੋਤ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸੱਚੀ ਘਟਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ-ਪਤੇ ਬਦਲੇ ਹਨ।

1995 ਦੇ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਆਧਰਾ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਬੇਟੀ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਗੁਲਬਰਗਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਫਾਈਨਲ ਸਮੈਸਟਰ ਦਾ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਰਨਾਟਕ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਹੋ ਕੇ ਗੁਲਬਰਗਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਹੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਟੈਸਟ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋੜ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕਹਿਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਮੜੰਗੇ ਵਾਲਾ ਅੱਧਧੜ ਉਮਰ ਦਾ ਸੰਨਿਆਸੀ ਆ ਬੈਠਾ। ਉਸ ਨੇ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਤੇ ਘੋਨੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਸੋਲੀ ਟੋਪੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਈ ਬੰਦੇ ਛੱਡਣ ਆਏ, ਤੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਬੈਠਦੇ ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਕਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰ ਕਰਦਾ। ਹੋਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਉਸ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਦੀਆਂ, ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਦੀਆਂ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੱਖੋਂ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਲਈ ਇਹ ਸੁਖਾਵੀਂ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੇ ਵਿਖਿਆਨ, ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਟੈਸਟ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਦੱਸਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਸੁਣਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਦਾ-ਬੋਲਦਾ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ, ਤੇ ਕੰਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਖਰਦਾ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਭਗਤੀ ਜਿਹੀ ਕਰ ਕੇ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਠਿਆ, ਉਹ ਧਿਆਨ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਤਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਸਾਂ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਠਦਿਆਂ ਭਾਪ ਉਸ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਚੋਰ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਉਠਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ, ਤੇ ਚਾਹ ਪਿਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਾਇਆ। ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਵੇਖਦਾ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਟੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸੀ। ਹੋਵੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਬੀ.ਏ. ਆਨਰਜ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਮੁੜ ਪਲਸ-ਟੂ ਦੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਆ ਕੇ ਛੇਰਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖਤ ਘਾਲਣਾ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਤੇ ਪੂਰੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਕੱਟੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਾਂ, ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹੱਲਾ ਸੀ।

ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ

ਡਾ. ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾਓ ਨੇ ‘ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ’ ਲੇਖ ਵਿਚ ਮਨ-ਅਵੱਸਥਾ ਦੀ ਕੁਝ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ, ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਡੂੰਘੀਆਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਲੜੀ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਖਿਚਾਅ ਜਾਂ ਢਿੱਲਾਪਣ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤੌਰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੇਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਹੀ ਕਵਾਇਦ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਵਾਇਦ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਰਤ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਆ ਤੇ ਦਵਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਾਮਾਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹੀ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਹਮਣੇ ਵੇਖਿਆ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਕੋਲ ਦੇ ਚੇਲੇ ਆ ਜੁੜੇ ਸਨ। ਉਹ ਰਲ ਕੇ ਚਾਹ ਪੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੰਨਿਆਸੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਜੰਗਲੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵੱਲ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਦਰਤ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਵੀ ਤੱਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਵੇਖ ਲਓ, ਇਹ ਨਜ਼ਾਰੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਪਰ ਬੇਟੀ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਇਹ ਦਿਨ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਉਣੇ। ਸਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੋਰ ਤੋਂ ਬੇਧਿਆਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਮੈਨੂੰ ਉਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਸੁਣਾਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਵੇਖਿਆ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਕਈ ਸਫਰ ਯਾਦ ਆ ਗਏ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਡੋਨੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਅੱਛੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਾਂ ਜਿਥੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਹੋਸਟਲ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਸਕੇ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਭਟਕਣ, ਇਕਾਤ, ਉਦਾਸੀ, ਵੰਗਾਰ, ਡਰ ਤੇ ਤੌਖਲੇ ਅਜੀਬ ਭਾਵ ਬਣ ਕੇ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੇ।

ਅਤੀਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਛੱਡ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਸਬਕ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਜੇ ਅਨਿਸਚਿਤਤਾ ਦੇ ਉਹ ਬਦਲ ਛਟ ਗਏ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਠੋਸ ਇਰਾਦੇ ਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਉਧਰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾ ਕੇ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਪਾਂ ਭਰੀ ਮਤਿ ਵਾਲਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਪੁੱਛਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਨੂੰ ਇੰਦਾ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਡੱਬੇ ਵਿਚ? ਪਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਹੰਗਾਮਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੰਜਮ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣਾ ਹੀ ਠੀਕ ਸਮਝਿਆ।

ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਤਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਠਿਆ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਇੱਧਰ ਹੀ ਝਾਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਬੇਟੀ ਹੇਠਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਸੌਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੌਕਾ ਤਾੜ ਕੇ ਮੈਂ ਸੰਨਿਆਸੀ ਨੂੰ ਝਾੜਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ। ਬਿਨਾਂ ਚਾਹ ਪੀਤਿਆਂ ਮੈਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀ ਸੀਟ ‘ਤੇ ਆ ਬੈਠਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕੜਕਿਆ, “ਸੰਤ ਹੋ?” ਉਹ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਸੰਤ ਕਹਾਂ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਚੇਲਾ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਪਹਿਨ ਰੱਖਾ ਹੈ।” ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਪਹਿਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਾ, ਇਸ ਕੀ ਪਨਾਹ ਲੇ ਰੱਖੀ ਹੈ।” ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕੋਈ ਭੇਸ-ਵਟ ਚੋਰ-ਉੱਚਕਾ ਲੱਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣਾ ਵੀ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਮੁਜਰਮ ਜਿਹੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਰਵੱਈਆ ਬਦਲ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਹਾਂ ਸੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋ?” “ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਸੇ ਆਯੇ ਹੈ। ਮਦੁਰਾਈ, ਰਾਮੇਸ਼ਰਮ ਸੇ ਹੋਤੇ ਹੂਏ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਜਾਏਗੇ, ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਕੇ ਮੱਠ ਮੇਂ।” ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਕੀਲਿਆ ਜਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਮੈਂ ਕਾਇਲ ਸਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੈਰੀਆਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ‘ਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈ ਸੀ।

ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੇ ਉਤਰ ਨੇ ਮੇਰਾ ਰਵੱਈਆ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ‘ਚੇਲੇ ਦੀ ਪਨਾਹ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਮਨ ਵਿਚ ਉਂਜ ਦੀ ਉਂਜ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲਟ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮਦੁਰਾਈ ਮੰਦਰ ਔਰ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੇ ਮੱਠ ਮੇਂ

ਕਿਆ ਸਮਾਨਤਾ ਹੈ?” ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾ ਕੋਈ ਠਿਕਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ। ਨਾ ਜਾਨੇ ਕਹਾਂ ਸੇ ਮਿਲੇ।” ਮੈਂ ਫਿਰ ਸੋਚਣ ‘ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਕੁਕਰਮ ਕੀਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਰਟ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। “ਸੰਨਿਆਸ ਕੇ ਬਾਅਦ ਭੀ ਆਪ ਕੋ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕੀ ਤਾਲਾਸ ਹੈ? ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਅਬ ਆਪ ਕੇ ਭੀਤਰ ਹੀ ਹੋਨੀ ਚਾਹੀਏ।” ਮੈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਉਤਰ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ। “ਮੈਂ ਸਮਝਤਾ ਹੂੰ। ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹਾ ਹੂੰ ਮਨ ਕੋ ਈਸ਼ਵਰ ਮੇਂ ਲੀਨ ਕਰਨੇ ਕੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਾਯਾ ਕੇ ਬੰਧਨ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੋੜ ਨਹੀਂ ਪਾਯਾ।” ਸੰਨਿਆਸੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, ਤੇ ਰੁਕ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਅਤਿ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਬੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, “ਅਸਲ ਸੰਨਿਆਸੀ ਤੋਂ ਆਪ ਹੈ, ਜਬ ਆਪ ਜੈਸੇ ਕਰਮਯੋਗੀ ਕੋ ਦੇਖ ਲੇਤਾ ਹੂੰ, ਤੇ ਹਰਜ ਭੀ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਔਰ ਈਰਖਾ ਭੀ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੰਨਿਆਸੀ ਨਹੀਂ ਜੇ ਆਪ ਮੇਰੇ ਸੇ ਈਰਖਾ ਕਰੇ?”

ਸੰਨਿਆਸੀ ਗਲਾ ਸਾਫ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਂ ਜਾਨਤਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਸਮਝ ਸਕਤਾ ਹੂੰ ਕਿ ਆਪ ਕੇ ਸਾਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੀ ਕੰਨਿਆ ਆਪ ਕੀ ਪੁੱਤਰੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਕੱਲ੍ਹ ਸੇ ਦੇਖ ਰਹਾ ਹੂੰ, ਆਪ ਇਸ ਕੋ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਕਿਸ ਮਿਹਨਤ ਸੇ ਉਸ ਕੋ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੇ ਹੋ, ਔਰ ਉਸ ਕਾ ਹਰ ਤਰਹਿ ਸੇ ਖਯਾਲ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ। ਆਪ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਮੁਝੇ ਵੇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੀ ਜੋ ਕਾਸ਼ੀ ਮੇਂ ਭੀ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਆਪ ਧੰਨਯ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਪ ਕੋ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਨੇ ਹੀ ਵਾਲਾ ਥਾ।” ਸੰਨਿਆਸੀ ਬੋਲਦਾ-ਬੋਲਦਾ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਫਖਰ ਨਾਲ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਹਾਲੇ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਸਮੈਸਟਰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ

ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਸਮੈਸਟਰ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸਾਂ। ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਲਾਚਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਸਿਵਲ, ਮਕੈਨੀਕਲ, ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਅਤੇ ਹਾਇਰ ਮੈਥ ਵਰਗੇ ਕਠਿਨ ਪਰਚੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਸਨ।

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਤੋੜਦਾ ਸੰਨਿਆਸੀ ਬੋਲਿਆ, “ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਮੇਂ ਮੈਂ ਸੋਚਤਾ ਥਾ ਕਿ ਯਦਿ ਮੇਰੀ ਤਕਦੀਰ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਤੀ, ਤੋ ਆਜ ਮੈਂ ਭੀ ਅਪਨੀ ਪੁੱਤਰੀ ਕਾ ਪਾਲਨ-ਪੋਸਨ ਐਸੇ ਹੀ ਕਰ ਰਹਾ ਹੋਤਾ। ਯਹੀ ਬਾਤ ਮੁਝੇ ਬੇਚੈਨ ਕਰਤੀ ਹੈ।” ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪਾਸਾ ਪਲਟਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਰਵਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਕਰੁਣਾਮਈ ਕਹਾਣੀ ‘ਕਾਬੁਲੀਵਾਲਾ’ ਦੇ ਨਾਇਕ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕਰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੇਖਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਭਲਾ ਮਾਣਸ ਬਾਪ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਹਾਂ ਹੈ ਆਪ ਕੀ ਪੁੱਤਰੀ? ਕਯਾ ਹੂਆ ਉਸੇ?” ਸੰਨਿਆਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ, ਫਿਰ ਟੋਪੀ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਢੱਕ ਕੇ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਉਹ ਮਨ ਦੀ ਤੜਫ ਕੱਢ ਲਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨੋ-ਦਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਰੀ ਝਲਕੀ ਘੁੰਮ ਗਈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਨੂੰ ਗੁਲਬਰਗਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਤਰਲੇ ਪਾ-ਪਾ ਮੈਨੂੰ ਉਥੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ। ਅਖੀਰ ਜਿਸ

ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ

ਦਿਨ ਮੁੜਿਆ, ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਮੈਂ ਧੀ ਦੇ ਉਦਰੇਵੇਂ ਕਾਰਨ ਰੋਂਦਾ ਹੀ ਆਇਆ ਸੀ। ਸ਼ੁਕਰ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਹ ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ, ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲਗਿਆ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੀ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਘੜੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੇ ਹੰਝੂ ਸੁੱਕ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਚਿਹਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਉਸ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ‘ਬਾਪ’ ਸਾਂ ਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢੇ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, “ਆਪ ਕੀ ਬੇਟੀ ਠੀਕ ਤੇ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ?” ਮੇਰੇ ਅਨੁਮਾਨ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹਾਂ, ਠੀਕ ਹੈ।” ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਹੂਆ ਕਯਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ?” ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਵੇਹ ਮੁਝ ਸੇ ਵਿਛੜ ਗਈ ਹੈ।” ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੈਸੇ?” ਮੇਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੂਰ ਤੀਕਰ ਫੈਲੇ ਢੱਕ ਗੇਰੂਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਝਿਜਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਮੁਝੇ ਕਹਤੇ ਲੱਜਾ ਆਤੀ ਹੈ। ਕਯਾ ਕਰੂੰ ਬਾਪ ਹੂੰ, ਪਰ ਮੈਂ ਸੱਚਾਈ ਸੇ ਮੂੰਹ ਭੀ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਤਾ। ਆਪ ਅਜਨਬੀ ਹੈ, ਆਪ ਸੇ ਛੁਪਾਨੇ ਮੇਂ ਭੀ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਦੱਸਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਸੀ:

ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀਤਲ ਕੁਮਾਰ ਸੀ। ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਰੋਹਿਤ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦਾ ਸਨਾਤਨੀ ਸੰਸਕਾਰ ਨਾਲ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਹੋਇਆ। ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਈ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਜੰਮੀ-ਪਲੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਥੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਉਹ ਉਥੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਡਰਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਦੇਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅੱਗੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਧੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਹ ਕਰ ਕੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਆਨ ਰਸਾ ਜੇਤੇ ਤੈ ਚਾਖੇ

ਗਉੜੀ ਗੁਆਰੇਰੀ ਮਹਲਾ ੫
ਆਨ ਰਸਾ ਜੇਤੇ ਤੈ ਚਾਖੇ॥
ਨਿਮਖ ਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਤੇਰੀ ਲਾਬੇ॥
ਹਰਿ ਰਸ ਕਾ ਤੂੰ ਚਾਖਹਿ ਸਾਦੁ॥
ਚਾਖਤ ਹੋਇ ਰਹਹਿ ਬਿਸਮਾਦੁ॥੧॥
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸਨਾ ਪੀਉ ਪਿਆਰੀ॥
ਇਹ ਰਸ ਰਾਤੀ ਹੋਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਰੀ॥੧॥

ਰਹਾਉ॥
ਹੇ ਜਿਹਵੇ ਤੂੰ ਰਾਮ ਗੁਣ ਗਾਉ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਉ॥
ਆਨ ਨ ਸੁਨੀਐ ਕਤਹੂੰ ਜਾਈਐ॥
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਈਐ॥੨॥
ਆਨ ਪਹਰ ਜਿਹਵੇ ਆਰਾਧਿ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਠਾਕੁਰ ਆਗਾਧਿ॥
ਈਹਾ ਉਹਾ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲੀ॥
ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਤ ਰਸਨ ਅਮੋਲੀ॥੩॥
ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ ਫਲ ਫੁਲ ਪੇਡੇ॥
ਇਹ ਰਸ ਰਾਤੀ ਬਹੁਹਿ ਨ ਛੋਡੇ॥
ਆਨ ਨ ਰਸ ਕਸ ਲਵੈ ਨ ਲਾਈ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਭਏ ਹੈ ਸਹਾਈ॥੪॥

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਰਸਨਾ ਜੀਭਾ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਮੇਰੀ ਜੀਭਾ! ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰਸ ਤੂੰ ਚੱਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਤੇਰੀ ਲਾਬੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਝੁਠੇ ਰਸਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਭੀ ਤੇਰੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ; ਹਰਿ ਰਸ ਕਾ ਤੂੰ ਚਾਖਹਿ ਸਾਦੁ, ਪਰ ਹੇ ਜੀਭਾ! ਜੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਰਸ ਦਾ ਸੁਆਦ ਚੱਖ ਲਵੇਂ, ਤਾਂ ਉਸੇ

ਪਲ ਚੱਖਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਤੇਰੀ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭੀ ਮੁੱਕ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੂੰ ਨਾਮ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਵੇਂਗੀ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸਨਾ ਪੀਉ ਪਿਆਰੀ॥
ਇਹ ਰਸ ਰਾਤੀ ਹੋਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਰੀ॥੧॥

ਰਹਾਉ॥
ਪੰਜਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀਭਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਜੀਭਾ! ਤੂੰ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਨਾਮ ਜੋ ਆਤਮਿਕ ਰਸ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਰੱਜ-ਰੱਜ ਕੇ ਪੀਆ ਕਰ; ਇਹ ਰਸ ਰਾਤੀ ਹੋਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਰੀ, ਹੇ ਜੀਭਾ! ਜਿਹੜੀ ਜੀਭਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਇਸ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਵਿਚ ਮਤਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਜੀਭਾ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਰਸ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੇ।

ਹੇ ਜਿਹਵੇ ਤੂੰ ਰਾਮ ਗੁਣ ਗਾਉ॥
ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਉ॥
ਆਨ ਨ ਸੁਨੀਐ ਕਤਹੂੰ ਜਾਈਐ॥
ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਵਡਭਾਗੀ ਪਾਈਐ॥੨॥

ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਮੇਰੀ ਜੀਭਾ! ਤੂੰ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਗਾਇਆ ਕਰ; ਅਤੇ ਪਲ-ਪਲ ਭਾਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਧਿਆਇਆ ਕਰ। ਹੇ ਮੇਰੀ ਜੀਭਾ! ਜੇ ਤੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਭਰੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਸੁਣਿਆ ਕਰ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਜਾਹ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਆਨ ਪਹਰ ਜਿਹਵੇ ਆਰਾਧਿ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਠਾਕੁਰ ਆਗਾਧਿ॥
ਈਹਾ ਉਹਾ ਸਦਾ ਸੁਹੇਲੀ॥
ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵਤ ਰਸਨ ਅਮੋਲੀ॥੩॥
ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਹੇ ਜੀਭਾ! ਤੂੰ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਅੱਠੇ ਪਹਿਰ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰ; ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਅਬਾਹੁ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਉਸ ਠਾਕੁਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸੁਆਮੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਚੇਤੇ ਰੱਖ; ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਜੀਭਾ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ- ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰ ਕੇ ਅਣਮੁੱਲੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਨਸਪਤਿ ਮਉਲੀ ਫਲ ਫੁਲ ਪੇਡੇ॥
ਇਹ ਰਸ ਰਾਤੀ ਬਹੁਹਿ ਨ ਛੋਡੇ॥
ਆਨ ਨ ਰਸ ਕਸ ਲਵੈ ਨ ਲਾਈ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਭਏ ਹੈ ਸਹਾਈ॥੪॥
ਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਈ ਉਸ ਕਾਦਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਸਦਕਾ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਹੀ ਬਨਸਪਤੀ ਖਿੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੁੱਖਾਂ ਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣੇ ਫਲ ਅਤੇ ਫੁੱਲ ਭੀ ਲੱਗੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਈ! ਜਿਸ ਵਡਭਾਗੇ ਜੀਵ ਦੀ ਜੀਭਾ ਨਾਮ ਰਸ ਨਾਲ ਰੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਫਿਰ ਉਹ ਬਾਹਰਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ, ਭਾਵ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਨਾਮ ਰਸ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਜੀਵ ਦਾ ਸਹਾਈ ਗੁਰੂ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਨਾਮ ਰਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਰਸ ਝੁਠੇ ਹਨ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-678-3536

ਆਦਮੀ ਲਈ ਨਰ ਅਤੇ ਔਰਤ ਲਈ ਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਦੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕਈ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚ ਚੋਖੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਨਰ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਨਰ ਦੇਖੋ, “ਨਰ ਤੇ ਸੂਰ ਹੋਇ ਜਾਤ ਨਿਮਖ॥” (ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ)

ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਜਾਤ ਲਈ ਵੀ ਨਰ ਸ਼ਬਦ ਚਲਦਾ ਹੈ ਪਰ ‘ਸੂਰ ਨਰ’ ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਸੂਰਾਂ ਅਰਥਾਤ ਦੇਵਤਿਆਂ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ, “ਸੂਰਿ ਨਰ ਗਣ ਗੰਧਰਬੋ ਜਪਿਓ॥” – ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ। ਨਾਰਾਇਣ ਦੇ ਵੱਡੇ (ਕਈ ਸ਼੍ਰੋਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟੇ) ਭਰਾ ਨੂੰ ਨਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਚਿਤਰ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਰਜਨ ਇਸ ਨਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ, “ਨਰ ਅਵਤਾਰ ਭਜੇ ਅਰਜਨ॥” ਇਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਅਸਲ ਅਰਜਨ ਦੀ ਵੀਰਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਨਰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਰਿੰਦਰ, ਨਰਿੰਦ ਜਾਂ ਰਾਜਨਰਿੰਦ ਬਣੇ ਹਨ ਨਰ+ਇੰਦਰ ਤੋਂ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਵਾਮੀ ਪਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਰਥ ਰਾਜਾ ਹੈ, “ਕੋਤੀਆ ਖਾਣੀ ਕੋਤੀਆ ਬਾਣੀ ਕੋਤੇ ਪਾਤ ਨਰਿੰਦ॥” –ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ।

“ਨਰ ਆਦਮੀ” ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਸਾਹਸੀ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ, ਵਚਨ ਦੇ ਪੱਕੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ ਨੇ ਇਸੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ‘ਨਰ ਮਨੁੱਖ’ ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, “ਨਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਕ ਧਿਆਨ॥” ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਰਤਾ ਯਾਨਿ ਵੀਰਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਅਬਲਾ ਨਾਰੀ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵ ਦੇ ਪੁਲਿੰਗ ਨੂੰ ਵੀ ਨਰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਰ ਤਿੱਤਲੀ, ਨਰ ਕੋਇਲ, ਨਰ ਮਕੜੀ ਆਦਿ, “ਨਰ ਚਿਤੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉਸ ਦੇ ਗਲ ਕੋਲ ਕਾਲੇ ਧੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ॥” ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹੋ, “ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਖੋਜ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਨਰ ਸੂਰ ਅਤੇ ਮਾਦਾ ਚਿਮਪੈਂਜ਼ੀ ਦੇ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਹੋਇਆ...” ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਸੀ।

ਨਰ ਦਾ ਵਿਪਰੀਤ ਲਿੰਗ ਮਦੀਨ ਜਾਂ ਮਾਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਰ ਦਾ ਅਰਥ ਪਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ਤਰੰਜ ਦੇ ਮੋਹਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਰ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਅਨਦ ਕਰਹਿ ਨਰ ਨਾਰੀ

ਮਰਦ ਦਾ ਅਰਥਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਰ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਭਾਵ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਰ ਦੀਆਂ ਉਪਾਧੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸ਼ਿਵ ਆਦਿ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ, “ਨਰ ਨਿਰਕੇਵਲ ਨਿਰਭਉ ਨਾਉ॥” ਨਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਅਗੇਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ ਲੱਗ ਕੇ ਕਈ ਸ਼ਕਤੀਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਨਰਸਿੰਘ (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਨਰਸਿੰਹ) ਦਾ ਮਤਲਬ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਰ, ਮਹਾਂਬਲੀ ਆਦਿ ਹੈ ਪਰ ਮਿਥਹਾਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਰਸਿੰਘ ਨਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਰ ਦੇ ਸੁਰੂਪ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਹਰਨਾਖਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਉ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਿੰਗ ਤੋਂ ਬਣੇ ਤੁਰਹੀ ਵਰਗੇ ਇਕ ਵਾਜੇ ਨੂੰ ਨਰਸਿੰਘਾ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਨਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਰਹਰਿ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, “ਉਥੇ ਵੈਦ ਪੁਰਾਨ ਨ ਸਾਸਤਾ ਆਪੇ ਹਰਿ ਨਰਹਰਿ॥” ਨਰਹਰਿ ਨਰਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਰਾਜੇ ਲਈ ਨਰਪਤਿ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, “ਨਰਪਤਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਾਇਆ ਦੇਖ ਪਸਾਰਾ॥”

ਨਰ ਦਾ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ ਨਾਰੀ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਲਈ ਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸਭਿਅਕ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਾਫੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਾਰੀ ਸੰਸਾਰ, ਨਾਰੀ ਚੇਤਨਾ, ਨਾਰੀ ਨਿਕੇਤਨ ਆਦਿ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਇਸਤਰੀ, ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਵਸਤੂ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਜਾਤੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ- ਪਦਮਿਨੀ, ਚਿਤ੍ਰਿਨੀ, ਸੰਖਿਨੀ ਅਤੇ ਹਸਤਿਨੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਨਰ ਹਨ- ਸ਼ਸ਼ਕ, ਮ੍ਰਿਗ, ਵਿਸਭ ਅਤੇ ਅਸ਼ਵ। ਉਮਰ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਨਾਰੀ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ- ਬਾਲਾ, ਤਰੁਣੀ, ਪ੍ਰੌਢਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾਰ (ਨਾਰਿ) ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ

ਹੈ। ਬਹੁਤ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਪਤੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਭਗਤਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਕੁਝ ਇਕ ਹਵਾਲੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। “ਨਾਰੀ ਅੰਦਰਿ ਸੋਹਣੀ ਮਸਤਕਿ ਮਣੀ ਪਿਆਰੁ॥” –ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ। “ਸੁੰਦਰ ਨਾਰੀ ਅਨਿਕ ਪਰਕਾਰੀ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹ ਨਾਰੀ॥” –ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ। “ਹਰਿ ਵਰੁ ਜਿਨਿ ਪਾਇਆ ਧਨ॥”

(ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ) ਅਰਥਾਤ ਜਿਸ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਤੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਔਰਤ ਮਹਾਨ ਹੈ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਉਜ ਵੀ ਧਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਇਸ ਤੁਕ ਵਿਚ ਔਰਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇੰਦਰਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, “ਦਸ ਨਾਰੀ ਅਊਧੁਤ ਦੇਨਿ ਚਮੋਤੀਐ॥” ਭਾਵ ਤਿਆਗੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਇੰਦਰੇ ਚਮੋਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭੈਤੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ‘ਕੁਨਾਰਿ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਸਾ ਕੁਸੁਧ ਕੁਲਖਣੀ ਨਾਨਕ ਵਿਚਿ ਕੁਨਾਰਿ॥” – ਗੁਰੂ ਅਮਰ ਦਾਸ।

ਨਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਰੁਪਾਂਤਰ ਨਾਰ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ। ਨਾਰ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਰੁਮਾਂਟਕ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਚਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਹਣੀਆਂ, ਨਾਜ਼ ਭਰੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਉਥੇ ਦੀ ਇਕ ਨਾਰ ਸੁਣੀਦੀ...“ ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਬਥੇਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। “ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੂੰ ਨਾਰ-ਨਵੇਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੇਖੋ, “ਕੋਮਲ, ਚੰਚਲ, ਨਾਜ਼ੁਕ,

ਕਮਸਿਨ ਜਿਹੀ ਇਕ ਨਾਰ-ਨਵੇਲੀ ਨੂੰ, ਸਰੋ-ਰਾਹ ਕਿਸੇ ਰੋਲ-ਮਧੋਲ, ਘੁਚੋਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ॥” “ਜੱਟ ਨਾ ਛੱਡਦਾ ਖੇਤ ਦਾ ਬੰਨਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਨਾਰ ਕੁੱਤੇ॥”

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਾਰ/ਨਾਰਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਾਫੀ ਵਰਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਤੁਕ ਦੇਖੋ, “ਹਰਿ ਜੀਉ ਇਉ ਪਿਰੁ ਰਾਵੈ ਨਾਰਿ॥” ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਪੰਗਤੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ, “ਮਨ ਮਹਿ ਮਨੁਆ ਜੇ ਮਰੈ ਤਾ ਪਿਰੁ ਰਾਵੈ ਨਾਰਿ॥” ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਭੂ ਉਸ ਜੀਵ-ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਮਨ ਭਾਵ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਸ ਤੁਕ ਵਿਚ ‘ਨਾਰਿ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, “ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ਜਿਉ ਫੂਲੁ ਜਈ ਹੈ ਨਾਰਿ॥” ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, “(ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ!) ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਮੇਰਾ ਆਸਰਾ ਹੈ (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ, ਜਿਵੇਂ ਫੁੱਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ)। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਅਸੀਂ ਨਰ/ਨਾਰੀ/ਨਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਾਸ ਵਿਚ ਨਰ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਲੇਖ ਹੈ। ਨਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਕ ਭਾਵ ਆਦਿਮ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੀ ਸਦੀਵੀ ਆਤਮਾ ਤੋਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਰਾਇਣ ਨੂੰ ਇਸ ਆਦਿਮ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਕਸਰ ਨਰ ਤੇ ਨਰਾਇਣ ਇਕੱਠੇ ਨਰ-ਨਰਾਇਣ ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ੀ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਭਵ ਹੈ ਇਹ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਹੀ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਹੋਈ। ਸੋ, ਨਰ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਵੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪੁਤਰ ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦਾ ਹੈ ਅਯਨ (ਵਾਸ)। ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਮੂਰਤੀ ਜਾਂ ਅਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਨਰ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਰਾਇਣ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਭਾਵ ਲਿਆ

ਸ਼ਬਦ
ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਗਿਆ ਹੈ, “ਨਾਰਾਇਣ ਲਾਇਆ ਠਾਠੀਗੜਾ ਪੈਰ ਕਿਥੈ ਰਖੈ॥” –ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ। “ਨਰ ਨਾਰਾਇਣ ਅੰਤਰਜਾਮਿ॥” –ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ।

ਨਰ ਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕਦੀ ਫਿਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਨਰੋਤਮ ਦਾ ਅਰਥ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ (ਉਤਮ) ਮਨੁੱਖ ਹੈ। ਖੈਰ, ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਰਾਇਣ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਨਾਰਾਇਣ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, “ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਪੂਰਵ ‘ਨਾਰ’ ਨਾਮਕ ਜਲ ਹੀ ‘ਨਰ’ (ਸੈਂਥੇ ਪੁਰਖ) ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨਾਰਾਇਣ ਹੈ। ਇਥੇ ਨਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਉਤਪੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਰ (ਪੁਰਖ)। ਅਤੇ ਨਾਰ ਅਰਥਾਤ ਸੈਂਥੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਅੰਤਰਨਿਹਿਤ ਵਿਰਾਟ ਯੋਨੀ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾਰਾਇਣ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਹੀ ਨਰ/ਨਾਰੀ ਦੇ ਮਨੁੱਖਵਾਚਕ ਅਤੇ ਪਾਣੀਵਾਚਕ ਹੋਣ ਦੇ ਭਾਵ ਹਨ। ਨਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੋਨੀਅਰ ਵਿਲੀਅਮਜ਼ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਸ਼ਾਇਦ ਨਾਰਾਇਣ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।”

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਰ/ਨਾਰੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ‘ਨ੍ਰ’ ਧਾਤੂ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੋਈ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਲਗਦੀ ਹੈ। ‘ਨ੍ਰ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਲਗਭਗ ਉਹੀ ਅਰਥ ਹਨ ਜੋ ‘ਨਰ’ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਰੋਪੀ ਖਾਸੇ ਦਾ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਭਾਰੋਪੀ ਮੂਲ ‘ner’ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਗਰੀਕ ਸ਼ਬਦ ਅਨਥਰੋਪੋਲੋਜੀ (anthropology) ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਮਨੁੱਖ ਸਬੰਧੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੋਂ anthropology (ਮਾਨਵ-ਵਿਗਿਆਨ) ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬਣੇ ਹਨ। ਵੈਲਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਰ ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹੀ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੂਸੀ ਨਾਂ ਐਂਦਰੋਪੋਵ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਮੂਲਕ ਝਲਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ

(ਪਿਛਲੇ ਸਭੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਹ ਉਥੇ ਟਿਕਿਆ ਰਿਹਾ। ਪਿਤਾ ਦਾ ਧੀ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਵੱਡੀ ਹੋ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਗਈ। ਉਹ ਦੇਰ-ਸਵੇਰ ਘਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਸੀਤਲ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਜਵਾਨ ਧੀ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਸੀਤਲ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲਣ-ਜੁਲਣ ‘ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਕੀਆਨੂਸੀ ਤੇ ਅਸਭਿਆ ਕਹਿ ਕੇ ਦੁਰਕਾਰਿਆ। ਫਿਰ ਪਤਨੀ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੈਕਸੀ ਲਿਆ ਕੇ ਪਹਿਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀ। ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਫੋਨ ਸੁਣਿਆ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਡਲਿਵਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਮਿੱਟੀ ਨਿਕਲ ਗਈ। ‘ਅਨਰਥ’ ਦੀ ਚੋਟ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਹਰਾਮ ਮਚਾਇਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਥੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਹਰਖ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਉਸ ‘ਮਨਹੂਸ’ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਤ ਪਰਤ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਚਲਾ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲਿਆ। ਤਲਖੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਤਾਂ ਲਿਆ, ਪਰ ਸੰਸਾਰਕ ਮੋਹ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਛੱਡਿਆ। ਉਹ ਦਿਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦਿਲ ਵਿਚ ਲਈ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਭਟਕਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਮਨ ਦੀ ਤਤਫਾਹਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਚੈਨ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੀ ਵਿਥਿਆ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਗਲਾ ਭਰ ਆਇਆ।

ਮੈਂ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਲਏ, ਤੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਸਵਾਮੀ ਜੀ, ਆਪ ਅਪਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋ ਏਕ ਬਾਰ ਮਿਲ ਆਓ॥” ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਬੱਚੇ ਅਪਨੀ ਮਾਂ ਕੋ ਅਸਰ ਮੈਂ ਹੈਂ। ਵਹਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਅਬ ਆਪ ਕੇ ਬੱਚੇ ਬੜੇ ਔਰ ਮਾਂ ਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋ ਗਏ ਹੋਗੇ। ਆਪ ਉਨ ਸੇ ਸੀਧਾ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਕਰੋ॥” ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਹਾਂ, ਮੈਨੇ ਐਸਾ ਭੀ ਸੋਚਾ ਥਾ, ਪਰ ਯੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਔਰ ਉਸ ਕੀ ਮਾਂ ਕੇ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਗਨਾ ਚਾਹਤਾ। ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਕਾ ਤਯਾਗ ਕੀਆ ਹੈ। ਬੱਸ, ਅਪਨੀ ਬੇਟੀ ਕੀ ਬਚਪਨ ਕੀ ਯਾਦੋਂ ਹੀ ਸਤਾਤੀ ਹੈਂ ਮੁਝੇ॥”

ਸੰਨਿਆਸੀ ਮੈਨੂੰ ਕਈ ਦਵੰਧਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੱਗਿਆ। ਉਹ ਇਕ ਔਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੀ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਵਿਸਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਇਕ ਐਮ.ਫਿਲ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਜਦੋਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਚੈਕ ਕਰਵਾਉਣ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਕਰੂਰਤਾ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ। ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ, ਫਿਰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇੰਨਾ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਲਕ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਦਿੰਦੀ? ਮੇਰੇ ਇੰਨਾ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਉਹ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਈ, ਤੇ ਰੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਸਰ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ? ਉਹ ਮੇਰਾ ਸੁਹਾਗਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਖਰਚੇ ਤੋਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਰਨ ਮੈਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਉਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਬੇਫਿਕਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਅਜਿਹਾ

ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।” ਇਹ ਹੈ ਔਰਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ, ਜੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਆਪਣੀ ਨਾਂਹ-ਵਾਚਕ ਸੋਚ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵੰਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਕਰਮ ਰਾਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਪੂਰਨ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਪੈਣੀ ਸੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਨ ਲਈ ਮੈਂ ਬੋੜੀ ਭਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, “ਆਪ ਨੇ ਮੁਝੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਔਰ ਕਰਮਯੋਗੀ ਕਾ ਦਰਜਾ ਦੀਆ ਹੈ, ਕਹੋ ਤੋ ਮੈਂ ਆਪ ਕੇ ਲੀਏ ਦੁਆ ਕਰੂੰ?” ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, “ਹਾਂ, ਕਰੋ॥” ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਸਮਾਧੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਪੈ ਉਸ ਦੀ ਮਨੋ-ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸਦਮਾ, ਬਿਗਾਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਥਾਂ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਲੀਨ, ਦੂਜਿਆਂ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੇ ਭਟਕਣ ਉਪਰੰਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਤਾਲਾਸ਼- ਇਹ ਪੰਜ ਚਿੰਨ੍ਹ ਉਸ ਦੀ ਮਨੋ-ਬਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈਆਂ ਸਨ। ਅਲਾਮਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਕ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਿਰਜ ਲਵੇਗਾ।

ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਉਪਰੰਤ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਦੁਆ ਤਾਂ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਨਾਲ ਦਵਾ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ॥” ਇਹ ਕਹਿ ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ, ਬਕਸੇ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜ ਦਵਾਈਆਂ ਸਟਾਰ-

ਆਫ-ਬੈਬਲੋਹਿਮ, ਬੀਚ, ਕਲੀਮੇਟਿਸ, ਵਾਈਨ ਤੇ ਵਾਈਲਡਫੋਟ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਭਰ ਲਿਆਇਆ। ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਖੁਰਾਕ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਝਾਤ ਦਿੱਤੀ। ਦਵਾ ਖਾ ਕੇ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਯੇ ਆਪ ਨੇ ਮੁਝੇ ਕਯਾ ਦੀਆ ਹੈ?” ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ, “ਜੜੀ-ਬੂਟੀਓਂ ਸੇ ਨਿਚੋਤਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਲੋਗ ਜੰਗਲ ਮੇਂ ਢੂੰਡਤੇ ਹੈ॥” ਮੇਰਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਆਤਮ-ਸੁਧੀ ਦੀਆਂ 38 ‘ਬੈਚ ਫਲਾਵਰ ਰੈਮਡੀਜ਼’ ਵੱਲ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਡਾ. ਵੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇੰਟਰਨੈਟ ‘ਤੇ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਕੋ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਰੱਖੋ। ਇਸ ਕੀ ਏਕ ਖੁਰਾਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਲੈ ਕਰ ਪੂਰੇ ਤੀਸ ਦਿਨ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ। ਇੱਕਤੀਸਵੇਂ ਦਿਨ ਇਕਾਂਤ ਮੇਂ ਬੈਠ ਕਰ ਧਯਾਨ ਲਗਾਨਾ, ਔਰ ਅਪਨੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਸੇ ਪੂਛਨਾ, ਕਿ ਵੇ ਕਯਾ ਚਾਹਤੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵਹੀ ਰਾਸਤਾ ਪਕੜਨਾ, ਉਸੀ ਪਰ ਚਲ ਕੇ ਆਪ ਕੋ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੇਗੀ॥” ਸੰਨਿਆਸੀ ਨੇ ਦਵਾਈ ਫੜ ਕੇ ਕੋਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਸਤਿ ਬਚਨ॥”

ਸਿਕੰਦਰਾਬਾਦ ਢੁੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਨੇ ਸਾਮਾਨ ਪੈਕ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੰਨਿਆਸੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਿਜ਼ਟਿੰਗ ਕਾਰਡ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਬਤਾਨਾ, ਆਪ ਕੇ ਪੱਤ੍ਰ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਸ਼ਾ ਰਹੇਗੀ ਮੁਝੇ॥” ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਡੀਓਂ ਉਤਰਨ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਨੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਸਿਰ ਪਲੇਸਿਆ, ਤੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੋਕਟੀਕਲ ਤੋਂ ਛੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਰਿਜ਼ਲਟ ਆਇਆ। ਉਹ ਪਾਸ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਪਟਿਆਲੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦੀ ਚਿਠੀ ਆਈ। ਦਵਾਈ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਹੋਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ

ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਅਣਦੱਸੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮਿਸ਼ਨ ‘ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਉਸ ਦਾ ਖਤ ਆਇਆ। ਦਵਾਈ ਦੇ ਪੈਕਟ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਰਾਹੀਂ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੱਦ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੁਲਾਹ-ਸਫਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੈ, ਤੇ ਬੱਚੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹਨ। ਚਿੰਨੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਫਰਤ ਭਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਿਫਾਢੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਜੀਅ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਚੋਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਟ ਪੈਂਟ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ‘ਚ ਉਹ ਤਬਦੀਲੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੈਂ ਕਿਆਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਾਭਕਾਰੀ ਬੈਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਰਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਧਨਾਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਰਮਲ ਕਰ ਕੇ ਯਥਾਰਥ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੌਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੈਬ-ਸਾਈਟ ਤੋਂ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਕੀਤੀ, ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਵਿਆਹੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੱਚੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੀ ਲਾਡ-ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਮਿਓਪੈਥੀ ਸਦਕਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਸੰਨਿਆਸੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਧਾਰ ਗਿਆ।

ਫਰੀਮਾਟ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਮੇਰਾ ਪਾਠਕ ਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਤੇ ਪਾਠਕ ਦੀ ਇਹ ਜੋੜੀ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਟਿੱਚ ਬਟਨਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਬਾਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਕੁਲਾਰ, ਤੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਇਕ ਸਟੋਰ ਸੇਲ ‘ਤੇ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ, ਅਸੀਂ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਦੇਖਣ ਆਉਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਚੱਲੋ ਨਾਲ।” ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਗਿਓ ‘ਸੱਤ ਬਚਨ’ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਸਟੋਰ ਕਿਸੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਭੁੱਲ੍ਹਾ। ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬਿਲੀਆਂ ਲੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਵਾਸੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ, ਜਾਂ ਸਮਝੋ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਬਾਈ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਫਤਹਿ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇੰਜ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਬਿਮਾਰ ਹੋਵੇ।

ਧੈਰ! ਗੱਲਾਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਬਾਈ ਉਹਨੂੰ ਸਟੋਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਟੋਰ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਾਊਂਟਰ ਦੀ ਖੱਬੀ ਨੁੱਕਰੇ ਬਣੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬੂਹੇ ‘ਤੇ ਮੇਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਟਿਕ ਗਈ ਜਿਥੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਚਿੱਟਾ ਕੁਤਰਾ-ਪਾਜਮਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ, ਸਿਰ ‘ਤੇ ਸੰਤਰੀ ਪਟਕਾ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਤਾ ਤੇ ਵੱਡੀ ਮਾਲਾ। ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮਾਲਾ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕਿਆ ਕੋਲ ਆਉਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤੇ ਗੋਡਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੋਂ ਲੱਗਾ, ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਮਝ ਪਈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਚੀਸ ਜਿਹੀ ਆਰ-ਪਾਰ ਹੋ ਗਈ।... ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵੀ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਧਰੰਗ ਦੀ ਮਰੀਜ਼ ਹੈ।

ਮੈਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਕੋਲ ਪਏ ਮੇਜ਼ ‘ਤੇ ਸਟੀਰੀਓ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਸੀ.ਡੀਜ਼ ਵੀ ਸਨ। ਕੁਝ ਪਲ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਬੈਠੀ ਹੋਵੇ! ਮੈਂ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ ਹਾਂ। ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁਖੜਾ ਜਿਵੇਂ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਗੜਕਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ‘ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੱਢ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀ ਕੰਨ ‘ਤੇ ਵੱਜੀ ਕਈ ਦਿਨ ਟੀ-ਟੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।... ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਮੁੱਖ ‘ਤੇ ਫੇਰਦਿਆਂ ਫਿਰ ਦਾੜ੍ਹਾ ਛੂਹ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਧਰ ਲਏ। ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਗ ਤੁਰੀਆਂ ਸਨ।

ਬਾਹਰੋਂ ਪਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਸਿਰ ਹੋਇਆ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਗੋਡੀ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਪੁੱਛਦਾ, ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਬਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, “ਇਹ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ।” ਬਾਈ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਰਦ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਵੰਡਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਧੈਰ! ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਸੀ, ਪੁੱਛ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਜੋ ਬੋਲਿਆ, ਉਹ ਸੱਚ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।

ਸਰਵਣ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮਾਂ ਨੇ...

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਮੁੜ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਬਾਈ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਸਟੋਰ ਕਿੰਨੇ ਵਜੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹੋ?”

“ਸਵੇਰੇ ਅੱਠ ਵਜੇ।”

“ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੌਂ ਵਜੇ ਮਿਲਾਂਗਾ।”

“ਜੀ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਆ ਜਾਓ।”

ਤੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਤੋੜਦਿਆਂ ਬਾਈ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੁਲਾਰ... ਕਿਹੜੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ?”

“ਬਾਈ... ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਨੇ, ਤੇ ਬੱਸ! ਸਟੋਰ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪਣਾ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ?”

“ਕੁਲਾਰ... ਇਥੇ ਸੁਖੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ... ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰੁ॥...”, ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਈ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਗਿਆ।” ਮੈਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁੰਮ ਗਿਆ। ਬਾਈ ਹੋਰੀ

ਫਰੀਮਾਟ ਚਲੇ ਗਏ, ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਉਸੇ ਸਟੋਰ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਐਤਵਾਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸਟੋਰ ਗਾਹਕਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਟੋਰ ਵਾਲੇ ਬਾਈ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਦੀ ਗੰਢ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈ:

...ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਮੁੱਦਕੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਸੱਤ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ ਮੈਂ, ਮੈਥੋਂ ਛੋਟੀ ਇਕ ਭੈਣ ਤੇ ਫਿਰ ਜੋੜੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਜੋੜੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਸਾਨੂੰ ਰੋਂਦਿਆਂ ਛੱਡ ਗਈ। ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਚੌਦਾਂ ਕਿੱਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ। ਨਾਨੇ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਧੀ ਤੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ...ਮਾਸੀ ਕਿਹੜਾ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਬਾਪੂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਭੈਣ ਨੇ ਸਕੂਲੇ ਵੀ ਜਾਣਾ, ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਂਭਣਾ। ਸਾਡੇ ਸਕੂਲੇ ਆਇਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਾਪੂ ਨੇ ਖੇਤ-ਬੰਨੇ ਜਾਣਾ। ਸਾਡਾ ਸੀਰੀ ਸੀ ਕਰਮੂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਬੰਨੇ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਮੁੱਕੀ, ਜੋੜੇ ਬਹੁਤ ਰੋਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨੇ ਦੇ ਕੁੜੀ

ਹੋਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਬੰਨੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਆਉਣਾ, ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੋਲ ਬੱਲੇ ਲੁਕੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਦੁੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਾ ਦੇਣਾ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘ ਕੇ ਸੌਂ ਜਾਣਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਨੇ ਫਿਰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾ ਜਾਣਾ। ਉਹਦੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੇ ਦੁੱਧ ਬਾਝੋਂ ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਰੋਂਦੀ ਰਹਿਣਾ।

ਕਰਮੂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ‘ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਖਾਂਦੀ-ਪੀਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ, ਤੇ ਕੁੜੀ ਜੋਗਾ ਕੱਪੀ ਦੁੱਧ ਵੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।’ ਬੰਨੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਗਲਾਸੀ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਸਮਝਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਮਾਮੀ ਆਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਬੰਨੇ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਬੰਨੇ ਨੂੰ ਬੁਰਾ-ਭਲਾ ਕਿਹਾ, ਤੇ ਨਾਲੇ ਬਾਪੂ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ। ਬਾਪੂ ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ,

ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਦਾਗ ਨਾ ਲੱਗੇ...।’ ਫਿਰ ‘ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੁ’ ਕਹਿ ਕੇ ਬਾਪੂ ਰੋ ਪਿਆ ਸੀ।

ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਪੱਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲਈਆਂ। ਇੱਥੇ ਜੋ ਵੀ ਕੰਮ ਮਿਲਿਆ, ਕੀਤਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆ। ਬਾਪੂ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਘਰ ਵਧੀਆ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਇਥੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਈ। ਜੋੜੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਕੁੜੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਸੇ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਮੈਂ ਵੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪਿੰਡ ਜਾ ਆਇਆ, ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਇਆ। ਬੰਨੇ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵੀ ਵਿਆਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਪੁੱਤਰਾ! ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਕਰਮੂ ਤੇ ਬੰਨੇ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡੋਲੀ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।” ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ। ਬੰਨੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮਿਸਾਲ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਆਪਣੇ ਸੀਰੀ ਦੀ ਧੀ ਤੋਰੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੀਂਦਾਰ ਤੇ ਸੀਰੀ ਦਾ ਫਰਕ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੇਪਰ ਭਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਇਥੇ ਆ ਗਿਆ। ਇਥੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਘਰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਧੀ ਤੇ ਪੁੱਤ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਬੱਸ ਦੋਹਾਂ ਛੋਟੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਚੰਗੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਇਥੇ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਿਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਆਏ। ਸਾਡਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਮੂ ਤੇ ਬੰਨੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ‘ਤੇ ਖਰਾ ਉਤਰਿਆ, ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਵੀ ਇਥੇ ਆ ਗਏ।

ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਸੈਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਸ ਜੇ ਕਿਤੇ ਘਾਟ ਰੜਕਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜਵਾਨੀ ਰੰਡੇਪੇ ਵਿਚ ਲੰਘਾਈ। ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਮਤਰੇਈ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਦਾ; ਜਿਵੇਂ ਕਾਗਜ਼ੀ ਫੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਬੋ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਰੰਡੇਪੇ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡੀ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਧੈਰ...ਬਾਪੂ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ। ਮੇਰੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੀ ਚੰਗੀ ਜੋਬ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਸਟੋਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਸਟੋਰ ਵੇਚ ਕੇ ਆਹ ਵੱਡਾ ਸਟੋਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਜੇ ਸਟੋਰ ਲਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸਟਰੋਕ (ਅਧਰੰਗ) ਹੋ ਗਿਆ; ਜਿਵੇਂ ਮਾੜੇ ਦਿਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਫੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਬਾਪੂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਉਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ। ਛੋਟੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘ਉਹ ਬੋੜਾ ਸਮਾਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ, ਮੇਰਾ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਸਟੋਰ ਹੈ’...ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰ

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ: 916-273-2856
www.boparaisudhar.com

ਗਏ। ਫਿਰ ਭੈਣ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਧੀਆਂ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀ ਨੇ, ਤੂੰ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲੈ।” ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, “ਵੀਰਾ, ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਐ...ਇਥੇ ਮਰਨ ਦਾ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਏ।” ਭੈਣ-ਭਰਾ ਆਉਂਦੇ ਬਾਪੂ ਕੋਲ, ਸਲਾਹਾਂ ਦੇ ਦਿੰਦੇ, ‘ਤੁਸੀਂ ਇੰਜ ਕਰਿਆ ਕਰੋ’ ਤੇ ‘ਇੰਜ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ’ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਇਕ ਦਿਨ ਕਹਿੰਦੇ, “ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ?” ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਪੁੱਤ, ਇਸ ਦਾ ਇੰਡੀਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਥੇ ਹਾਂ।” ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, “ਫਿਰ ਇਹਨੂੰ ਅੰਕਲ ਹੋਰੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਂਦੇ।” ਮੈਂ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ? ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੈਨੂੰ ਕਰਮੂ ਕੋਲ ਛੱਡ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।” ਉਹ ਅੱਗਿਓ ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਨੂੰ ਗਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦੇ, ਤੈਥੋਂ ਬਗੈਰ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।” ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਅੱਕ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ...ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਰੱਖ ਲੈ, ਜਾਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ...ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਬੇਰਾ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ‘ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਚੁੱਬੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਡਰੋ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਨ ‘ਤੇ ਜੁੰ ਨਹੀਂ ਸਰਕੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਾਡੇ ਬਾਪੂ ਨਹੀਂ...ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਬ੍ਰੇਕ-ਫਾਸਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ...ਨਾਲੇ ਸਟੋਰ ‘ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ, ਨਾਲੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ। ਮੈਂ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸਟੋਰ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਬਾਪੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਲਵਾਂ, ਇਹ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਆਹ ਕੀਤਾ, ਅਹੁ ਕੀਤਾ...ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ, ਡੈਡ...ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਮਰਦਾ ਰਹਿ।...ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਛਾਂ ਲਈ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਛਾਂ ਦੇਵਾਂ; ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਛਾਂਵੇਂ ਮੈਂ ਬੈਠਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲ-ਪਲੋਸ ਕੇ ਛਾਂਵੇਂ ਬਿਠਾਉਣ ਜੋਗੇ ਕਰਾਂ...।

...ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਟੋਰ ਵੇਚ ਕੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਲੈ ਜਾਵਾਂ। ਉਥੇ ਰੱਖਾਂ ਜਿਥੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ...ਪਿੰਡੋਂ ਕਰਮੂ ਤੇ ਬੰਨੇ ਕਹਿੰਦੇ, “ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਜਾ, ਅਸੀਂ ਆਪੋ ਸਾਂਭ ਲਵਾਂਗੇ।”

ਬਾਈ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜਦੀ ਗਈ।...ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਦੀ ਕੰਧ ਉਸਾਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੱਡੀ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਹੈ।

ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸ

(ਸਫਾ 25 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਆ। ਫਰਕ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਕੁ ਸੀ ਕਿ ਡਾਗਾਂ ਨੂੰ ਵੱਜਦੀਆਂ ਉਪਰ। ਉਂ ਬਈ ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੜੀ ਪਤਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ।”

“ਉਹ ਤਾਂ ਧੈਰ ਹੋਣੀ ਹੀ ਸੀ, ਹੈਨੂੰਆਂ ਕਿਤੇ ਸੁਣ ਤੇ ਜਰ ਹੁੰਨੀਆਂ।”

“ਪਰ ਜਾਗਰਾ ਅੱਗੇ ਸੁਣ।”

“ਉਹ ਤਾਂ ਸੁਣਦਾ, ਆਹ ਮਾਹਟਰ ਨੀਵੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠਾ, ਘੁੰਗੂ-ਵੱਟਾ ਬਣ ਕੇ। ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਬੋਲੇ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ...ਅੱਜ ਬੋਲਦਾ ਈ ਨੂੰ।”

“ਧੰਨਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਅਮਲੀ-ਵੈਲੀ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ, ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਧੁੰਨੀ ਤੱਕ ਸਿਆਣਾ।”

“ਦੇਖ ਲੈ ਜਾਗਰਾ ਦੇਖ ਲੈ...ਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਮਾਸਟਰ। ਫਿਰ ਦੰਦੀ ਵੱਢ‘ਤੀ, ਅਖੇ

ਸਿਆਣਾ ਧੁੰਨੀ ਤੱਕ।...ਸਿਆਣਾ ਤਾਂ ਚਲੇ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਖਾਂ ਤਾ...ਪਰ ਧੁੰਨੀ ਤੱਕ ਦਾ ਕੀ ਮਤਬਲ ਹੋਇਆ?”

“ਧੰਨਿਆ, ਦਰਦ ਜਦੋਂ ਧੁੰਨੀ ਹੇਠਾਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਜਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ...”

“ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਦੋਂ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਦਰਦ ਹੁੰਦਾ?”

“ਯਾਰ ਸਿਫਤ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਫਸ ਗਿਆ...ਮੈਂ

ਤਾਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਪਈ ਧੁੰਨੀ ਹੇਠਾਂ ਢਿੱਡ ਹੁੰਦਾ, ਤੂੰ ਢਿੱਡੋਂ ਸਿਆਣਾ ਨਿਕਲਿਆਂ।”

“ਆਹ ਹੋਈ ਨਾ ਗੱਲ ਪਤੇ ਦੀ, ਲੈ ਬਈ ਅੱਗੇ ਸੁਣੋ...ਧਰਮ ਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਕਾਵਾਂ-ਰੌਲੀ ਪੈ ਗਈ।...ਤੇ ਵਿਚੇ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਧਰੋਂ ਨਿਕਲ ਆਇਆ ਆਪਣਾ ਤੇਲਾ।”

“ਓ ਧੰਨਿਆ ਠੋਲ੍ਹਕਿਆਂ ਦਾ? ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਮਰ ਗਏ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਗਣੀ ਖਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਾਲੀ।”

“ਮਾਹਟਰਾ ਫਿਰ ਕਰ‘ਤੀ ਲਿੱਦ। ਅਖੇ

ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ...?”

“ਇਹਨੂੰ ਜਾਗਰਾ ਇਹ ਨੂੰ ਪਤਾ, ਪਈ ਨਾਗਣੀ ਕਾਲੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਚਿੱਟੀ ਨੂੰ।”

“ਉਹ ਬੁੱਧੂ ਧੰਨਿਆ, ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ ਹੁਣ ਨਾਗਣੀ ਨੂੰ...ਕਾਲੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਚਿੱਟੀ...ਹੁਣ ਤਾਂ ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਜੈਕਾਰੇ ਵੱਜਦੇ ਆ।”

“ਬਈ ਕਰ‘ਤੀ ਫੇਰ ਸਿਆਣੀ ਗੱਲ। ਹਾਅ ਈ ਉਥੇ ਤੇਲੂ ਨੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਅੱਗੇ ਰੌਲੀ ਪਾ ਲਈ।”

“ਕੀ?”

“ਜਾਗਰਾ ਜਿਹੜਾ ਤੀਵੀਂ ਮੂਹਰੇ ਨੂੰ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਧਰਮ ਰਾਜ ਵੱਲ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ-ਕੱਢ ਆਵੇ।”

“ਆਹੋ ਧੰਨਿਆ...ਕਹਿੰਦੇ ਆ, ਉਥੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਂਗੂੰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਐ।”

“ਲੈ ਹੁਣ ਮਾਹਟਰ ਨੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਾੜ‘ਤਾ। ਚੁੱਪ ਰਹਿ, ਮੈਨੂੰ ਤੇਲੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ।”

“ਚੱਲ ਕਰ।”

“ਆਖਦਾ...ਅਮਲੀਆਂ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਜਰੀਆਂ ਹੇਠਾਂ...ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ, ਤੇ ਉਪਰ ਤੇਰੀਆਂ ਵੀ। ਸਾਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿਚ ਤੁੰਨਿਆ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਤੇ ਕੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਜਿੰਦਣ ਵੇਤੇ ਨਾ ਤੇਰੇ ਮਹਿਲੀ...ਵੇਖੀਂ ਧਰੂ ਤਾਰਾ ਚੜ੍ਹਦਾ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣੀਆਂ ਆ ਕੇ...ਵੋਟਾਂ ਖੋਰ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕੀ ਪਾਉਣੀਆਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਰੱਜੇ ਪਏ ਆਂ...ਜੇ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਬਚਾਉਣੀ ਆਂ...ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਰਕ ਵਿਚੋਂ ਕੈਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਮੁਆਫੀ ਦੇ ਕੇ ਕੱਢ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨੂੰ...ਅਸੀਂ ਬੱਕਰੇ ਵਾਂਗ ਆਉਂਦੇ ਢਾਅ ਲੈਣੇ ਆ।”

“ਬਈ ਤੇਲੂ ਏਨਾ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਗਿਆ?”

“ਉਹ ਤਾਂ ਲੀਡਰ ਬਣਿਆ ਫਿਰਦੈ ਉਥੇ। ਬਈ ਜਦ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਫੇਰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਇਕ ਬੁੱਢੀ ਮਾਂ ਦੁਹੱਬੜਾ ਮਾਰਦੀ ਆਵੇ। ਰੋਕ ਲਿਆ ਉਹਨੂੰ ਕੈਮਰੇ ਵਾਲੇ ਨੇ...ਅਖੇ, ਬੀਬੀ ਕਿਥੇ ਚੱਲੀ ਆਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲਾ ਮਰ ਗਿਆ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਮੈਕ ਪੀ ਕੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਵੇਚ-ਵੱਟ ਕੇ ਖਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਕੌਣ ਮੈਨੂੰ

ਰੋਕੋ ਨਾ।...ਕੈਮਰੇ ਆਲਾ ਬੋਲਿਆ, ਬੀਬੀ, ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਰਾਜ ਨੇ ਭੇਜਿਆ... ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਕੁਝ ਤਾਂ ਦੇਖਣ ਆਏ ਆਂ।...ਉਹ ਹੋਰ ਭੁੜਕ ਪਈ, ਜਾਓ ਚਲੇ ਜਾਓ...ਬੂਠ ਬੋਲਦੇ ਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਐ।”

“ਫੇਰ?”

“ਜਾਗਰਾ, ਉਹਨੇ ਕੈਮਰਾ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਘੁਮਾ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ, ਬੀਬੀ ਆਹ ਦੇਖ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ।...ਬਹਿ ਜਾਏ ਬੋੜਾ ਤੇਰਾ...ਇਹ ਕੁੱਟ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਆ, ਤੇ ਹੁਣੇ ਰੰਡੀ ਹੋਈ ਦੂਜੀ ਮੇਰੀ ਧੀ ਆ...ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੋਹੋਸ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਈ, ਤੇ ਉਧਰ...?”

“...ਤੇ ਉਧਰ ਕੀ?”

“ਨਾਲੇ ਧਰਮ ਰਾਜ ਬੋਹੋਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੈ ਗਿਆ ਰੌਲਾ, ਪਈ ਹਰਟ ‘ਟੈਕ।...ਜਦ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਮੇਰੀ ਅੱਖ।”

“ਫਿਰ ਰੋਦਾਂ ਕਿਉਂ ਸੀ?”

“ਪਤਾ ਨੂੰ ਧਰਮ ਰਾਜ ਜਿਉਂਦਾ ਕਿ ਨਹੀਂ?”

...ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਸ ਵਾਂਗ ਖਿਲਰ ਗਏ।

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦੇਖਣ-ਦੱਸਣ ਦਾ ਭੇਤ

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਜਮਨਾ ਦਾਸ ਸਾਧ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਬਾਬਾ ਆਖਦੇ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ, ਇਹ ਮਾਨਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੁੰਡਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਝਾਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਉਸ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਪੁਛਣ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਜੋਕੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਸੁਲਝਾ ਕੇ

ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਚੰਗੇਰਾ ਵੀ ਬਣਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਉਮਰ ਸੱਠ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਥੋਂ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਉਹਦੇ ਦੋ ਪੋਤੇ-ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-1165736868
bhullargs@gmail.com

ਹਮਸਕੂਲ ਸਨ। ਉਹਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ-ਮੁੱਛ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰਾ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ। ਛੋਟੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵਧੀ ਹੋਈ ਠੋਡੀ ਨਾਲ ਉਹ ਉਮਰੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡਾ ਦਿਸਦਾ। ਉਹ ਵੱਡਾ ਸਫੈਦ ਪੱਗਤ ਬੰਨ੍ਹਦਾ। ਸਫੈਦ ਖੱਦਰ ਦੇ ਲੰਮੇ ਕੁੜਤੇ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਖੱਦਰ ਦੀ ਹੀ ਉਚੀ ਜਿਹੀ ਧੋਤੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੁੰਦੀ। ਸਹਾਰੇ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਰਖਤ ਤੋਂ ਵੱਢੀ ਹੋਈ ਸੋਟੀ ਰਖਦਾ।

ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਖਾਸੀ ਨੇੜਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹਦਾ ਕਾਰਨ ਉਹਦਾ ਭਵਿੱਖ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਚਾਚੇ ਪੱਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਖਦੇ। ਇਸ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਘਰ ਫਿਰਨੀ ਉਤੇ ਸੀ। ਘਰ ਅੱਗੇ ਕੱਚੇ ਚੌਤਰੇ ਉਤੇ ਦੋ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਨਿੱਮ ਸਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਥੜ੍ਹਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੀਹਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਖੁੰਢ ਪਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋ ਬੈਂਚ ਵੀ ਉਥੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਬੇਸਤਕੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿਚ ਕੱਚੇ ਚੌਤਰੇ ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਜਾਂਦਾ ਰਾਹ ਕੋਈ ਇਕ ਦਰਜਨ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਮੰਡੀ ਫੂਲ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਸੀ। ਰਾਹੀਂ

ਨਿੱਮਾਂ ਹੇਠ ਦਮ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਪਾਣੀ-ਧਾਣੀ ਪੀਂਦੇ। ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਸਿਰਕੀਆਂ ਦੀ ਛਪਰੀ ਪਾ ਕੇ ਪਿਆਓ ਲਾ ਲੈਂਦੇ।

ਬਾਬਾ ਜਮਨਾ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਚੁਫੇਰੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਦਾ ਗਜ਼ਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇਧਰਲੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਮੁੜਦਾ ਹੋਇਆ ਨਿੱਮਾਂ ਹੇਠ ਦਮ ਲੈਂਦਾ ਤੇ ਜਲ ਛਕਦਾ। ਉਹ ਬੈਂਚ ਜਾਂ ਥੜ੍ਹੇ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੈਠਦਾ, ਥੜ੍ਹੇ ਨਾਲ ਪਏ ਖੁੰਢ ਉਤੇ ਬੈਠਦਾ। ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਆਟੇ ਦੀ ਡੱਗੀ ਥੜ੍ਹੇ ਉਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਡੱਗੀ ਲਾਹੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਸਕਦਾ। ਇਉਂ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਵੀ ਕਰਦਾ, “ਭਾਈ, ਥੜ੍ਹੇ ਕੋਲ ਇਹ ਖੁੰਢ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਖਾਤਰ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।”

ਇਹ ਤਾਂ ਹੋਈ ਭੂਮਿਕਾ, ਜਿਹੜੀ ਅਸਲ ਗੱਲ ਮੈਂ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾਂ, ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇ ਕੇ ਵਿਹਲਾ ਨਤੀਜਾ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਥੜ੍ਹੇ ਉਤੇ ਇਕੱਲਾ ਬੈਠਾ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਆਸਨ ਉਤੇ ਟਿਕ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਲਿਆ, ਭਾਈ ਬੱਚਿਆ, ਜਲ ਛਕਾ।” ਗਤਵੀ ਵਿਚ ਬਚੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਉਹਨੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ, ਪੱਗ ਦੇ ਲਟਕਦੇ ਲੰਮੇ ਲਤ ਨਾਲ ਚਿਹਰਾ ਪੂੰਝਿਆ ਤੇ ਸੌਖਾ ਹੋ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਅੱਜ ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਕੋਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਉਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜੋ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਰਕ ਗਿਆ, “ਬਾਬਾ ਜੀ, ਕਈ ਵਾਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੁਹਾਥੋਂ ਪੁੱਛਣੀ ਚਾਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਝਿਜਕ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ, ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਝਿਜਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ-ਧੰਦੇ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀ ਸਹੁੰ ਦਾ ਯਕੀਨ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਵਚਨ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੱਸ ਪੁੱਛਾਂ ਬਾਰੇ, ਭਵਿੱਖ ਦੱਸਣ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਸੱਚ ਜਾਣਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹੋ?”

ਬਾਬਾ ਦੇ ਪਲ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਫੇਰ ਬੋਲਿਆ, “ਭਾਈ ਬੱਚਿਆ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।”

ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ, “ਨਹੀਂ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਇਉਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਮਨ

ਉਤੇ ਬੋਝ ਨਾ ਪਾਓ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਦੱਸੋ।”

“ਨਹੀਂ ਭਾਈ, ਤੂੰ ਨਿਹਚੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਆਬਦੇ ਤੱਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਹੁੰ ਖਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੈ,” ਬਾਬਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, “ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਤੇਰੀ ਸਹੁੰ ਉਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਉਤੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।” ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਹੁੰ ਨਿਭਾਈ ਵੀ ਪੂਰੀ। ਅੱਜ ਇਹ ਕਿੱਸਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗਾਂ ਜਦੋਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਸਮਾਨ ਮਾਤਲੋਕ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦਸਦਿਆਂ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ, ਸੁਰਗ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਬਾਬਾ ਵੀ ਇਹਨੂੰ ਸਹੁੰ ਤੋੜੀ ਮੰਨੇਗਾ!

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, “ਬੱਚਿਆ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਆਪਬੀਤੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ, ਬੱਸ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਾਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।...ਮੇਰੇ ਦੋ ਭਰਾ ਟੱਲੇਵਾਲ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਸਾਧਾਂ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਾਬਾ ਕਦੋਂ ਆਉਂ? ਦੋ-ਚਹੁੰ ਮਹੀਨੀਂ ਮੈਂ ਉਥੇ ਗੇੜਾ ਮਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਤੀਵੀਂ ਆਈ। ਬਹੁਤ ਰੋਈ, ਬਾਬਾ, ਮੇਰੀ ਇਕੋ ਨੂੰਹ ਹੈ, ਓਸੇ ਨੂੰ ਓਪਰੀ ਛਾਇਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੈਦ-ਹਕੀਮ ਤੋਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਬੈਠੀ ਬੈਠੀ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੀ ਐ। ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਮਲ ਕੇ ਮਸਾਂ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਲਿਆਈਂਦੀ ਐ।...ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਦਿਨ ਦਾ ਇਹ ਵੇਲਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਰ ਹੀ ਰੇਖ ਵਿਚ ਮੇਖ ਵਜਦੀ ਐ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਉਹੋ ਵੇਲਾ ਠੀਕ ਰਹੂ, ਬਾਬਾ, ਮੇਰਾ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਪਾ ਬਹਿੰਦਾ ਐ। ਭਲਕੇ ਉਹ ਤੇ ਵੱਡਾ ਮੁੰਡਾ ਜਦੋਂ ਖੇਤ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਏ, ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਲੈ ਜਾਉਂ।”

ਬਾਬੇ ਨੇ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਤੋਰੀ, “ਮੈਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਤੀਵੀਂ ਸੀ, ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁੰਡਾ-ਕੁੜੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆ, ਬਹੁਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਐ ਜੋ ਘਰੋਂ ਭੇਜਣੇ ਪੈਣੇ ਐ। ਮੈਂ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਕੁਛ ਜਲ ਨਹਿਰ ਦਾ ਪਾ। ਫੇਰ ਛੀ ਖੂਹ-ਨਲਕਿਆਂ ਦਾ ਜਲ ਪਾ ਤੇ ਇਹ ਸੱਤ-ਜਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਆ। ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸੱਤ ਬਿਰਛਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਹਣੀਆਂ ਤੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸੱਤ ਗਊਆਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਖਾਸੇ ਚਿਰ ਵਾਸਤੇ ਆਹਰ ਲੱਗ ਗਏ। ਹੁਣ ਰਹਿ ਗਏ ਛਾਇਆ ਵਾਲੀ ਬਹੁ ਤੇ ਮੈਂ।”

ਬਾਬੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਵਿਰਕ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਰਗਾ ਰਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਥਾ ਅੱਗੇ ਤੁਰੀ, “ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਦੇਖ ਭਾਈ, ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਪਿਓ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸ, ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੁੱਖ ਐ? ਜੇ ਭੋਰਾ ਵੀ ਓਹਲਾ ਰੱਖੇਂਗੀ, ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਕੁੜੀ ਕਹਿੰਦੀ, ਬਾਬਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਪੇਕੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਡੇ ਕੋਈ ਨਾ ਆਵੇ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਂ ਤੇ ਭੈਣ-ਭਾਈ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਐ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵਰੋਲਾ ਉਠ ਕੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਸੁਰਤੀ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਉਂ ਨਾਤਾ ਕਿਉਂ ਤੋੜ ਲਿਆ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਵਿਆਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੁੰਨ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪਿਓ ਵੈਰੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਟੱਬਰ ਤੋਂ ਚੋਰੀਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਲਏ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਭਾਨੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜੇ ਕੁੜੀ ਭੇਜੀ, ਉਹ ਫੇਰ ਪੈਸੇ ਮੰਗੂ। ਬੱਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਆਹੀ ਆਈ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡਰ ਸੱਚਾ ਹੋਇਆ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ, ਹੁਣ ਇਹ ਐਵੇਂ ਡਰਦੇ ਐ। ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਈਆਂ। ਨਾਲੇ ਹੁਣ ਇਹ ਮੇਰਾ ਆਬਦਾ ਘਰ ਐ, ਜੇ ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਨਾ ਵੀ ਭੇਜੂ, ਮੈਂ ਆਪੇ ਆ ਜਾਉਂ।”

ਬਾਬਾ ਮੁਸਕਰਾਇਆ, “ਬੱਚਿਆ, ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੱਤ ਗਊਆਂ ਦਾ ਗੋਹਾ ਸੱਤ-ਜਲੇ ਵਿਚ ਘੋਲਿਆ ਤੇ ਕੁਛ ਥਾਂ ਉਤੇ ਪੋਚਾ ਫੇਰਿਆ। ਬਾਕੀ ਨਾਲ ਸੱਤ ਡਾਹਣੀਆਂ ਡੋਬ ਡੋਬ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਛਿੱਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੋਚੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਧੂਫ ਧੂਧਾ ਕੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਨੂੰ ਬਹਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਗਊ-ਗੋਬਰੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਕੰਨਿਆ ਬਣ ਕੇ ਰਹੋ। ਇਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਇਹਨੂੰ ਬਹੁ-ਬਹੁ ਕਹਿੰਦਾ ਰਹੂ, ਇਹਨੂੰ ਨੌਂ ਦਿਨ ਪੇਕੀ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਸੱਸ ਨੇ ਸਿਰ ਮਾਰਿਆ, ਨਾ ਬਾਬਾ ਨਾ, ਹੋਰ ਜੋ ਮਰਜੀ ਕਰਵਾ ਲੈ, ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਪੇਕੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਣਾ। ਇਹਦੇ ਪਿਓ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਸੇ ਗਿਣ ਕੇ ਧਰਾ ਲਏ ਸੀ, ਹੁਣ ਫੇਰ ਮੰਗਣੇ ਐ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੀ। ਇਹਦੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਮੰਨਦੀ ਐ। ਜੇ ਇਹਦਾ ਪਿਓ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ ਕਰੂ, ਮੈਂ ਪੰਚਾਇਤ ਜੋੜ ਕੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲਿਆ ਤੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰੂੰ। ਲਓ ਜੀ, ਮੈਂ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ

ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ

ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਤੋਂ ਸੱਸ ਆਈ। ਬਾਗੋਬਾਗ। ਕਹਿੰਦੀ, ਬਾਬਾ, ਤੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਵਸਦਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ। ਬਹੁ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਹਥੋਲੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਓਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਦੌਰਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਨਾਲੇ ਇਹਦੇ ਪੇਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਚੰਗਾ ਐ, ਇਕ ਇਹਦਾ ਪਿਓ ਮਾਤਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਹਦੀ ਹੁਣ ਘਰ ਵਿਚ ਸੁਣਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਕੋਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ, ਬਾਬਾ, ਨਾਲੇ ਸੁੱਖ ਨਾਲ ਬਹੁ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਿੱਕਾ-ਨਿਆਣਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਐ।”

ਬਾਬੇ ਜਮਨੇ ਨੇ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਸੋਟੀ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, “ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਰੋਟੀ ਵਰਜ ਗਈ। ਘਰ ਗਏ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਨੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਮੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਏ ਤੇ ਖੀਰ-ਕੜਾਹ ਨਾਲ ਭੋਜਨ ਛਕਾਇਆ।” ਭਾਰੀ ਡੱਗੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ, “ਨਾਲੇ ਬੱਚਿਆ, ਪੰਜ-ਕਾਪੜੀ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕੋਤਰ ਸੌ ਰੁਪਈਆ ਦਿੱਤਾ।”

ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲਦੀ

ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲਦੀ, ਪਈ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ,
ਸੁਣ ਮਾਲਕਾ! ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਡੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਸਾਰੇ ਚੋਰ ਤੇ ਰਾਖੇ ਨੇ ਇਕ ਹੋ ਗਏ,
ਡਰਦੀ ਜਨਤਾ, ਮਚਾਉਂਦੀ ਸ਼ੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਲੁੱਟ ਖਾਧਾ, ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ,
ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ, ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਵਿਚ ਹੱਡਾਂ ਦੇ, ਹੁਣ ਸਮੈਕ ਪੈ ਗਈ,
ਨਾਨਕ-ਨਾਮ, ਦੇ ਵਾਲੀ ਏ ਲੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਨਕਲੀ ਬਾਬੇ, ਜੋ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ,
ਚੋਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਕਿਸੇ 'ਚ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ, ਸਾਡੀ ਏ ਪੱਤ ਰੋਲੀ,
ਕੌਮ ਸੋਰਾਂ ਦੀ, ਐਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਕਿਥੋਂ ਲੰਭੀਏ, ਨਲੂਏ ਸਰਦਾਰ ਵਰਗੇ,
ਮੁੜ ਕੇ ਜੰਮਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

ਰੱਬ! ਭੇਜੋ ਜੇ ਮਰਦ ਅਗੰਮਤਾ ਕੋਈ,
'ਰਾਨੀ' ਲੱਭਣੇ, ਸਾਰੇ ਇਹ ਚੋਰ ਹੈ ਨਹੀਂ।

-ਰਾਠੋਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਸੁਰਾਪੁਰੀ
ਫੋਨ: 916-508-8218

ਪਿੰਡ ਸੈਂਕੜੇ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜੋਗਾ ਰਹਿ ਗਿਆ

ਪਿੰਡ 'ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ' ਦੀ ਕਮਾਈ 'ਚ ਜਿਉਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਜਲੰਧਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਦੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਪਿੰਡ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਐਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਡ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੁਨੀਆਂ ਉਥੋਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਥੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ

ਗੱਜਣਵਾਲਾ ਸੁਖਮਿੰਦਰ

ਫੋਨ: 91-99151-06449

ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੀ ਲੱਖਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਮਾਈ ਮੁਕਦੀ ਹੈ: ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਉਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ।

ਅਤਿ ਦੇ ਤਪਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ, ਤਿੱਖਤ ਦੁਪਹਿਰੇ ਕਿਸਾਨ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਕਰਾਹੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਪੈਲੀਆਂ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਅੱਕਲਕਾਣ ਹੋਏ ਦੇ ਅੱਖ ਕੰਨ ਮੂੰਹ ਪਏ ਹੁੰਦੇ; ਸਿਰ 'ਚ ਧੂੜ ਪੁਆ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਮਰਦਾ ਖਪਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਲੱਖ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੀ ਲੱਖ ਜਾਂ ਲੱਖਾਂ ਤੋਂ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਦੋ ਪੰਜ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਜਿਹੀ,

ਨਿਗੁਣੀ ਜਿਹੀ ਰਕਮ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਬੇਵੱਸ ਹੈ ਲਾਚਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਵੱਸ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਪੁਸ਼ਤੋ ਪੁਸ਼ਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਛੱਤ ਹੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਉਸੇ ਵਿਚ ਜੂਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਸਿਰ ਢਕਾ ਹੋਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਨਾ ਚੱਜ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਹੈ ਨਾ ਸਹੀ ਪਾਣੀ। ਸੁਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ; ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਯੁੱਗ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਐਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਤੋਂ ਡਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਐਨਾ ਡਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਗਾਉਂਦਾ। ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ ਪਿੰਡ ਨੇ ਏ.ਸੀ. ਕੰਧਾਂ 'ਚ ਸਜਾ ਲਏ ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਬਿਜਲੀ ਉਸ 'ਤੇ ਐਨੀ ਭਾਰੀ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਰਕਮ ਡਰਾਉਣੇ ਬਿੱਲਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿਮ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਏ.ਸੀ. ਦੀ ਸੁੱਚ ਨੱਪਣ ਲਈ ਹੌਸਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਸਵਿੱਚ ਵੱਲ ਹੱਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜਮਾਨਾ ਕਿਤੇ ਦਾ ਕਿਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ, ਸਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਬਿਜਲੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੇ ਨਵੀਂ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੁਹਾਰ ਬਦਲਣੀ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਬਦਲੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ; ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਜ-ਸੰਵਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਵੇਲਿਆਂ 'ਚ ਜਦ ਪਿੰਡ

ਦੁਨੀਆਂ ਕੋਲ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਉਦੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਵਕਤ ਟਪਾਉਂਦੇ ਸੀ: ਪਿੰਡ ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰਾਂ ਬੋਹਤਾਂ ਬੱਲੇ, ਰਵਾਇਤੀ ਬਿਰਖਾਂ ਹੇਠ ਦੁਪਹਿਰੇ ਢਾਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਜਮੀਨਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਸੁੰਗਤ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਛੋਟਾ ਕਿਸਾਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੇ, ਇਕ ਵਾਹੀ ਹੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ,

ਭਾਉਲੀ ਠੇਕੇ 'ਤੇ ਜਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਰੋਟੀ ਜੋਗਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਨਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੈ ਨਾ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ। ਜੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਜੁੜਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸੂਗਰਾਂ, ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ ਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਚਾਰ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਉਸ ਦਾ ਪਿੰਡ ਨਾਲੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵੱਲ

ਵਾਹੀਯੋਗ ਜਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਉਸਰ ਰਹੀਆਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਮਾਰਤਾਂ

ਦਰਦ ਦਿਲਾਂ ਦੇ

ਤੁਰ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਸੂਈ ਅਖਾਉਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੇ ਐਸਾ ਉਲਝਾ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ- 'ਐਂ ਨਾ...ਐਂ ਕਰੋ' ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਚੇਤਨ ਦਿਮਾਗ ਉਪਜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਐਂ ਲਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੇ ਜੁਰਅਤ, ਜਜ਼ਬੇ ਵਾਲੇ, ਅੱਗੇ ਵਰਜਣ ਵਾਲੇ ਸੂਝਵਾਨ ਪੁਰਖ ਰਹੇ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ।

ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਬਿਆ-ਕੁਚਲਿਆ, ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੰਨਿਆ ਰੁੱਖੀ-ਮਿੱਸੀ ਖਾਂਦਾ ਸਮਾਜ ਬਹੁਤ ਰਾਸ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਭੋਲਾ ਪਿੰਡ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਬੈਠਦਾ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕੱਠਾ ਵੱਠਾ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਭੀੜ ਕੱਠੀ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਚੇਤ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਘਾਟੇ-ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਸਥਿਰ ਹੈ। ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੁਨੀਆਂ ਇਸ ਗੰਭੀਰਤਾ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਹੈ, ਅਣਭੋਲ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜਦ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੱਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਣੇ ਹੋਰ ਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਣ ਵਾਲੀ ਦੁਨੀਆਂ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਬਦਲੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਇਨਸਾਫ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਤਰ ਰਿਹਾ; ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ?

ਮਰਹੂਮ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (20 ਅਗਸਤ 1949-28 ਜੁਲਾਈ 2007) ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਤੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ' ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਫੈਲ ਕੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਦਲਬੀਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਉਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਪੋਟੇ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹਦਾ ਹਾਲ-ਚਾਲ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਤਕੀਂ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਾ 'ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਲੀ' ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸੁਪਨੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜੋੜੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦੀ ਗਲੀ

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੱਟਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਘੱਟ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਖਬਰੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਘੱਟ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਖੇਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਲਾਹੇਵੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਚੀਨ ਆਦਿ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੱਲ ਰੁਖ ਕਰ ਲਿਆ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਦੁਬਈ, ਮਸਕਟ, ਅਬੂ ਧਾਬੀ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਿਸ 'ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ' ਸੱਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ ਜਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਵਧੀਏ, ਤਾਂ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਘਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਵਲੈਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜੀ ਉਸ ਗਲੀ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਵਲੈਤ ਵਿਚ ਹਨ ਜਿਸ ਵੱਲ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਦੀ ਉਂਗਲ ਫੜ ਕੇ ਮੁੜ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋ ਬੰਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੁਬਈ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਖੱਬੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨਲ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਜੰਦਰਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ। ਖਬਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਸ ਮਕਾਨ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ!

ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਦਾ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਮੇਰਾ ਹਾਣੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਹਾਲੇ ਉਹਨੇ ਤੇ ਅਸਾਂ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੀ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਾਲੀ ਹੀ ਇਕੋ 'ਰੱਤੇ' ਦੀ ਔਲਾਦ ਹਨ, ਪਰ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਸਕੇ ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਸਨ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਰਪੰਚੀ ਮੇਜਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਅਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਉਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਣ ਕਾਰਨ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚਾਰ ਪੁੱਤਰ ਸਨ- ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਜਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਚਾਚਾ ਮੇਜਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਵੇਂ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਆਕੜ 'ਲੰਬੜਦਾਰੀ' ਵਾਲੀ ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੋਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਹੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਫਾਇਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਬਹੁਤੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੰਭੀਰ ਪੰਗਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਿਆ। ਵੈਸੇ ਮੁੰਡਪੁਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਫਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਦੋਨਾਲੀ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਦਾ ਮਾਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਇਹ ਰੋਹਬ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਕੋਈ

'ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼' ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਸ ਰੁਤਬੇ ਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਘਟ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਫੋਕਾ ਰੋਹਬ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ।

ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜਿੰਦਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਦਾ ਫਾਰਮ ਹੈ ਜਿਥੇ

ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਚਾਚਾ, ਤਾਇਆ, ਦਾਦਾ ਆਦਿ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਸਭ ਦਾ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ 'ਭਾਅ' ਜੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਹਾਣੀ ਜਾਂ ਵੱਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ 'ਭਾਅ' ਕਹਿ ਕੇ ਹੀ ਸਾਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ 'ਭਾਅ ਜੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਸਨ- ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਕੋ ਹੀ (ਖਬਰੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ) ਕਿਤੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੋਹ

ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਲੰਬੜਦਾਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਜਿੰਦਰ ਦੇ ਮਕਾਨ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਫੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਦਾ ਫਾਰਮ ਹੈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਖੇਤੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਦਾ 'ਲੰਬੜਦਾਰ' ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਲੰਬੜਦਾਰ ਹੈ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅੰਬਰੀ ਨਜ਼ਾਰਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਤੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਰਾਈਂ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਫਾਰਮ ਹੈ।

ਉਹ ਖੇਤੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾਂ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਵੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਭੂਆ ਦੇ ਪੁੱਤ ਭਰਾ ਕੈਪਟਨ ਮਨੀ ਸਹੋਤਾ ਨੇ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਦਾ 'ਲੰਬੜਦਾਰ' ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਲੰਬੜਦਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਘਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮੇਜਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਕਾਨ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਵੇਲੀਨੁਮਾ ਮਕਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੇ ਮਕਾਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਣਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਇਕੋ-ਇਕ ਮਕਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਰਲੇ ਪਾਸੇ ਗੈਰਾਜ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਾਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਖਾਤਰ ਇਹ ਗੈਰਾਜ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਮਕਾਨ ਜਾਂ ਗੈਰਾਜ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਤੇ ਸਰਪੰਚ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਕਾਨ ਤੇ ਬਗੀਚੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮਕਾਨ ਅਤੇ ਬਾਗ ਨਾਲੇ-ਨਾਲ ਸਨ। ਉਹ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਲੰਬੜਦਾਰ ਦਾ ਪੋਤਰਾ ਅਤੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਸਕਾ ਭਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜਦੋਂ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਬੜਦਾਰੀ ਛੱਡੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵੈਲੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ 'ਭਾਜੀ' ਯਾਨਿ ਭਰਾ ਕਹਿ ਕੇ

ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੁਲਾਇਆ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਲਗਭਗ ਵਿਧਵਾ ਵਰਗਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਇਸੇ ਮਕਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣੀ

ਤੇਰੀਆਂ ਗਲੀਆਂ-15

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ ਬਾਰੇ ਇੰਨੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਾ ਕੇ ਵੀ ਲਿਖ ਨਾ ਸਕਾਂ, ਪਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਨਾ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਰਾਪ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਮੈਂ ਰੱਜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ; ਸਾਰੀ-ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਜਗਦੀਆਂ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹਾਂ।

-ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਬਗੀਚੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਬਣੇ ਦੋਹ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਰੋਟੀ ਵੀ ਖੁਦ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਮੀਟ ਰਿੰਨੂਣ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਉਠਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤੀਵੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮੁਆਸ਼ਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਆਮ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਐਸੀ ਤੀਵੀਂ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ

ਤੇ ਚੀਕਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਪਾ ਕੇ, ਮਾਵਾ ਲਾ ਕੇ ਪੋਚਵੀਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਤੇ ਸਾਈਕਲ ਚੁੱਕ ਬਾਣੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਉਠਣ-ਬੈਠਣ ਸੀ। ਕਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਉਸ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਥਾਣੇ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਰਾਮਾ ਮੰਡੀ ਫਾਟਕ ਲਾਗਲੀਆਂ ਕੁਝ ਦੁਕਾਨਾਂ ਸਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਬੈਠਦਾ। ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਕੇ ਉਹ ਅਫ਼ੀਮ ਤੇ ਡੋਡੇ ਵੇਚਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿ ਸਕਿਆ।

ਉਸ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਬੇਰਾਂ, ਨਾਖਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਲ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛਿਆਂ ਹੀ ਛਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਭਾਅ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਹ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟੋਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਸਰਪੰਚ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਤਾਂ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਖੁਰਾਫ਼ਾਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ 'ਸ਼ਰਾਰਤ' ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਰਾਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮੁਰਗਾ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਜਿਸ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਭਾਅ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਹਟੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਜਥੇ ਸਾਂ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੁਰਗਾ ਚੋਰੀ ਕਰ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੱਢ ਕੇ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਤੇ ਰੱਖ ਪਤੀਲੇ ਵਿਚ ਰਿੰਨੂਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਦੋ ਹਾੜੇ ਲਾ ਕੇ ਖਾਧਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਬਗੀਚੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਲੰਬੜਦਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਗਲੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਇਹ ਗਲੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬਗੀਚੀ ਹੁਣ ਸੁੰਨਸਾਨ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਮੇਜਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੇ ਮਕਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਵਸੋਬਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਥੇ ਵੀ ਉਹ ਰੋਣਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਜਿਹੜੀ ਮੇਜਰ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਲਾਲੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਲਾਲੀ ਤਾਂ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ 1997 ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਗਿਆ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਗਜ਼ਲ

84 ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚਿਤਵਦਿਆਂ

ਬੇਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰਾ ਕੇ,
ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਦੰਗੇ ਬਈ।
ਐਪਰ ਇਕ ਦੇ ਕਾਤਲ ਯਾਰੋ!
ਪਲ ਵਿਚ ਫਾਹੇ ਟੰਗੇ ਬਈ।
ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹੋ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਉਤੇ,
ਫੌਜ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ,
ਪਾਪੀ ਦੇ ਇਕ ਸੌ ਤਰਵੰਜਾ ਤੋਂ

ਦਿਨ ਵੱਧ ਨਾ ਲੰਘੇ ਬਈ।
ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨ ਸਜ਼ਾ
ਹਰ ਹਾਲ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਐਪਰ
ਦੱਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਬਲਵਈਆਂ' 'ਚੋਂ,
ਕਿਹੜੇ ਫਾਂਸੀ ਟੰਗੇ ਬਈ।
ਜ਼ਾਲਿਮ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਹਿਰ ਕਮਾਇਆ,
ਉਹ ਤਾਂ 'ਦੇਵੀ' ਹੋ ਨਿਬੜੀ,
ਦਾੜ੍ਹੀ, ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ,
ਸਮਝੋ ਕੀਟ-ਪਤੰਗੇ ਬਈ।
ਤੋਬਾ! ਟਾਇਰ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ,
ਜਿਉਂਦੇ ਸਿੱਖ ਮਚਾ ਦਿੱਤੇ,
ਕਿੱਜ ਅਬਲਾਵਾਂ ਦੀ ਪਤ ਰੋਲੀ,
ਕਾਨੀ ਕਹਿਣੋਂ ਸੰਗੇ ਬਈ।

ਖੋਜ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ,
ਹੁਣ ਤਕ ਦੱਸੋ ਕੀਤੇ ਕੀ?
ਲੋਹੜੇ, ਯਾਰੋ! ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ,
ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤੇ ਬਈ।

ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਸੀ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ,
ਜਾਬਰ ਚੁੱਕ ਲਿਜਾਂਦੇ ਸੀ,
ਮੌਤ ਲਿਆਉਂਦੇ 'ਬਾਰਾਂ ਵੱਜਣ' ਵੇਲੇ
ਸਿੰਘ-ਨਿਹੰਗੇ ਬਈ।
ਗੱਦੀ ਉਤੇ ਧਰਮੀ ਰਾਜਾ,
ਮੁੱਘੜ ਮਾਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ,
ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜ ਚਲਾਉਂਦੇ,
ਕਾਤਿਲ, ਚੋਰ, ਲਫੰਗੇ ਬਈ।
ਨੀਤ ਪੜ੍ਹੋ, ਕਿੱਦਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ?
ਸ਼ਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ 'ਸੁਫੀ',
ਰੱਖ ਸ਼ਰੀਕਾ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ,
ਕੀ ਲੈਣੇ ਸੀ ਵੰਗੇ ਬਈ?

-ਅਮਰ ਸੂਫੀ

ਫੋਨ: 91-98555-43660

ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ

ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ

ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਮਸਾਂ 6 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਮਾਸਟਰ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦ ਤਕੜੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸਨ, ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦੇ ਪੇਚ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਏ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਆਪਣੇ ਲੰਗੋਟ ਨਾਲ ਟੁੰਗ ਲਈ। ਉਹਦਾ ਸੋਹਣਾ ਸੁਨੱਖਾ ਸਰੂ ਵਰਗਾ ਕੱਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦੇ ਪਿੱਤ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਜਨਮ 9 ਨਵੰਬਰ 1975 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਵਿਆਮਸ਼ਾਲਾ ਸਮਿਤੀ

ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ
ਲਿਵਿੰਗਸਟਨ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ)
ਫੋਨ: 209-596-6294

ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ-ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਪੂਨਮ ਕਾਲੀਰਮਨ ਨਾਲ 2004 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਬੇਟੇ ਦਾ ਨਾਂ ਅੰਸ਼ੁਮਨ ਕਾਲੀਰਮਨ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਦਾ ਚਿਰਾਕਸ਼ੀ ਕਾਲੀਰਮਨ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਬਣਨ।

ਮਾਸਟਰ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਨੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ 'ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਵਿਆਮਸ਼ਾਲਾ' 1975 ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਇਹ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 2010 ਵਿਚ ਹੋਏ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਨੇ 1970 ਵਿਚ ਬੈਂਕਾਕ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਏਸ਼ੀਅਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਹ 2 ਵਾਰ ਰੁਸਤਮ-ਏ-ਹਿੰਦ ਅਤੇ 3 ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਬਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਜਨ ਅਤੇ ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਖਾਏ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਆਵਾਨ, ਕਿਰਪਾ ਸ਼ੰਕਰ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕੰਦਰ ਤੋਮਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਰਜਨ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲੇ। ਵਿਆਮਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਥੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਬਣੇ; ਮਸਲਨ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ, ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ, ਰਕੇਸ਼ ਪਟੇਲ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਤੇ ਸੋਨਿਕਾ ਕਾਲੀਰਮਨ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਨੇ 1992 ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ, ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜੂਨੀਅਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 2008 ਤੱਕ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤਦਾ ਗਿਆ। ਉਹ 2 ਵਾਰ ਜੂਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਅਤੇ 3 ਵਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਉਹਨੇ ਰਾਜੀਵ ਤੋਮਰ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਲਗਾਤਾਰ 16 ਸਾਲ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੀਮ ਦੀ 15 ਵਾਰ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ:

ਜਗਦੀਸ਼ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕੱਪ-2003 ਰੋਹਾ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿਚੋਂ ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਕੱਪ-2004 ਯੂਲੇ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ 2001, 2003 ਅਤੇ 2004 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਪੁਲਿਸ ਗੇਮਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪਹਿਲਾ, ਦੂਜਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ 2001 ਤੋਂ 2003

ਦੌਰਾਨ 5 ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। 2001 ਵਿਚ ਮੰਨਣਹਾਣਾ (ਪੰਜਾਬ) ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਥੇ ਉਹਨੇ ਪਰਸਿਦਰ ਡੂਮਛੇੜੀ ਨੂੰ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਇਸੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਸੋਨਿਕਾ

ਪਹਿਲਵਾਨ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ

ਕਾਲੀਰਮਨ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। 2002 ਵਿਚ ਮੰਨਣਹਾਣਾ ਵਿਖੇ ਉਹ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਬਣਿਆ। ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਬਲਜੀਤ ਸੈਨ ਨਾਲ ਸੀ। 2002 ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾਇਆ। 2001 ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਡ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਹਿੰਦ ਕੇਸਰੀ (ਝੱਜਰ, ਹਰਿਆਣਾ) ਬਣਿਆ। 2002 ਵਿਚ ਗੁੜਗਾਓਂ (ਹਰਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਕਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। 2003 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਆਲ

ਇੰਡੀਆ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। 2002 ਵਿਚ ਹੀ ਭਾਰਤ ਭੀਮ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਮਿਲਿਆ। 2004 ਮਹਾਪੋਰ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੋ ਵਾਰ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵੀ ਹਨ।

ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 3 ਮੈਡਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। 2001 ਵਿਚ ਉਜਬੇਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਕੱਪ ਵਿਚ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। 2004 ਵਿਚ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਖੇ 9ਵੇਂ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਮਗਾ ਅਤੇ 2007 ਵਿਚ ਮਿਸਰ ਦੇ 7ਵੇਂ ਗਰਾਂ-ਪ੍ਰੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਾਂਸੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਹਨੇ 5 ਵਾਰ ਗਰਾਂ-ਪ੍ਰੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਤੇ 2 ਵਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਏਸ਼ੀਅਨ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ, ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨੇ 3 ਵਾਰ ਸੀਨੀਅਰ ਵਰਲਡ ਚੈਂਪੀਅਨਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। 2003 ਵਿਚ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਵਰਲਡ ਕੁਸ਼ਤੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਯੂ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 2006 ਵਿਚ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਨੂੰ ਯਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2000 ਵਿਚ ਉਹ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਸਪੋਰਟਸ ਕੋਟੇ ਉੱਤੇ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਲੱਗਾ। 2005 ਵਿਚ ਸੀਨੀਅਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਯੂ.ਪੀ. ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਚੀਫ਼ ਕੋਚ ਹੈ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਮਾਸਟਰ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਕੁਸ਼ਤੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ 2010 ਤੋਂ

ਭਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਸੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਥੱਲੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕੁਸ਼ਤੀ ਸੰਘ ਨੇ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਸਪੋਰਟਸ ਵੈਲਫੇਅਰ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਚੈਨਲ ਦੂਰਦਸ਼ਰਨ (ਡੀ.ਡੀ. ਸਪੋਰਟਸ) ਵਿਚ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਕੁਸ਼ਤੀ ਮਾਹਿਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਮਿਲਣਸਾਰ ਹੈ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਅਮਰੀਕਾ ਗੇਤਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਵਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਡੰਡ-ਬੈਠਕਾਂ ਕੱਢਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕੁਸ਼ਤੀਆਂ ਮਿੱਟੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਬਹੁਤੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਮੈਟ ਉੱਤੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਫ਼ੀ ਛਿੱਜਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਮਿੱਟੀ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਡੰਡ-ਬੈਠਕਾਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਵੇਟ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਨੇ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ।

ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਦੇਵਵਤ ਚੌਧਰੀ ਨੇ 26 ਅਤੇ 27 ਦਸੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ ਗੋਲਡ ਕੱਪ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਵਿਚ ਇਹ ਤੀਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਸਟਰ ਚਾਂਦਗੀ ਰਾਮ, ਫਿਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਤੇ ਸੋਨਿਕਾ ਕਾਲੀਰਮਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੇਵਵਤ ਚੌਧਰੀ। ਜਗਦੀਸ਼ ਕਾਲੀਰਮਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਸ਼ਤੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵਧੀਆ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਲੈ ਕੇ ਏਸ਼ੀਆ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਅਤੇ ਉਲੰਪਿਕ ਵਿਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਸਕਣ।

ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ‘ਮੇਰਾ ਯਾਰ ਹਲਵਾਰਵੀ’ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦਾ ਸਾਥ ਮਾਣਿਆ ਹੈ। ਵਰਿਆਮ ਜਿਥੇ ਮੇਰਾ ਲੰਗੋਟੀਆ ਯਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰਾਂ ਵਰਗਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਮਾਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਤੇ ਵਰਿਆਮ ਦਾ ਮੇਲ 1962 ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੇ ਮੈਂ, ਗੌਰਮਿੰਟ ਬੇਸਿਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਹਾਲੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਖੇ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਤਲਾ ਜਿਹਾ ਤੇ ਅਲੱਖਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਦੇ ਲਿਖੇ ‘ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ?’ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਜਦੋਂ ਕੰਵਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ‘ਛੱਜਾ ਡਿਗਿਆ ਕਿਸਮਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ’ ਤੇ, ਫੱਟਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੌਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ’ ਤਰੰਨੁਮ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ, ਤਾਂ ਕਈ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੰਡੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਥਰੂ ਭਰ ਲੈਂਦੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਢਾਡੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਸੌਕੀਨ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਹਾਣੀਆਂ ‘ਅਕਾਲੀ ਪੱਤਰਕਾਰ’ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕਟਿੰਗਜ਼ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਟਰੰਕ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ- ‘ਗੰਡ ਦੇ ਦਵਾਲੇ’, ‘ਵਿਸਾਹਘਾਤ’ ਤੇ ‘ਭੈਣ ਭਰਾ’। ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਵਿਸਾਖੀ, ਦੀਵਾਲੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੰਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣਨ ਜਾਣਾ। ਅਸੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਜਾਣਾ ਤੇ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ

ਇਕ-ਦੂਜੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣਾ। ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ) ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਮਨੋਹਰ ਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਵਕਤ ਕਲੀਨ-ਸ਼ੇਵ ਸਨ। ਜਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਕੁਝ ਮੱਠੀ ਪੈ ਗਈ, ਤਾਂ ਹਲਵਾਰਵੀ ਲੁਧਿਆਣੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਬਾਣਦੇਹ ਦੀ ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੀ, ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਭਰਾਵਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਜੀਪ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪੈਟਰੋਲ ਫੁਕਿਆ, ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।”

ਹਲਵਾਰਵੀ ਜਿਥੇ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਨਾਲ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਹ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਲਵਾਰਵੀ ਜਦੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਵਰਗੇ ਤਰਲ ਜਜ਼ਬੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਮਰ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ,

ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ‘ਕੱਲੇ ਰੁੱਖ’ ਤੇ
ਇਕ ਪੰਛੀ ਕੁਰਲਾਵੇ,
ਆਪੇ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਆਖੇ
ਆਪੇ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰਾ।
ਤੇਰੀ ਤੋਹ ਦੀ ਸੀਮਾ ਤਾਂ ਸੀ
ਇਕ ਦੋ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾਣੀ,
ਬੱਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਪਿਘਲ ਗਿਆ ਸਾਂ
ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ।

ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਵਿਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਰੋਹ, ਵਿਦਰੋਹ ਤੇ ਮੋਹ’ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਆਖਿਆ ਸੀ।

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿਰਮੌਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਵਧੀਆ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹ ਅਣਖੀ, ਸੱਚਾ-ਸੁੱਚਾ ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਖੱਬੀਖਾਨ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਪਾਤਰ ਹਨ, ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਵੇਖੋ-ਡਿੱਠੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ‘ਅਸਲੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਹੀਰ’ ਅਤੇ ‘ਨੌਂ ਬਾਰਾਂ ਦਸ’ ਦੇ ਪਾਤਰ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਨ; ਸੱਜਣ, ਨਿੰਦਰ,

ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਡਰਾਮੇ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਕੁਤਤਾ ਮੰਗ ਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਡਰਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕਮੀਜ਼ ਲੈਣ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਇਓ, ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਦਿਆਂਗੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਫੇਰੇ ਮਾਰੇ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਮੀਜ਼ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਰਿਆਮ ਉਸ ਨਾਲ ਗਰਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ, ਤੇ ਰੋਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ‘ਤੂੰ ਗਲਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਕੁੜੀ ਤੈਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਉਸ ਦਾ ਦਿਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ।’ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ, ‘ਜਾਹ ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਨੇ।’ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਯਾਰ ਤੇਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਠੀਕ ਆ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲੈਨਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ।’ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ‘ਉਹ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਜੰਡਿਆਲਿਓਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਫੜਨੀ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅੱਡੇ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।’ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੱਕ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ।

—ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (ਘਰਿੰਡਾ)
ਯੂਨੀਅਨ ਸਿਟੀ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਫੋਨ: 510-516-5971

ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ...

ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸ. ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ‘ਦੀਵਾਲੀ ਦੀ ਰਾਤਿ ਦੀਵੇ ਬਾਲੀਅਨਿ’ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਬੱਝੀ ਪੱਟੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਸੱਚ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਆਪ ਉਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਲਈ- ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੋ। ਮੇਰੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸ. ਸਰਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਕਤ ਬਖਸ਼ੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਲਿਖਦੇ ਰਹਿਣ।

—ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ
ਫੋਨ: 408-439-4761

ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦੇ ਨਾਵਲ ‘ਗਵਾਹ ਦੇ ਫਨਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ’ ਦਾ ਨਵੰਬਰ-84 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੰਸ਼

ਜਮੁਨਾ ਪੁਲ ‘ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਦਰਦ

‘ਗਵਾਹ ਦੇ ਫਨਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ’ ਨੌਜਵਾਨ ਲੇਖਕ ਅਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾਵਲ ‘ਰੇਲ ਆਫ ਐਨਰ’ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤਰਜਮਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸੰਕਟ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਫਰੋਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕਗੀਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਛਾਪੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਮਨਦੀਪ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੰਗਲੌਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਐਕਡੀਮੀਆ ਸਕਲੋਸ ਸੋਲੀਟਿਊਡ, ਸਟੱਟਗਰਾਟ ਦਾ ਫੈਲੋ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਮਾਸਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਜਰਨਲਿਜ਼ਮ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ‘ਇਕਨੌਮਿਕਸ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀਆਂ ਨੌਵੈਲ, ਓਰੈਕਲ ਅਤੇ ਕੇਡੈਂਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਸਿਸਟਮਜ਼ ਜਿਹੀਆਂ ਸਰਵੋਤਮ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਉਹਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਵਲ ‘ਸੇਪੀਆ ਲੀਵਜ਼’ 2007 ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। –ਸੰਪਾਦਕ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਸਫਰ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਘੰਟਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਸਰਹੰਦ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੈਂ ਦੇਰਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਉਤਰ ਕੇ ਬੱਸ ਫੜਾਂ, ਜਾਂ ਰਾਜਪੁਰੇ ਤੱਕ ਬੈਠਾ ਰਹਾਂ। ਰਾਜਪੁਰਾ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਬਾਲਾ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਮੇਰਾ ਉਤਰਨ ਨੂੰ ਚਿੰਤ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਗੱਡੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸੁਣੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਅਤੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਉਤਰ ਕੇ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਟਾਵਾਂ-ਟਾਵਾਂ ਬੰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉਤੇ ਸੁੰਨ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਟੈਕਸੀ ਅਤੇ ਆਟੋ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲੇ ਵੀ ਕੁਝ ਹੀ ਬੰਦੇ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਗਰਪੁਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬੱਸ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਪਾ ਕੇ ਮੈਂ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ

ਅਮਨਦੀਪ ਸੰਧੂ

ਛਾਉਣੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਰਗਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਧੁਆਂਖੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਕੋਲੇ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਖਿੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਅੱਧਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਦਹਾਲ ਹੋਏ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਲਟਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਨਾਮੋਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਦੀ ਖਿੜਕੀ ਵਿਚੋਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੀ ਬੇਵਸੀ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦੀ। ਕਾਲਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਧਾਂ ਦੀ ਇੱਟ-ਇੱਟ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ-ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਬੇਆਬਾਦ ਕੰਧਾਂ ਆਪਣੇ ਅਨਾਥ ਹੋਣ ਦਾ ਦਰਦ ਹੰਢਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸੜਕ ਉਤੇ ਵਿਰਲਾ-ਟਾਵਾਂ ਸੀਅ ਦਿਖਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨਾਮਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਦੇ ਸੌਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੱਟੇ ਬਦਹਾਲ ਸਨ। ਕੁਝ ਅੱਧਜਲੀਆਂ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੁਝ ਫੱਟਿਆਂ-ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਖਿੜੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਬੱਸ ਸਾਗਰਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਾਨ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ ਉਤੇ ਸੋਢਾ ਪੀਣ ਲਈ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਪਾਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਪਾਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਪਾਨ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਚੂਨਾ ਲਗਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਸੁਪਾਰੀ, ਗੁਲਕੰਦ, ਸੌਂਫ ਅਤੇ ਖੈਣੀ ਵਾਲੀਆਂ ਡੱਬੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਰਿਹਾ। ਸੋਢੇ ਦੀ ਝੰਗ ਬੈਠ ਗਈ ਤਾਂ ਪਾਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ: ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰੇਲ ਦੀ ਪਟੜੀ ਲਾਗੇ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚਾਰ ਸੌ ਲੋਕ ਥਾਣੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਘੱਲੂਘਾਰਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। “ਦਵਾਰਕਾ ਤੋਂ

ਜੀਪਾਂ ਭਰ ਕੇ ਲੋਕ ਆਏ ਸੀ।”

ਦਾਰ ਜੀ ‘ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੱਤ’ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੱਤ ਕੌਣ ਸਨ? “ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ?”

ਪਾਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਲਾਲ ਮਲਮਲ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਗਿੱਲਾ ਕਰ ਕੇ ਨਚੋੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਤੇ ਢਕ ਦਿੱਤੇ।

“ਕਾਰਨ ਕੀ ਸੀ? ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ?”

“ਹਾਂ! ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਆ। ਸਿੱਖ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਲੱਗਦੇ ਸੀ।”

“ਪਰ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਕੀ ਲੱਗਦੈ?”

“ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਉ ਜਾਂ ਨਈਂ, ਪਰ ਸਿੱਖ ਗਰੀਬੀ ਨੇ ਮਾਰੇ ਨੇ।”

“ਮਤਲਬ ਸਿੱਖ ਗਰੀਬ ਸੀ?”

ਪਾਨ ਵਾਲਾ ਪਾਨ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਾ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਨਈਂ, ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਅਮੀਰ ਸੀ। ਗਰੀਬ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ, ਨਾਲੇ ਮਾਰਿਆ।” ਮੇਰੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ, “ਇਹਨੂੰ ਦਿਲ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨਾ ਜਲਦੀ ਭੁੱਲ ਸਕੋ, ਭੁੱਲ ਜੋ।”

ਜਲੇ ਹੋਏ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਗ਼ੀਚਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਜ਼, ਕੁਰਸੀਆਂ, ਮੰਜੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਉਘੜ-ਦੁਘੜੇ ਖਿੱਤੇ ਪਏ ਸੀ। ਕੋਈ ਵਾਲੀ-ਵਾਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲੱਗਦਾ ਇੰਜ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਖਿੜੀਆਂ ਜੈਵਿਕ ਅਤੇ ਨਿਰਜੀਵ ਅਸਥੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਸਿਵੇਂ ਬੁਝ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਹਵਾ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਮਾਸ ਦੀ ਸਭਿਹਾਂਦ ਭਰੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗੀਠਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਕਿਸ ਨੇ ਚੁਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ? ਕਿੱਥੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ? ਹਰਿਦੁਆਰ? ਗੰਗਾ ਵਿਚ? ਕੌਣ ਅਸਥੀਆਂ ਪਾਉਣ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਕਿੰਨਾ ਬਿਖੜਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੁੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਟਰੱਕਾਂ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਜਮੁਨਾ ਵਿਚ ਵਹਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ? ਸੂਰਜ ਛਿਪ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਸਨ। ਖਾਲੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਫਰਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਬਾ ਛਿੜਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਘੁੰਟਿਆ। ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਕੰਬੇ ਅਤੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਕਾਂਬਾ ਛਿੜ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਬੱਸ ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮੈਂ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬਰਾਂਡੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਥਮ੍ਹਲਿਆਂ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਥਮ੍ਹਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਧਰਵਾਸਾ ਹੋਇਆ। ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੱਥਰ-ਦਿਲ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਟਾਪੂ ਹੈ?

ਕਨਾਟ ਪਲੇਸ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਪਾਲਿਕਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਆਖਰੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਲੰਘ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਲਾਗੇ ਕੋਈ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲੱਭਣਾ ਸੀ ਪਰ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਤਲ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਇੱਕ ਫਟੇ-ਹਾਲ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਤੇ ਪਈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉਤੇ ਫਟਿਆ ਜਿਹਾ ਝੋਲਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਭੱਜ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਤੁਝਕ ਕੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਈ। ਸ਼ਰੇ-ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੱਤੀ ਲਾਗੇ ਉਹ ਬਾਂਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਗੋਡਿਆਂ ਭਾਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਘੁਮਾ ਲਿਆ ਸੀ। “ਮਾਂ ਜੀ! ਏਥੇ ਲਾਗੇ ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈਗਾ?”

ਉਸ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਮਾਰਗ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਸੁਕਰੀਆ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਿਆ।

ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵਾਂ, “ਓਥੇ ਨਾ ਜਾਣੀ, ਤੂੰ ਮੋਨੇ।”

ਮੈਨੂੰ ਰੋਡੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਦਿਖਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਡਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਬੇਪਛਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਬੇਪਰਵਾਹ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲੰਮੇ ਵਾਲ ਹੁੰਦੇ। ਮੈਂ ਹਾਂ ਕੌਣ? ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜਾਫ਼ਰਾਨੀ ਸਿਰੋਪਾ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੜਕ ਉਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸਿਰੋਪਾ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖ ਪਛਾਣ ਲੁਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਿਰ ਢਕੇ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਰੋਡੇ ਬੰਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਰੋਹ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਜੱਸਾਬਾਦ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਪੀਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਮੇਰੀ ਜਕੌ-ਤਕੀ ਦਾ ਨਿਵਾਰਨ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਂਹਾਂ ਵਿਚ ਭਰਨ ਲਈ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੱਥ-ਕਰਘਾ ਸਨਅਤ ਵਾਲੀ ਇਮਾਰਤ ਮੂਹਰੇ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦਰਖ਼ਤ ਹੇਠਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ

...ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮੈਂ ਜਮਨਾ ਪਾਰ ਲਈ ਬੱਸ ਫੜੀ। ਰਾਜ ਘਾਟ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵਿਕਾਸ ਮਾਰਗ ਸੀ। ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ-ਖਹਾਉਂਦੇ ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬੱਸ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪੁਲ ਉੱਤੇ ਆਈ ਤਾਂ ਜੰਗਲੇ ਨਾਲ ਲਟਕਦਾ ਸਫੇਦ ਕੁੜਤਾ ਦਿੱਸਿਆ ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਨਾਲ ਡੱਬ-ਖੜੱਬਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਵਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੁੜਤੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕੁਝ ਨਾਵਲ ਬਾਰੇ...

ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਅੱਪ੍ਰ ਸੈਨਿਕ ਸਕੂਲ ਜੱਸਾਬਾਦ ਪੁੱਜਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਫੌਰੀ ਟੀਚਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਪਰਫੈਕਟ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਫੈਂਸ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਐਨ ਉਸੇ ਵਕਤ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਲਰਾਜ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਬਲਰਾਜ ਦੀ ਆਮਦ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਵੀ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ ਲੰਘ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਲਰਾਜ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਸੰਦ-ਨਾਪਸੰਦ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫਿਰਕੂ ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਅੱਪ੍ਰ ਆਪਣੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾਕਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਉਤੇ ਮੁਲਕ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਆਲ ਆਣ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ।

‘ਗਵਾਹ ਦੇ ਫਨਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ’ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਗਤੁੱਚ ਲਿਖਤ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਖਾਲਸ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਲਾ?...ਇਹੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ!

ਇਹ ਨਾਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਬਿਆਨ ਹੈ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ, ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਬੇਵਿਸਾਹੀ, ਘੁੰਮਣਘੇਰੀ, ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਅਤੇ ਸਦਮੇ ਦਾ ਬਿਆਨ ‘ਗਵਾਹ ਦੇ ਫਨਾਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ’ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਸੰਧੂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਪਰ ਸਪਸ਼ਟ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਪੈਂਤੜਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੇ ਸਿਰੋਪਾ ਸਿਰ ਉਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਮੁਲਖ ਖੋਫ਼ਜ਼ਦਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਰੁਪ ਬਦਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਕੁ ਘੰਟਿਆਂ ਲਈ ਮੈਂ ਰੋਡੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਵਿਚ ਜਾਨ ਆ ਗਈ। ਮੱਥਾ ਟੋਕ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣਾ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦਿਆਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਨਾਹਗੀਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਹਿੰਦੂ ਭਰਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲਣੀ ਸੀ? ਖਸਤਾ-ਹਾਲ ਟਾਟ ਉਤੇ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾਦਾਰ ਤੋਂ ਬਾਲ ਫੜਿਆ। ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਇੱਕ ਨਿਹੰਗ ਆਪਣੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, “ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਖਾਲਸਾ।”

ਮੈਂ ਝਿਜਕਦੇ ਹੋਏ ਫੜਹਿ ਦਾ ਜੁਆਬ ਫੜਤਿਹ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ, “ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ।”

ਉਸ ਮੌਕੇ-ਮਾਹੌਲ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਫੜਤਿਹ ਦੇ ਅਰਥ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਫੜਤਿਹ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੁੱਖੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ, “ਆਪਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਜੇ?”

ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਜੁਆਬ ਦੇਵਾਂ। ਉਤੀਸਾ ਕਹਾਂ, ਪਟਿਆਲਾ ਕਹਾਂ ਜਾਂ ਜੱਸਾਬਾਦ ਦਾ ਸਕੂਲ ਦੱਸਾਂ। ਉਂਜ ਕਿਸੇ ਜੁਆਬ ਨਾਲ ਫਰਕ ਕੀ ਪੈਂਦਾ ਸੀ? ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਰੋਟੀ ਮੇਰੇ ਬਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੰਕੋਚਵਾਂ ਜਿਹਾ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ, “ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ।”

ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। “ਬੇਨੂੰ ਕੀ ਲੱਗਦੈ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਦੈ?”

“ਮੈਂ ਜੱਸਾਬਾਦ ਪੜ੍ਹਦਾ ਅਤੇ ਘਰ ਪਟਿਆਲੇ ਐ।”

“ਏਥੇ ਕਿਵੇਂ ਆਉਣੇ ਹੋਏ?” ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ, “ਤੂੰ ਰੋਡਾ ਏ?” ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਰਨੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਰਮੇ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ ਕੱਢਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

“ਵਾਲ ਰੱਖੋ ਨੇ ਜੀ।” ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਮੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਾਲ ਸੁਆਦ ਸੀ।

“ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ?”

ਮੈਂ ਹਮੀ ਭਰੀ।

“ਸ਼ਾਬਾਸ਼!” ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਰਮ ਹੋ

ਗਈ ਸੀ, “ਏਸ ਵੇਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜੇ।” ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਆਪਾਂ ਏਥੇ ਕਿਵੇਂ ਆਏ?”

ਮੈਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕਿਆ, “ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ?” ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਮਸਾਂ ਨਿਕਲਿਆ, “ਦੇਖਣ।”

ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, “ਜਾ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਧੋ ਦੇ ਤੇ ਬਰਾਂਡੇ ‘ਚ ਸੌਂ ਜਾ। ਜੇ ਦੇਖਣ ਆਇਐ ਤਾਂ ਜਮੁਨਾ ਪਾਰ ਜਾਈਂ ਜਾਂ ਫਾਰਸਖਾਨੇ ਜਾਈਂ। ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀ ਕੈਪ ‘ਚ ਬੈਠੇ ਆ।” ਉਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰਦਾ ਤੁਰ ਗਿਆ, “ਦੇਖਣ! ਓਥੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਕੀ ਆ?”

ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ ਕੇ ਧੋ ਦਿੱਤੇ। ਕੁਝ ਠੰਢ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ ਨਿੱਘਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਰਾਂਡੇ ਵਿਚ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਅੱਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਘੂਰਿਆ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮੈਂ ਜਮਨਾ ਪਾਰ ਲਈ ਬੱਸ ਫੜੀ। ਰਾਜ ਘਾਟ ਤੋਂ ਪਾਰ ਵਿਕਾਸ ਮਾਰਗ ਸੀ। ਸਵਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੇ-ਖਹਾਉਂਦੇ ਮੈਂ ਖਿੜਕੀ ਨਾਲ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਬੱਸ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੇ ਆਈ ਤਾਂ ਜੰਗਲੇ ਨਾਲ ਲਟਕਦਾ ਸਫੇਦ ਕੁੜਤਾ ਦਿੱਸਿਆ ਜੋ ਮਿੱਟੀ ਜਾਂ ਖੂਨ ਦੇ ਦਾਗਾਂ ਨਾਲ ਡੱਬ-ਖੜੱਬਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਹਵਾ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੁੜਤੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਸੀ। “ਦੇਖਣ! ਓਥੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਕੀ ਆ?” ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬੱਸ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਗਈ, ਮੈਂ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਮੰਜ਼ਰ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗੀਤਾ ਕਾਲੋਨੀ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਲਾਗੇ ਫਾਰਸਖਾਨੇ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ।

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਭੁੱਜੇ ਝੁੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਹਿਮੇ ਤੇ ਬੋਂਦਲੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਖਲਾਅ ਉਤਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਅੱਥਰੂਆਂ ਅਤੇ ਸਦਮੇ ਦੇ ਮਿਲਗੋਭੇ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣਾ ਔਖਾ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਕੰਬਲਾਂ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਦੀ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੁੰਨ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਮੌਮਜਾਮੇ ਦੀ ਬੇਰੰਗੀ ਚਾਦਰ ਵਿਚ ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਸੁਥਰੇ ਲੀਤੇ-ਲੱਤੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ-ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲੀ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਸੈਫ

ਲਵ ਜਹਾਦ ਦੇ ਦੁਰ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਕੱਟੜ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ 'ਲਵ ਜਹਾਦ' ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੜਾ ਧੁੰਦਾਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ। ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ 'ਲਵ ਜਹਾਦ' ਬਾਰੇ ਕਈ ਦਿਨ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਕਿੱਸੇ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ 'ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਸੀਰੀਜ਼ ਛਾਪੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਛਾਪੇ ਗਏ। ਇਸ ਸੀਰੀਜ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਕਾਰ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਛਾਪੇ ਗਏ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕਿਆ ਸਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਸੈਫ ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਲਾਹੌਰੀਏ ਇਸ਼ਤਿਆਕ ਅਹਿਮਦ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਲੱਭ ਕੇ ਇਹ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਜਨਾਬ ਇਸ਼ਤਿਆਕ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ (ਪੰਜਾਬ) ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੁੱਚੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦਿ ਪੰਜਾਬ ਬਲੱਡੀਡ, ਪਾਰਟੀਸ਼ਨਡ ਐਂਡ ਕਲੀਨਜ਼ਡ' ਇਸੇ ਸਾਲ 2014 ਵਿਚ ਛਪਵਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਵੇਰਵੇ ਹੋਲ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਖੈਰ!... ਸੈਫ ਵਾਲਾ ਲੇਖ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸੈਫ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ 'ਲਵ ਜਹਾਦ' ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸੈਫ ਅਲੀ ਖਾਨ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਅੱਬਾ ਮਨਸੂਰ ਅਲੀ ਖਾਨ ਪਟੌਦੀ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਟੈਗੋਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਬੰਬੇਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਤਰ-ਧਰਮ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; ਸਗੋਂ ਖੁਦ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਅਹਿਮ ਆਗੂਆਂ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਨਕਵੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਸੈਫ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਬੜੇ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਇਥੇ ਸੈਫ ਦੇ ਲੇਖ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਕੁ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕ ਲੇਖ ਆਪ ਲੱਭ ਕੇ ਪੜ੍ਹੇ। ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਉਹ ਸੈਫ ਦਾ ਉਹ ਲੇਖ ਅਗਾਂਹ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹੇਗਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਇਸ਼ਤਿਆਕ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

—ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਆਗੂਆਂ ਨੇ 'ਲਵ ਜਹਾਦ' ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਬੰਬੇਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਆਖਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਹੋਣਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਿਨਾਈਆਂ

ਐਤਕੀ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਦੀਵਾਲੀ ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੇ ਮਨਾਈ ਹੈ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਿਲ ਸੰਘਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਦੀਵਾਲੀ ਦੱਬ ਕੇ ਮਨਾਈ ਹੈ। ਦੀਆ ਨੇ 2000 ਵਿਚ ਮਿਸ ਏਸ਼ੀਆ ਪੈਸਿਫਿਕ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਧਰ ਲਿਆ ਸੀ। 2001 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਰਹਿਨਾ' ਹੋ ਤੇਰੇ

ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਹਨ। ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ 'ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ' ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੱਟੜ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹਟੇ।

ਦਿਲ ਮੇਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਫਿਲਮ 'ਦੀਵਾਨਾਪਨ' ਆਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। 2014 ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਬੋਬੀ ਜਾਸੂਸ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਵੀ ਉਹ ਖੁਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵੀ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਉਸ ਦੇ ਫਿਲਮ 'ਫੈਮਿਲੀਵਾਲਾ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਕੈਂਸਰ ਪੇਸ਼ੈਂਟ ਐਂਡ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਸੰਸਥਾ 'ਪੇਟਾ', ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀ ਸੰਸਥਾ 'ਚਾਈਲਡ ਰਾਇਟਸ ਐਂਡ ਯੂ' (ਕਰਾਈ), ਵਾਤਾਵਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾ 'ਗਰੀਨ ਪੀਸ ਇੰਡੀਆ' ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ

ਹੋਈ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ 'ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ' ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੱਟੜ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹਟੇ।

ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦਾ ਜਨਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਵਿਚ 9 ਦਸੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਫਰੈਂਕ ਹੈਨਰਿੱਕ ਜਰਮਨ ਤੋਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਜੇ ਚਾਰ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ 9 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮਦ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਅਹਿਮਦ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮਿਰਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲਿਆ। ਸਾਹਿਲ ਸੰਘਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ 18 ਅਕਤੂਬਰ 2014 ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਕਸਰ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਕੰਮ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਦੀਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ।

ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹਰੁਖ

ਅਦਾਕਾਰਾ/ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰ/ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਫਰਹਾ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਹੈਪੀ ਨਿਊ ਈਅਰ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਰੋਲ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਦਾ ਹੈ, ਨੇ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਿਨ 44.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੀਪਕਾ ਪਾਦੂਕੋਣ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬਚਨ, ਬੋਮਿਨ ਇਰਾਨੀ, ਸੋਨੂ ਸੂਦ ਅਤੇ ਵਿਵਾਨ ਸਾਹ (ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸਾਹ ਦਾ ਛੋਟਾ ਮੁੰਡਾ) ਨੇ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਹੋਣ, ਪਰ ਵਪਾਰ ਪੱਖੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 'ਹੈਪੀ ਨਿਊ ਈਅਰ' ਫਿਲਮ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਦੀ 'ਕਿੱਕ' ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ।

Punjab Lok Rang
presents

ਉਮਰਾਂ ਲੰਘੀਆਂ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ

Umran Langhian Pabban Bhaar

Date: November 8, 2014

**Time: Doors Open 6:00 PM
Show Starts 7:00 PM**

Tickets: \$25 (First Come First Serve)

**Venue: Center of Performing Arts
Logan High School
1800 H Street, Union City
California 94587**

A Punjabi Drama

**Written & Directed By
Surinder Singh Dhanoa**

Performances by:

Jaswinder Kaur Dhanoa
Pali Dhanaula
Ramneet Chaudhary
Sonu Rana
Shakti Manak
Amritpal Sra
Jaswinder Saggi
Monica Uppal
Dimple Joshi
Dilawar Chahal
Sonia Chera
Darshan Aujla
Jaspal Saini
Sewa Sra
Kanwar Sra
Lovy Sra
Sukhi Cheema

**Lights: Vivek Popli
Sound: Inderjit Singh**

The story of a man's
dedication to his
family against
all odds ...

For more information, contact Pali Dhanaula (408.661.5879)

www.punjablokrang.org

ੴ ਪ੍ਰਸਾ ਅਕਾਲ ਕੀ ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਕਾ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ

2468 Tierra Buena Rd., Yuba City, CA 95992

ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

35ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

2 ਨਵੰਬਰ 2014 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ

ਸਮੂਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ 2 ਨਵੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਸਜਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮੁੱਚੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ 17 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ 31 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ 2 ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਭੋਗ ਪੈਣਗੇ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ: 31 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ।

ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ: ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚ 31 ਅਕਤੂਬਰ, ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਤ 8:30 ਵਜੇ ਆਤਿਸ਼ਬਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ: ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਅਭਿਲਾਖੀ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਕੱਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੋਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ: ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੋਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮਾਗਮ: 2012 ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਵਿਖੇ ਵਾਪਰੇ ਦੁਖਾਂਤ 'ਤੇ ਇਕ ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਫਿਲਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਗੇ।

ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ: ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰੈਣ ਸਬਾਈ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਾਮ 6:00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 1:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ।

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ: 19 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ 2 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ 5:00 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ।

ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ: (1) ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਾਡੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ (2) ਭਾਈ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ (3) ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ (4) ਗਿਆਨੀ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੰਡਿਆਣਾ ਦਾ ਢਾਡੀ ਜਥਾ ਤੇ ਗਿਆਨੀ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਜਥਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਰਾਗੀ ਜਥੇ, ਕਥਾਵਾਚਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨਗੇ।

ਭੋਗ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ: 2 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8:00 ਵਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾਗੱਦੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪੈਣਗੇ। ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਹੋਣਗੇ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ: 2 ਨਵੰਬਰ, ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਅਰੰਭ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਾਮ 4:00 ਵਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇਗਾ, ਉਪਰੰਤ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇਗੀ।

ਬੇਨਤੀ: ਸਮੁੱਚੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕੁੰਭ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨੋਟ: ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਰੂਟ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਸਿਰਫ ਨਿਯਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਰਿਵਰ ਵੈਲੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਲਈ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫਰੀ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ: ਭਾਈ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ 530-673-9918
ਪ੍ਰਧਾਨ: ਸ. ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ 530-682-7077

ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਮਾਸਟਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ
ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਸ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੱਖਵਾਲ
ਸਕੱਤਰ: ਸ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ 530-844-8910
ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ: ਸ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ

ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ: ਸ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ
ਖਜ਼ਾਨਚੀ: ਸ. ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੂਨਰ 530-632-0363
ਸੀਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕ ਖਜ਼ਾਨਚੀ: ਮਾਸਟਰ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ
ਸਹਾਇਕ ਖਜ਼ਾਨਚੀ: ਸ. ਤਖਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ